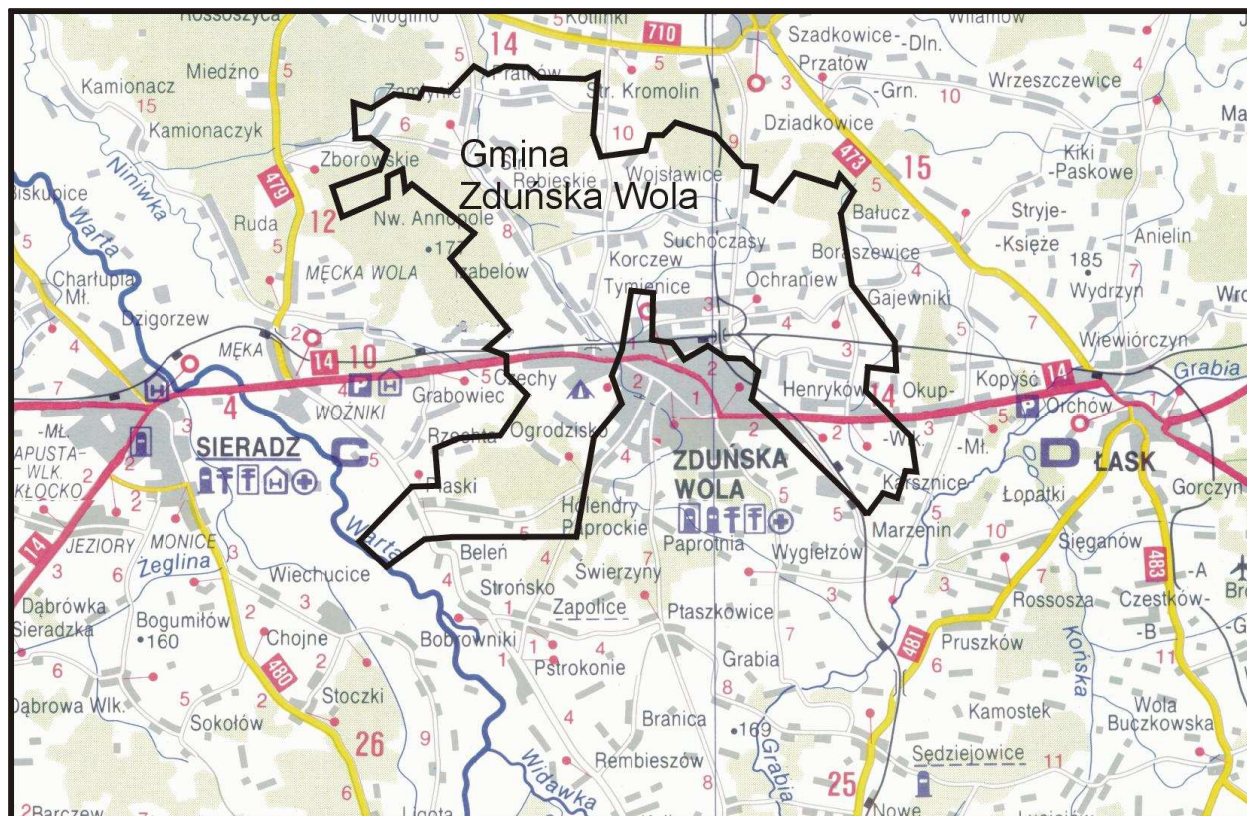

GMINA ZDUŃSKA WOLA

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

I. WPROWADZENIE

Program Ochrony Środowiska jest dokumentem określającym cele i zadania administracji państwa i samorządów w zakresie ochrony środowiska oraz racjonalnej gospodarki jego zasobami. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 z późniejszymi zmianami) przyjęto uchwałą Rady Ministrów w dniu 13.06.2000 r. dokument "II Polityka Ekologiczna Państwa", który został następnie przyjęty uchwałą sejmu. Dokument ten określa cele średniookresowe (lata 2003 – 2010) i cele długookresowe (lata 2010 – 2025) w zakresie ochrony i wykorzystania środowiska z zachowaniem zasad określonych w "Długookresowej strategii trwałego i zrównoważonego rozwoju POLSKA 2025" opracowanej przez Radę Ministrów zgodnie z rezolucją Sejmu RP z dnia 2 marca 1999 r.

W polityce ekologicznej państwa ustala się cele i zadania niezbędne by zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne społeczeństwa i gospodarki. Wymaga to nie tylko działań zabezpieczających przed niekorzystnym wpływem na środowisko działalności gospodarczej prowadzonej na terenie Polski i poza jej granicami, ale także racjonalnej gospodarki zasobami środowiska – wodą, powierzchnią ziemi, czystością powietrza, w aspekcie jakości życia człowieka, a także zachowania stanu przyrody.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 z późniejszymi zmianami) w art. 17 zobowiązuje organy wykonawcze województw, powiatów i gmin do opracowania odpowiednio wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, których celem jest realizacja polityki ekologicznej państwa. Projekty programów gminnych są opiniowane przez zarządy właściwych powiatów. Programy te są uchwalane przez radę gminy, a zarząd gminy sporządza z ich realizacji co 2 lata raporty, które przedstawia radzie gminy.

Częścią programu ochrony środowiska jest plan gospodarki odpadami, opracowywany jako odrębny dokument zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 14 i 15 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 z późniejszymi zmianami). Przedsięwzięcia, związane z unieszkodliwianiem odpadów, mogą być realizowane z udziałem środków z funduszy unijnych i ochrony środowiska, jeśli zostały ujęte w planach gospodarki odpadami (art. 16 ustawy). Gminny program ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami pozostają ściśle związane z ich

odpowiednikami na szczeblu powiatowym, wojewódzkim i w ścisłej korelacji z Polityką ekologiczną kraju.

1. PRZESŁANKI DO PLANOWANIA POLITYKI OCHRONY ŚRODOWISKA

Plany i programy polityki stanowią podstawę do podejmowania decyzji w zakresie działań i inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska. Pomijając prawny obowiązek ich przygotowania, administracja publiczna ma istotne powody do opracowywania programu ochrony środowiska.

Oto najważniejsze z nich:

- Może się zdarzyć, że bez planu pominięty zostanie wpływ związków pomiędzy sektorami ochrony środowiska. Plan polityki zapobiegnie temu, by problemy dotyczące jednego z komponentów środowiska (na przykład ochrona powietrza) zostały przeniesione na inny (problem odpadów);
- Plan polityki może być instrumentem mobilizującym administrację publiczną do rozwiązywania w zintegrowany sposób problemów pojawiających się w danym regionie lub mieście;
- Plan polityki ochrony środowiska ma za zadanie formułować zalecenia dotyczące sposobów reagowania na nowe zewnętrzne trendy i okoliczności, np. nowe problemy wynikające z naszej obecności w strukturach Unii Europejskiej;
- Plan polityki może dać początek współpracy w ramach administracji publicznej. Nazywamy to wewnętrzną rolą planu lub programu;
- Plan polityki ochrony środowiska, jak również sam proces jego tworzenia, ma za zadanie mobilizować inne oddziały administracji publicznej, a także grupy celu (przemysł, rolników, przedsiębiorców turystycznych itd.) do wspólnego określenia problemów oraz ich rozwiązywania. Sektory docelowe są potrzebne zwłaszcza na etapie rozwiązywania problemów, jako że same przyczyniają się do powstawania wielu z nich. Nazywamy to zewnętrzną rolą planu polityki ochrony środowiska;
- Plan polityki określa w budżecie rocznym kierunki inwestycji w zakresie ochrony środowiska, narzuca tempo ich realizacji, pozwala administracji publicznej wyznaczyć priorytety w ramach polityki, a także konkretne działania.

Wymienione racje pokazują, że plan polityki ochrony środowiska nie powstaje wyłącznie w celu sformułowania długookresowej strategii, lecz także po to, by zmobilizować uczestników i grupy celu do jak najbardziej efektywnego wdrażania jej postanowień.

2. CEL, ZAKRES I UWARUNKOWANIA PRAWNE OPRACOWANIA

Celem Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Zduńska Wola jest zidentyfikowanie priorytetowych problemów dotyczących ochrony środowiska, nakreślenie perspektywicznych kierunków rozwiązywania tych problemów oraz ustanowienie podwalin dla tworzenia szczegółowych planów działania, a w szczególności planów inwestycyjnych.

Najważniejsze problemy i cele zawarte są w niżej wymienionych dokumentach przyjętych przez Parlament:

- „II Polityka ekologiczna państwa” dokument przyjęty przez Radę Ministrów w czerwcu 2000 r. i Sejm RP w sierpniu 2001
- „Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002 – 2010” dokument przyjęty przez Radę Ministrów w grudniu 2002 r.;
- „Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 - 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”;
- „Projekt Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007 - 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014”;
- „Polska 2025, długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju”;
- „Krajowy plan gospodarki odpadami 2010” dokument przyjęty przez Radę Ministrów w grudniu 2006;
- „Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych”;

W programie wzięte pod uwagę i uwzględnione zostały również umowy i wytyczne międzynarodowe a w szczególności:

- Agenda 21 - Ramowy Program Działań;
- Strategia zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej (2001 rok) oraz unijne programy ochrony środowiska;
- dyrektywy UE;
- konwencje i porozumienia międzynarodowe podpisane i ratyfikowane przez Polskę.

Program uwzględnia także wskazania wojewódzkie wynikające:

- ze Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020 uchwalonej uchwałą Nr LI/865/2006 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 31 stycznia 2006 r.;
- z Wojewódzkiego Programu ochrony środowiska i Planu gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego (2003 rok);

- z Projektu Programu Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko;
- Projekt Planu Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego 2011 z uwzględnieniem lat 2012 – 2015 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko
- „Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego” zatwierdzony Uchwałą Nr XLV/524/2002 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dn. 9 lipca 2002 r.

a także wskazania powiatowe i gminne, wynikające ze:

- Strategii Rozwoju Powiatu Zduńskowolskiego
- Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Zduńskowolskiego na lata 2007 - 2013
- Programu Regionalnego „WARTA”
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zduńska Wola
- Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Zduńska Wola na lata 2004 – 2006 oraz kierunki na lata 2007 - 2013
- Koncepcji sieci kanalizacyjnej dla gminy Zduńska Wola,

a w szczególności najważniejszym dokumentem, stanowiącym podstawę i zawierającym najważniejsze wytyczne dla ochrony środowiska w Gminie Zduńska Wola jest PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA POWIATU ZDUŃSKOWOLSKIEGO przyjęty Uchwałą Rady Powiatu Zduńskowolskiego Nr XVII/10/2004 z dnia 26 marca 2004 r.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 i art. 18 ust. 1 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902, z późniejszymi zmianami), sporządzenie Gminnego Programu Ochrony Środowiska spoczywa na organie wykonawczym gminy. Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 3 i 4 Ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 100, póź. 1085. z późniejszymi zmianami), projekt Programu Ochrony Środowiska opracowany przez Zarząd Gminy jest przyjmowany przez Radę Gminy i staje się Gminnym Programem Ochrony Środowiska.

Zakres niniejszego opracowania jest zgodny z art. 14 Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902, z późniejszymi zmianami) i określa:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,

- poziomy celów długoterminowych,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Program ponadto jest zgodny z aktualnymi potrzebami gminy i zawiera poza wyżej wymienionymi, następujące elementy i zagadnienia a w szczególności:

- listę celów krótko i długoterminowych oraz niezbędne do ich osiągnięcia zadania realizacyjne,
- harmonogram realizacyjny,
- metody kontroli i monitorowania,
- propozycje narzędzi realizacyjnych.

Wg wydanych w 2002 r. przez Ministerstwo Środowiska „Wytycznych sporządzania programów ochrony środowiska” w niniejszym opracowaniu ujęto zadania własne gminy (zadania finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy) i zadania koordynowane (zadania pozostałe związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które finansowane są ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych).

Artykuł 14 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach zobowiązuje Zarząd Gminy do opracowania planu gospodarki odpadami, który stanowić ma część programu ochrony środowiska. Plany te opiniowane są na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Plan gospodarki odpadami Gminy Zduńska Wola winien być więc zgodnie z ustawą zaopiniowany przez Zarząd Województwa Łódzkiego oraz przez Zarząd Powiatu Zduńskowolskiego a następnie przyjęty uchwałą rady. Zarząd Gminy składać będzie co 2 lata Radzie Gminy Zduńska Wola sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami. Co 4 lata gminny plan gospodarki odpadami powinien ulegać aktualizacji.

Zgodnie z Ustawą o odpadach, plan powinien zawierać:

- ✓ aktualny stan gospodarki odpadami,
- ✓ prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami,
- ✓ istniejące instalacje odzysku i unieszkodliwiania odpadów, schemat przepływu odpadów, koszty gospodarowania odpadami;
- ✓ prognozowane zmiany w zakresie gospodarowania odpadami;
- ✓ działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami;
- ✓ rodzaj i harmonogram realizacji przedsięwzięć,

- ✓ harmonogram uruchamiania środków finansowych i ich źródła,
- ✓ system monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów.

3. ZDEFINIOWANIE PLANU, STRATEGII ORAZ PROGRAMÓW

W polskim prawodawstwie pojęcia takie, jak plan, strategia oraz program, wykorzystywane są zarówno do określania zadań krótko-, jak i długofalowych. Na przykład, zadaniem zarządu województwa, powiatu a także i gminy jest przygotowanie Strategii rozwoju, Planu zagospodarowania przestrzennego oraz Programu ochrony środowiska. Wszystkie one mają charakter długofalowy.

Dla jasności tematu przytaczamy definicje wyżej wymienionych opracowań:

Strategia to długofalowa wizja, obejmująca rozważania na temat sposobu osiągnięcia głównych celów oraz na temat pakietów działań na najbliższe 20-30 lat. Program określa długookresową politykę strategiczną wraz z celami i zadaniami na okres 10-15 lat, która powinna prowadzić do realizacji Strategii. Niekiedy program określa również cele i zadania na okres 4 lat.

Program działań to krótkookresowa polityka wskazująca szczegółowe cele i działania, które należy przeprowadzić w ciągu 1- 4 lat, w celu zrealizowania założeń Programu.

Plan zagospodarowania przestrzennego - termin ten będzie odnosił się do planu zagospodarowania przestrzennego przygotowywanego zgodnie z prawem przez zarząd województwa i gminy.

Nie może być jednej ogólnej odpowiedzi na pytanie, kiedy administracja publiczna powinna koncentrować się na planowaniu długo-, a kiedy na krótkofalowym. Przepisy prawa obligują wszystkie szczeble administracji publicznej do opracowywania strategii, programów oraz planów, w których nacisk może być położony na rozwiązania krótko- lub długofalowe.

Często warunkiem otrzymania (zagranicznych) środków finansowych na duże projekty inwestycyjne jest posiadanie strategii lub programu, a zadaniem administracji publicznej jest ukazanie szerszej perspektywy realizacji takich inwestycji.

Należy podkreślić, że ***ubieganie się o fundusze na inwestycje nie powinno być głównym powodem opracowania programu***. Przygotowując strategię lub program należy traktować go jako narzędzie, które wskazywać będzie kierunki wszystkich podejmowanych działań. Jeżeli nie ma powodu przygotowywania programu długofalowego, można poprzestać na opracowaniu programu krótkoterminowego. Może bazować on na strategicznym programie, stworzonym przez inne szczeble administracji publicznej. Na przykład, krótkofalowy program gminy, oparty na strategii lub programie powiatu a następnie

województwa, powinien koncentrować się na strategii operacyjnej na okres najbliższych 4 lat oraz na realizacji konkretnych działań przewidzianych na taki okres. Tak jest w Europie Zachodniej - niższe szczeble administracji państwowej z większości małych regionów i gmin koncentrują swoje działania właśnie na realizacji programów krótkofalowych.

4. CELE EKOLOGICZNE I PRIORYTETY W ZAKRESIE PLANOWANIA I WDRAŻANIE POLITYKI OCHRONY ŚRODOWISKA

4.1. Podstawowe zadania i cele w polityce ochrony środowiska

„Projekt Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014” został sporządzony jako realizacja ustaleń ustawy - Prawo ochrony środowiska. Ustawa ta w art.13-16 wprowadziła nowe zasady krajowej polityki ekologicznej, w tym obowiązek jej sporządzania i aktualizowania co 4 lata. W dniu 8 maja 2003r. Sejm RP przyjął dokument „Polityka ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” będący uszczegółowieniem „II Polityki ekologicznej Państwa. z 2000 r. „Projekt Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014”, określający kierunki polityki ekologicznej na lata 2007 - 2010 oraz 2011-2014, należy traktować jako wypełnienie obowiązku aktualizacji „Polityki ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”, a więc odniesienia jej celów i niezbędnych działań do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz stanu środowiska.

Potrzeba tej aktualizacji wynikała też z uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej. Stwarza to, z jednej strony, szansę szybkiego rozwiązania wielu problemów ochrony środowiska i poprawy jakości życia mieszkańców, przykładowo poprzez możliwość korzystania ze środków finansowych UE, z drugiej strony oznacza konieczność spełnienia wymagań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz osiągnięcia celów wspólnotowej polityki ekologicznej.

"Polityka ekologiczna Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014" bierze pod uwagę te zobowiązania.

Polska polityka ekologiczna opiera się na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju, dlatego jej zalecenia muszą być uwzględniane we wszystkich dokumentach strategicznych oraz programach, których realizacja może mieć wpływ na stan środowiska. W praktyce oznacza to, że wiele jej celów będzie osiągnięte tylko wtedy i w takim zakresie,

w jakim zostały one uwzględnione w tych strategiach. Nakłada to na wszystkie instytucje publiczne obowiązek dbałości o stan środowiska, co jest zgodne z wymaganiami art. 74 Konstytucji RP.

4.2. Zasady ochrony środowiska

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r – Prawo ochrony środowiska - określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. **Wiodącą zasadą polityki ekologicznej pozostaje zasada zrównoważonego rozwoju**, której podstawowym założeniem jest takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby możliwe było zachowanie zasobów i walorów środowiska w stanie zapewniającym trwałe, niedoznające uszczerbku, możliwości korzystania z nich zarówno przez obecne jak i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej. Zasada zrównoważonego rozwoju powinna być przy realizacji polityki ekologicznej państwa uzupełniona szeregiem zasad pomocniczych i konkretyzujących, które znalazły zastosowanie w rozwiniętych demokracjach.

Inna z ujętych w II Polityce ekologicznej państwa zasad „**Zasada przezorności**”, powszechnie stosowana jest w polityce ekologicznej krajów rozwiniętych. Przewiduje ona, że rozwiązywanie pojawiających się problemów powinno następować po "bezpiecznej stronie", tj., że odpowiednie działania powinny być podejmowane już wtedy, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo, że problem wymaga rozwiązania, a nie dopiero wtedy, gdy istnieje pełne tego naukowe potwierdzenie. Pozwala to unikać zaniechań wynikających z czasochłonnych badań, braku środków lub zachowawczego działania odpowiedzialnych osób bądź instytucji. Związana z nią **zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska** zakłada, że stosowanie zasad prewencji i przezorności powinno być ukierunkowane na wysoki i bezpieczny dla zdrowia ludzkiego poziom ochrony środowiska. **Zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi** wynika z konstytucyjnej zasady zintegrowanego rozwoju i skutkuje niżej wymienionymi zasadami prewencji (w tym ideą likwidacji zanieczyszczeń u źródła), przezorności i wysokiego poziomu ochrony środowiska. W praktyce oznacza ona uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi. Ważnym warunkiem skuteczności działań na rzecz zrównoważonego rozwoju jest przyjęcie **zasady równego dostępu do środowiska przyrodniczego**. Powyższe zasady

skutkować powinny stymulowaniem w ramach nowej polityki ekologicznej państwa następujących procesów: rozszerzania i umacniania możliwości odtwarzania się zasobów odnawialnych oraz rewitalizacji i renaturalizacji zdegradowanych ekosystemów, racjonalnego korzystania z zasobów nieodnawialnych i dążenia do ich zastępowania dostępnymi substytutami; stopniowego eliminowania z użytkowania substancji niebezpiecznych i toksycznych (oraz również w tym przypadku - zastępowania ich mniej uciążliwymi dla środowiska substytutami); ograniczania skali uciążliwości działalności gospodarczej dla środowiska i nie przekraczania granic jego odporności, zwiększenia bezpieczeństwa prowadzenia procesów z udziałem materiałów niebezpiecznych i ograniczenia występowania oraz skutków zagrożeń środowiska o charakterze nadzwyczajnym; stałej ochrony i odtwarzania, w możliwym zakresie, różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym, tworzenia podmiotom gospodarczym warunków do uczciwej konkurencji w sferze dostępu do ograniczonych zasobów środowiska i możliwości odprowadzania zanieczyszczeń, usprawniania procesów podejmowania decyzji dotyczących środowiska, zwłaszcza na szczeblu lokalnym, w tym stymulowania udziału społecznego w tych procesach, dążenia do zapewnienia poczucia bezpieczeństwa ekologicznego poszczególnym jednostkom i grupom społecznym (tworzenia warunków sprzyjających zdrowiu fizycznemu, psychicznemu i społecznemu, w tym poprzez kultywowanie więzi lokalnych). Zasada uspołecznienia polityki ekologicznej będzie realizowana poprzez stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju, przy jednoczesnym rozwoju edukacji ekologicznej, rozbudzaniu świadomości i wrażliwości ekologicznej oraz kształtowaniu nowej etyki zachowań wobec środowiska. Proces ten będzie przebiegał z wykorzystaniem mechanizmów i zaleceń wynikających z "Konwencji w sprawie dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji i dostępu do procedur sądowych w sprawach dotyczących środowiska". W związku z przekształceniem polskiej gospodarki w gospodarkę rynkową, w polityce gospodarczej i polityce ochrony środowiska będzie umacniana **zasada "zanieczyszczający płaci"**. Oznaczać to będzie złożenie pełnej odpowiedzialności, w tym materialnej, za skutki zanieczyszczania i stwarzania innych zagrożeń dla środowiska na sprawcę, tj. na jednostki użytkujące zasoby środowiska.

Głównym zagrożeniem dla środowiska Polski nadal pozostaje zbyt duża emisja, a także nadmierna koncentracja lub natężenie, zanieczyszczeń i innych uciążliwości (hałas,

promieniowanie) w niektórych rejonach kraju. Strategia przeciwdziałania tej sytuacji będzie oparta o **zasadę prewencji**, która zakłada, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska powinno być podejmowane na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć w oparciu o posiadaną wiedzę, wdrożone procedury ocen oddziaływania na środowisko oraz monitorowanie prowadzonych przedsięwzięć. Oznacza to także, że przy wyborze środków zapobiegawczych oraz sposobów likwidacji skutków określonych procesów lub zdarzeń, a także przy podziale dostępnych środków na ochronę środowiska, preferencje będą uzyskiwały działania usytuowane wyżej w następującym porządku hierarchicznym:

- **zapobieganie powstawaniu** zanieczyszczeń i innych uciążliwości, tj. działanie na rzecz przebudowy modelu produkcji i konsumpcji w kierunku zmniejszania presji na środowisko - w szczególności poprzez stosowanie tzw. najlepszych dostępnych technik (BAT);
- **recykling**, tj. zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania;
- **zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń**, zgodne z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (tzw. dyrektywa IPPC);
- **wprowadzanie prośrodowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami**, polegające na systematycznej identyfikacji, a następnie konsekwentnej realizacji celów środowiskowych prowadzących do ograniczania oddziaływań na środowisko i zużywania jego zasobów proporcjonalnie do wielkości produkcji, zgodnie z ogólnosięwiatowymi i europejskimi wymaganiami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji i Responsible Care, itp.

Coraz większe znaczenie w polityce ekologicznej państw wysoko rozwiniętych uzyskuje **zasada stosowania najlepszych dostępnych technik (BAT)**, w tym najlepszych, uzasadnionych ekonomicznie, dostępnych technologii. Wdrażanie tej zasady powinno następować zarówno poprzez instrumenty prawne, jak i poprzez inne mechanizmy działania (np. dobrowolne porozumienia, zalecenia, rozwój systemów zarządzania środowiskowego). Stosowana w państwach wysoko rozwiniętych **zasada subsydiarności** wynika m. in. z Traktatu o Unii Europejskiej i oznacza, iż Unia Europejska

podejmuje działania nie należące do jej kompetencji wówczas, gdy cele proponowanych działań nie mogą być osiągnięte przez państwo członkowskie. W polskiej polityce ekologicznej będzie ona oznaczała stopniowe przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny (wojewódzki, powiatowy, gminny), tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany.

W Unii Europejskiej obowiązują i inne zasady, z których treścią zapoznać się można w ogólnie dostępnych dyrektywach. Podawane zapisy mają charakter bardzo ogólny a treść jest bezdyskusyjna. Przykładowo „**Zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej**” ma zastosowanie do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska (lub szerzej: przedsięwzięć wymagających nakładów finansowych), a następnie, w trakcie i po zakończeniu ich realizacji - do oceny osiągniętych wyników. W praktyce oznacza ona potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

Ważną dla realizacji celów polskiej polityki ekologicznej jest stosowana szeroko w Unii Europejskiej **zasada klauzul zabezpieczających**, która umożliwia państwom członkowskim stosowanie w uzasadnionych przypadkach ostrzejszych środków w porównaniu z wymaganiami wspólnotowego prawa ekologicznego. Stosowanie tej zasady umożliwia realizację wymienionej wyżej zasady regionalizacji oraz stosowanie adekwatnych instrumentów prawnych i ekonomicznych na obszarach silnie przekształconych i zdegradowanych.

Z przytoczonych wyżej ogólnych zapisów dotyczących polityki ekologicznej państwa wynika, że jedną z podstawowych zasad rozwoju zrównoważonego jest dostosowanie form zagospodarowania do predyspozycji środowiska przyrodniczego tak, aby nie naruszyć równowagi przyrodniczej. Pojęcie „równowagi przyrodniczej”, często występujące m.in. w ustawie „**Prawo ochrony środowiska**”, bywa różnie definiowane. W niniejszym opracowaniu przyjęto definicję precyzującą określenie ustawowe następująco:

Równowaga przyrodnicza jest to taki stan, w którym na określonym obszarze istnieje równowaga we wzajemnym oddziaływaniu: człowieka, składników przyrody żywej i układu warunków siedliskowych tworzonych przez składniki przyrody nieożywionej.

Określanie tych predyspozycji, przydatności terenu do różnych sposobów jego wykorzystania oraz wyznaczanie granic bezpiecznego użytkowania wymaga identyfikacji procesów, struktur i czynników (w tym źródeł i przyczyn przekształceń), które w danym regionie, decydują o strukturze i przebiegu procesów funkcjonowania środowiska przyrodniczego.

Podstawą realizacji zasad zrównoważonego rozwoju jest identyfikacja warunków zachowania równowagi, a także określenie zasad i sposobów gospodarowania w środowisku pozwalających nie naruszać podstawowych procesów funkcjonowania przyrody.

5. ZAKRES OPRACOWANIA.

5.1. Struktura opracowania

Struktura i zawartość „Programu ochrony środowiska Gminy Zduńska Wola” są zgodne z strukturą opracowania i wymogami określonymi w ustawie „Prawo ochrony środowiska” (art. 14 i 17) i w ustawie o Odpadach (art. 15 i 16), oraz odpowiada warunkom określonym w Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska z dnia 9 kwietnia 2003 roku, ze zmianą z dnia 13 marca 2006 roku *w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami*. Program uwzględnia również wytyczne Ministra Ochrony Środowiska z grudnia 2002 roku w sprawie sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym.

W opracowaniu przedstawiono diagnozę stanu środowiska, cele ekologiczne, rodzaje i kierunki działań, priorytety ekologiczne i harmonogram wykonawczy wraz z określeniem środków niezbędnych do osiągnięcia celów.

5.2. Procedura formułowania celów ekologicznych i kierunków działań proekologicznych.

Podstawowe cele ekologiczne gminy zostały ustalone w dokumencie pt. „Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Zduńska Wola na lata 2004 – 2006 oraz kierunki na lata 2007 – 2013”. Są one zdeterminowane przez przewidywany rozwój społeczno - gospodarczy, potrzebę poprawy bezpieczeństwa ekologicznego ze szczególną potrzebą rozwiązywania potencjalnych konfliktów na styku środowisko - gospodarka. Generalnie mówiąc, program jest wskazaniem drogi zrównoważonego rozwoju Gminy Zduńska Wola. Jest on rozwinięciem celów i kierunków określonych w „*Planie Rozwoju Lokalnego...*” w odniesieniu do elementów środowiska i ich ochrony, stanowi tym samym narzędzie realizacji polityki ekologicznej w skali gminy.

Kierunki działania i najważniejsze cele i zadania ekologiczne zostały określone ponownie, co jest wynikiem aktualnej diagnozy stanu środowiska, oraz przyjęcia

określonych w Programie Ochrony Środowiska Powiatu Zduńskowolskiego celów i zadań.

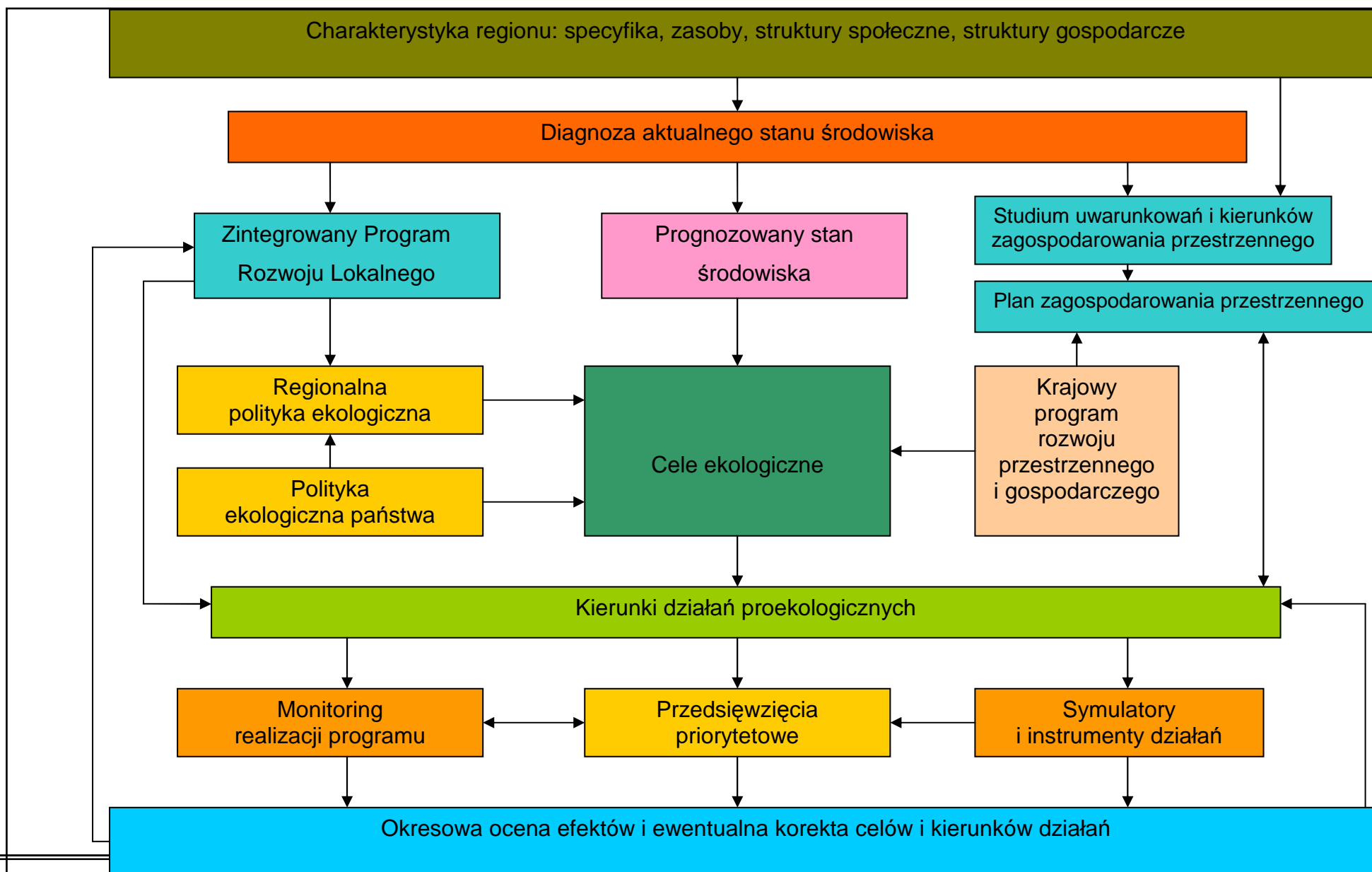
Do najważniejszych zadań niniejszego *Programu...* można zaliczyć zintegrowanie ekologiczne z planowaniem przestrzennym w skali regionalnej i lokalnej, co czyni z niego istotne prewencyjne narzędzie zadań w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego, racjonalnego gospodarowania przestrzenią i zasobami środowiska wykluczające możliwości powstawania zagrożeń na tle funkcjonalnym. Przy formułowaniu kierunków działań proekologicznych rozważono także wytyczne zawarte w „Polityce ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2007-2010” i w jej „Programie wykonawczym”. Dokumenty te, przyjęte w grudniu 2002 roku uwzględniają najnowsze zobowiązania międzynarodowe Polski w zakresie ochrony środowiska, w tym zobowiązania wynikające z naszej obecności w strukturach Unii Europejskiej.

5.3. Założenia do konstrukcji opracowania

W konstrukcji niniejszego opracowania przyjęto, że:

- *Program Ochrony Środowiska Gminy Zduńska Wola* jest strategicznym narzędziem zarządzania środowiskiem w skali gminy, w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju. *Program...* koncentruje się na problemach strategicznych, istotnych w skali gminy.
- Materiałem bazowym do jego sporządzenia były istniejące już dokumenty (programy, raporty, materiały dokumentacyjne). Dodatkowe informacje pochodziły z urzędu miasta i gminy, podmiotów gospodarczych, jednostek kontrolujących oraz innych instytucji. Uznano, iż *Program...* jest formą zaangażowania wielu stron w procesy rozwiązywania problemów ekologicznych, co umożliwiło generowanie własnych propozycji i zadań.
- Następnym istotnym etapem uspołecznienia *Programu...* jest etap związany z konsultacjami i uzgodnieniami.

Strukturę generowania ilustruje schemat - System funkcjonowania i generowania Programu ochrony środowiska gminy Zduńska Wola.

7. WYTYCZNE DO OPRACOWANIA

7.1. Polityka Ekologiczna Kraju

W 2000 r. Sejm RP przyjął dość ogólną, lecz znacznie obszerniejszą od wcześniejszych wersji, „Politykę ekologiczną państwa”. Wejście w życie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 z późniejszymi zmianami) oraz wejście Polski do Unii Europejskiej wymusiło dalsze działania pod kątem dostosowywania polskiego prawa w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej do wymogów unijnych. Między innymi w art. 13-16 wprowadziła obowiązek przygotowywania i aktualizowania, co 4 lata polityki ekologicznej państwa.

Mając na uwadze uszczegółowienie i skonkretyzowanie zapisów z w/w dokumentu w 2001 r. opracowana została „II Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007–2010”, która nakreśla nowe zadania w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Dokument ten wpisuje się również w funkcjonującą w tej dziedzinie praktykę Unii Europejskiej, w której średniookresowe programy działań na rzecz ochrony środowiska są sporządzane od wielu lat. Obowiązująca polityka ekologiczna państwa wytycza kierunki działań m.in. w zakresie: ochrony przyrody, gospodarki wodno-ściekowej i zaopatrzenia ludności w wodę, ochrony powietrza atmosferycznego, gospodarki odpadami, ochrony przed hałasem i promieniowaniem jonizującym.

Podane zapisy wzorowane na dokumentach unijnych mają odniesienie zarówno do jednostek odpowiedzialnych za tworzenie prawa jak i do jednostek zobligowanych do jego przestrzegania.

Polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. We współczesnym świecie oznacza to przede wszystkim, że polityka ta powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania z celami ochrony środowiska celów gospodarczych i społecznych. Oznacza to także, że realizacja polityki ekologicznej państwa w coraz większym stopniu powinna dokonywać się poprzez zmiany modelu produkcji i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności poprzez typowo ochronne, tradycyjne działania takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów, itp. Na koniec oznacza to również, że aspekty ekologiczne powinny być

obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym.

7.2. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego (ogólne kierunki rozwoju).

Główne cele ekologiczne dla województwa łódzkiego, które stanowić mają podwaliny niniejszego opracowania, zostały sformułowane w regionalnej „Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020” uchwalonej uchwałą Nr LI/865/2006 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 31 stycznia 2006 r.

***Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego
w strukturze regionalnej Polski i Europy
jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce
przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności
i zachowaniu różnorodności jego miejsc.***

Powyżej przytoczony cytat traktować należy jako misję, którą ma do spełnienia Województwo Łódzkie. Uzyskanie silnej pozycji w strukturze regionalnej pozwoli stworzyć dogodne warunki życia dla mieszkańców oraz podniesie szeroko rozumianą jakość ich życia.

Przytoczone powyżej motto wskazuje kierunek rozwoju tego terenu, a więc przyświecać będzie również założeniom rozwojowym gminy Zduńska Wola.

Realizacja pożądaných przemian określonych w misji przy aktualnym stanie i tendencjach rozwojowych regionu, będzie wymagała skoncentrowania wysiłków na wielu obszarach. Najważniejsze z nich zidentyfikowano w trzech strategicznych dla województwa sferach:

☞ **SFERA SPOŁECZNA:**

Cel główny: Wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego województwa.

☞ **SFERA EKONOMICZNA:**

Cel główny: Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa.

☞ **SFERA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA:**

Cel główny: Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno – ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą.

7.3. Wojewódzki Program Ochrony Środowiska

Opracowany Programy Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami Dla Województwa Łódzkiego zostały przyjęte przez Sejmik Województwa Łódzkiego Uchwałą Nr XIII/148/2003 w dniu 15 lipca 2003 roku.

W dniu 18 września 2007 r. zostały skierowane do konsultacji społecznych projekty Programu Ochrony Środowiska Województwa Łódzkiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 – 2015 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko i Planu Gospodarki Odpadami Województwa Łódzkiego 2011 z uwzględnieniem lat 2012 – 2015 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko.

W swoich podstawowych założeniach programy te oparte są na ustaleniach Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020 opartej na ustawie Prawo Ochrony Środowiska stanowiącej założenie do tych programów w aspekcie celów i priorytetów ekologicznych oraz rodzajów i harmonogramów proekologicznych uwzględniających środki niezbędne do osiągnięcia tych celów.

Strategiczny cel polityki ekologicznej państwa, a tym samym Województwa Łódzkiego to:

**Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju
(mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej)
i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju.**

Program wskazuje cele, priorytety ekologiczne, działania oraz zadania, które wpisują się zarówno w Strategię Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2013 jak i Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego i mogą być realizowane przez Samorząd Województwa Łódzkiego, samorzady lokalne, podmioty prawne.

❖ CEL GŁÓWNY: OCHRONA I POPRAWA STANU ŚRODOWISKA

↪ **PRIORYTET I:** Ochrona zasobów wód podziemnych i powierzchniowych wraz z poprawą ich jakości oraz ochrona przed powodzią;

➤ **Działanie 1:** Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi i zapewnienie dobrej jakości wody pitnej,

Oczekiwane rezultaty:

✓ zabezpieczenie zasobów wód podziemnych i powierzchniowych dla wykorzystania przez przyszłe pokolenia,

- ✓ zachowanie zasobów czystych wód podziemnych dla gałęzi przemysłu wymagających takiej wody jak i do celów bytowych,
- ✓ poprawa jakości wód dla celów konsumpcyjnych.

- **Działanie 2:** Ochrona przed zanieczyszczeniami ze źródeł punktowych i obszarowych;

Oczekiwane rezultaty:

- ✓ poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych województwa,
- ✓ zwiększenie atrakcyjności turystycznej największych zbiorników retencyjnych,
- ✓ zapewnienie rezerw dobrej jakościowo wody magazynowanej w zbiorniku zaporowym Jeziorsko.

- **Działanie 3:** Ochrona przed powodzią i skutkami suszy.

Oczekiwane rezultaty:

- ✓ zrenaturyzowanie i poprawa jakości wybranych rzek na terenie województwa,
- ✓ zwiększenie retencji naturalnej i sztucznej,
- ✓ zapobieganie zjawiskom suszy i poprawa bilansu wodnego,
- ✓ zmniejszenie zagrożenia powodziowego na rzekach województwa łódzkiego,
- ✓ zwiększenie zabezpieczenia przed powodzią w miejscach szczególnie narażonych na zalanie lub podtopienie.

↪ **PRIORYTET II:** Ochrona powierzchni Ziemi i gleb przed degradacją

- **Działanie 1:** Ochrona gleb użytkowanych rolniczo przed degradacją.

Oczekiwane rezultaty:

- ✓ zachowanie potencjału gleb użytkowanych rolniczo,
- ✓ ograniczenie zanieczyszczenia gleb,
- ✓ zmniejszenie powierzchni gruntów zagrożonych erozją,
- ✓ poprawa odczynu gleb, spadek powierzchni gleb kwaśnych.

- **Działanie 2:** Rekultywacja terenów zdegradowanych.

Oczekiwane rezultaty:

- ✓ przywrócenie pierwotnych walorów przyrodniczych terenów zdegradowanych zgodnie z zasadami optymalnymi dla środowiska i racjonalnymi ekonomicznie.

↪ **PRIORYTET III:** Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz wzrost lesistości.

- **Działanie 1:** Ochrona różnorodności biologicznej.

Oczekiwane rezultaty:

- ✓ wzmocnienie ochrony różnorodności biologicznej,
- ✓ zachowanie korytarzy ekologicznych.

- **Działanie 2:** Ochrona i zwiększanie zasobów leśnych.

Oczekiwane rezultaty:

- ✓ zwiększenie bioróżnorodności ekosystemów leśnych, poprawa struktury gatunkowej,
- ✓ podnoszenie odporności i stanu zdrowotnego lasów,
- ✓ zwiększenie powierzchni lasów,
- ✓ racjonalne użytkowanie zasobów leśnych w sposób zgodny z zasadami ochrony przyrody, bioróżnorodności i krajobrazu.

- **Działanie 3:** Objęcie ochroną prawną obszarów i obiektów o największych walorach przyrodniczych.

Oczekiwane rezultaty:

- ✓ utworzenie systemu obszarów chronionych w województwie.

↪ **PRIORYTET IV:** Ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów oraz stworzenie zintegrowanego systemu ich odzysku i unieszkodliwiania;

- **Działanie 1:** Ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów oraz stworzenie zintegrowanego systemu odzysku i unieszkodliwiania.

Oczekiwane rezultaty:

- ✓ ograniczenie ilości odpadów wytwarzanych i składowanych na składowiskach oraz zużycia surowców naturalnych.

- **Działanie 2:** Eliminowanie uciążliwości związanych z niewłaściwym składowaniem odpadów.

Oczekiwane rezultaty:

- ✓ poprawa stanu środowiska naturalnego.

↪ **PRIORYTET V:** Poprawa jakości powietrza atmosferycznego.

- **Działanie 1:** Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych, liniowych i powierzchniowych.

Oczekiwane rezultaty:

- ✓ poprawa stanu atmosfery osiągnięta przez zmniejszenie wielkości zanieczyszczeń;
- ✓ poprawa stanu zdrowia mieszkańców regionu.

- **Działanie 2:** Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Oczekiwane rezultaty:

- ✓ zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- ✓ sukcesywne zastępowanie paliw tradycyjnych (zanieczyszczających środowisko) energią odnawialną (czystą ekologicznie).

- **Działanie 3:** Zwiększenie wykorzystania gazu ziemnego w przemyśle i gospodarce komunalnej

Oczekiwane rezultaty:

- ✓ zwiększenie wykorzystania gazu ziemnego; częściowe zastąpienie paliw tradycyjnych (zanieczyszczających środowisko) gazem ziemnym (czystym ekologicznie).

❖ **CEL UZUPEŁNIAJĄCY I: PRZECIWDZIAŁANIE POZOSTAŁYM ZAGROŻENIOM POCHODZENIA ANTROPOGENICZNEGO**

↪ **PRIORYTET VI:** Redukcja emisji ponadnormatywnego hałasu;

- **Działanie 1:** Ograniczenie hałasu pochodzenia komunikacyjnego

Oczekiwane rezultaty:

- ✓ Ograniczenie emisji hałasu pochodzenia komunikacyjnego do środowiska.

- ↪ **PRIORYTET VII:** Ograniczenie możliwości wystąpienia poważnych awarii;
- **Działanie 1:** Ograniczenie skutków awarii przemysłowych i chemicznych.
Oczekiwane rezultaty:
    - ✓ wzrost bezpieczeństwa związanego z użytkowaniem w produkcji i składowaniem materiałów niebezpiecznych w zakładach przemysłowych.
  - **Działanie 2:** Zapobieganie i ograniczenie skutków awarii związanych z przewozem materiałów niebezpiecznych szlakami drogowymi i kolejowymi.
Oczekiwane rezultaty:
    - ✓ wzrost bezpieczeństwa przewozu materiałów niebezpiecznych szlakami komunikacyjnymi.
- ↪ **PRIORYTET VIII:** Utrzymanie obowiązujących standardów w zakresie promieniowania elektromagnetycznego,
- **Działanie 1:** Zachowanie stref bezpieczeństwa przy lokalizacji obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.
Oczekiwane rezultaty:
    - ✓ zapewnienie bezpieczeństwa organizmom żywym przed ujemnymi skutkami promieniowania elektromagnetycznego.
- ↪ **PRIORYTET IX:** Racjonalizacja wykorzystania materiałów i surowców.
- **Działanie 1:** Zmniejszenie materiałochłonności produkcji.
Oczekiwane rezultaty:
    - ✓ wzrost efektywności wykorzystania surowców w tym zasobów wodnych i energii w gospodarce.
  - **Działanie 2:** Racjonalna eksploatacja kopalnin.
Oczekiwane rezultaty:
    - ✓ skuteczna ochrona złóż kopalnin,

- ✓ racjonalne i optymalne gospodarowanie kopalinami przy jednoczesnym zachowaniu równowagi ekologicznej w rejonie objętym eksploatacją,
- ✓ eliminacja eksploatacji kopalin na obszarach objętych ochroną prawną oraz proponowanych do objęcia taką ochroną.

❖ **CEL UZUPEŁNIAJĄCY II: PODNIESIENIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ SPOŁECZEŃSTWA**

↪ **PRIORYTET X: Kształtowanie postaw ekologicznych.**

➤ **Działanie 1: Edukacja ekologiczna.**

Oczekiwane rezultaty:

- ✓ stałe podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa,

➤ **Działanie 2: Upowszechnianie informacji o środowisku.**

Oczekiwane rezultaty:

- ✓ zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie,
- ✓ upowszechnianie wiedzy o środowisku,
- ✓ wspieranie budowy systemu informatycznego skierowane na organizowanie dostępu publicznego do aktualizowanych baz danych.

**PRIORYTETY EKOLOGICZNE I PROEKOLOGICZNE PRZEDSIĘWZIĘCIA
PRIORYTETOWE PRZYJĘTE W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO DLA OBSZARU GMINY ZDUŃSKA WOLA**

Program Ochrony Środowiska Dla Województwa Łódzkiego do pakietu najważniejszych kryteriów wyboru przedsięwzięć proekologicznych zaliczył:

— **kryteria organizacyjne** takie jak:

- ponadlokalny wymiar przedsięwzięć
- aktualne zaawansowanie w przygotowaniu ich do realizacji
- konieczność priorytetowej realizacji ze względów prawnych
- finansowanie i jego możliwości
- efektywność ekonomiczną

- o znaczenie przedsięwzięcia dla rozwoju struktur i systemu zarządzania środowiskiem w skali regionalnej oraz znaczenie i zgodność przedsięwzięcia dla osłony proekologicznej realizowanych priorytetów rozwoju gospodarczego.

— **kryteria ekologiczne** takie jak:

- o zgodność z Polityką Ekologiczną Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010 i jej aktualizacją „Polityką Ekologiczną Państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 – 2014 (projekt),
- o zgodność z międzynarodowymi zobowiązaniami Polski w zakresie ochrony środowiska,
- o zgodność z celami zawartymi w Programie Operacyjnym „Infrastruktura i Środowisko”,
- o zgodność z celami wynikającymi ze Strategii Rozwoju Województwa,
- o zgodność z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2013 (oś priorytetowa II – „Ochrona środowiska”),
- o skala efektywności ekologicznej (planowany efekt ekologiczny, tempo osiągnięcia efektu),
- o jednoczesne osiągnięcie poprawy stanu w kilku komponentach środowiska.

**LISTA PRIORYTETOWYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ PROEKOLOGICZNYCH,
PLANOWANYCH DO 2010 ROKU NA TERENIE MIASTA
I GMINY ZDUŃSKA WOLA (WEDŁUG USTALEŃ PROGRAMU OCHRONY
ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO)**

Tabela 1 Zadania obejmujące gminę Zduńska Wola ujęte w projekcie Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska

Priorytet	Działanie	Zadanie	Jednostka realizująca	Okres realizacji
OCHRONA ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH WRAZ Z POPRAWĄ ICH JAKOŚCI ORAZ OCHRONA PRZED POWODZIĄ	Ochrona przed zanieczyszczeniami ze źródeł punktowych i obszarowych	Budowa i modernizacja komunalnych oczyszczalni ścieków oraz rozwój systemów kanalizacyjnych ze szczególnym uwzględnieniem inwestycji w Aglomeracjach według Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych: a) w latach 2006 – 2010: Aglomeracje o RLM < 100 000 >= 15 000 tzn. Zduńska Wola - miasto i gmina Zduńska Wola,	Samorządy terytorialne i podległe im jednostki, podmioty gospodarcze, WIOŚ, RZGW, WZMiUW	2008 - 2015

7.4. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego

Dokumentem kompatybilnym z priorytetami określonymi w *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego* jest przyjęty Uchwałą Nr XLV/524/2002 Sejmiku Województwa Łódzkiego w dniu 9 lipca 2002 roku *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego*. Koncentruje się on na najważniejszych strategiach, zasadach i formach zagospodarowania przestrzeni regionu, oraz stanowi swoiste ramy do konstruowania planów zagospodarowania przestrzennego jednostek niższego rzędu.

W wyniku analizy stanu istniejącego, oraz przy maksymalnym wykorzystaniu dotychczasowych walorów, przy równoczesnej ochronie najwartościowszych elementów środowiska przyrodniczego i kulturowego *Plan...* wyodrębnia podstawowe strefy zagospodarowania przestrzennego m.in.:

1. Strefę potencjalnych koncentracji procesów rozwojowych – jest to rejon, w którym głównym czynnikiem przyspieszającym rozwój społeczno - gospodarczy jest dostępność komunikacyjna, decydująca o atrakcyjności terenu dla inwestorów. Występuje głównie na obszarze aglomeracji łódzkiej, obszarach miejskich i wzdłuż ważniejszych dróg krajowych, w perspektywie dotyczyć będzie wszystkich dróg ekspresowych i autostrad. Aktualnie, znaczącym katalizatorem rozwoju gospodarczego stają się obszary i kompleksy Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21.08.2001 r. zmieniające rozporządzenie z dnia 15.04.1997 r. w sprawie ustanowienia Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej).

W ramach w/w strefy wyodrębniono:

- podstrefę rozwoju pasma Łódź – Sieradz obejmującą obszary położone wzdłuż drogi krajowej nr 14 (częściowo 12/14), której przepustowość w stanie istniejącym jest bardzo ograniczona - oraz projektowanej drogi ekspresowej S-8 Łódź - Wrocław. Rozwój gospodarczy całego pasma, jak również rozbudowa, położonego w jego zasięgu lotniska „Łask” - jednego z głównych strategicznych elementów struktury województwa - jest uwarunkowany udrożnieniem międzynarodowego szlaku z Warszawy przez Łódź, Zduńską Wolę i Sieradz do Wrocławia, Pragi i Drezna. Dopiero wówczas, po realizacji drogi ekspresowej S-8 i S-14, pasmo Łódź – Zduńska Wola - Sieradz stanie się atrakcyjne dla inwestorów zewnętrznych.

Strefę wielofunkcyjnych przekształceń obszarów wiejskich - jest to rejon o ugruntowanych tradycjach i wyraźnej specjalizacji rolniczej, jak również atrakcyjny pod względem przyrodniczym i kulturowym. Wielowymiarowy rozwój wymaga rozbudowy infrastruktury, ożywienia gospodarczego, wykorzystania lokalnych walorów przyrodniczo - krajobrazowych, jak również poprawy stanu środowiska.

W ramach w.w. strefy wyodrębniono:

podstrefę rolną - Obejmującą tereny o korzystnych warunkach dla intensywnej produkcji rolnej, zgrupowane w znacznej części powiatu wieluńskiego, sieradzkiego, zduńskowolskiego i łaskiego, w północnej części powiatu piotrkowskiego, w części powiatu opoczyńskiego oraz w gminach specjalizujących się w sadownictwie, położonych w południowej części powiatu skierniewickiego i wschodniej części rawskiego. Obszary te charakteryzują się przeciętnymi warunkami środowiska, średnim udziałem lasów w strukturze użytkowania gruntów, średnim wskaźnikiem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej (ok. 65 pkt. w skali IUNG) i mniej korzystną strukturą agrarną. W strukturze przestrzennej podstrefy dominującą pozycję zajmuje rolnictwo, w polityce przestrzennej działania w zakresie restrukturyzacji wsi i rolnictwa.

Plan... precyzuje także propozycje zadań strategicznych dla realizacji ponadlokalnych celów publicznych. Są to:

- droga ekspresowa S-8.
- kontynuacja programu kompleksowej gospodarki odpadami połączona z wyborem miejsc pod lokalizację zakładów utylizacji odpadów i ich budową
prawne usankcjonowanie wyznaczonego w *Planie...* spójnego systemu ekologicznego,
- opracowanie zasad zagospodarowania terenów zagrożonych powodzią,
- opracowanie wojewódzkiego programu zwiększenia lesistości.
- kompleksowa realizacja ustaleń programów regionalnych w zakresie małej retencji, gospodarki odpadami i oczyszczania ścieków

7.5. Strategia Rozwoju Powiatu Zduńskowolskiego

Opracowana w *Strategia...* ma na celu określenie podstawowych rozwiązań, kierunków, tempa i skali rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego. Wytycza ona główne cele rozwoju powiatu, przyjmując podstawowe kierunki i priorytety działań, jakie należy podjąć, a przyjęte cele realizować. Strategia koncentruje się na

najważniejszych dziedzinach i problemach wymagających rozwiązań w okresie najbliższych 5 -10 lat.

Przeprowadzona w ramach strategii analiza SWOT w zakresie kształtowania i ochrony środowiska uwypukla następujące siły i słabości, szansę i zagrożenia powiatu.

Mocne strony

- Występowanie przyrodniczych obszarów chronionych,
- Niskie zanieczyszczenie powietrza,

Słabe strony

- Niska świadomość ekologiczna mieszkańców powiatu,
- Niekorzystne warunki hydrogeologiczne,
- Niski stopień oczyszczania ścieków (poza m. Zduńska Wola)

Szanse

- Zwiększająca się lesistość,
- Edukacja w zakresie ekologii,
- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach wiejskich,
- Rozwój łowiectwa dewizowego,
- Stosowanie tzw. czystych technologii i urządzeń ograniczających emisję zanieczyszczeń,
- Modernizacja kotłowni lokalnych i stosowanie paliw lepszych jakościowo,
- Likwidacja niskiej emisji,
- Eliminacja spalania odpadów.

Zagrożenia

- Brak pełnej kontroli nad odpadami przemysłowymi nie będącymi odpadami niebezpiecznymi,
- Zwiększanie ilości produkowanych odpadów komunalnych i przemysłowych,
- Zwiększające się zanieczyszczenie lasów,
- Rozdysponowanie zasobów wód podziemnych rejonu miasta Zduńska Wola,
- Pogarszanie jakości wód gruntowych,
- Zanieczyszczenie powietrza poprzez spalanie odpadów.

Po przeprowadzeniu analizy zbiorczej SWOT określono

CEL GŁÓWNY, jakim jest - MISJA ROZWOJU

**Zdynamizowanie rozwoju powiatu i podniesienie jego atrakcyjności
jako obszaru sprzyjającego zamieszkaniu ludzi
i prowadzeniu działalności gospodarczej
oraz dążenie do zwiększenia jego wewnętrznej spójności.**

Cele strategiczne uporządkowano, wyznaczając trzy priorytety rozwojowe dla powiatu, które w sposób kompleksowy obejmują główne sfery życia i działalności mieszkańców, a mianowicie:

I SFERA SPOŁECZNA

↪ **PRIORYTET:** wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego

Cele strategiczne:

➤ **podniesienie jakości życia,**

Priorytetowe kierunki działań:

- ✓ inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć i programów zwiększających bezpieczeństwo publiczne, poprawa warunków pracy Komendy Powiatowej Policji
- ✓ pomoc grupom ludności wymagającej opieki (osoby chore psychicznie, upośledzone umysłowo, ludzie starsi, dzieci wymagające opieki, rodziny w kryzysie, itp.)
- ✓ unowocześnienie bazy lokalowej placówek pomocy społecznej

➤ **podniesienie poziomu wykształcenia i rozwój kulturowy mieszkańców,**

Priorytetowe kierunki działań:

- ✓ dostosowanie profili kształcenia w szkołach średnich do potrzeb współczesnego rynku pracy,
- ✓ wspieranie rozwoju szkolnictwa wyższego,
- ✓ rozwijanie i promowanie różnych form nabywania nowych i zmiany posiadanych kwalifikacji zawodowych oraz kształcenia ustawicznego,
- ✓ zwiększenie możliwości dostępu młodzieży do różnych form kształcenia,
- ✓ unowocześnienie bazy lokalowej placówek oświatowych,
- ✓ rozszerzenie oferty kulturalnej i turystycznej powiatu

➤ **podniesienie stanu zdrowotności mieszkańców.**

Priorytetowe kierunki działań:

- ✓ wspieranie działań profilaktycznych na rzecz poprawy zdrowia mieszkańców powiatu,
- ✓ poprawa dostępności do usług medycznych,
- ✓ reorganizacja i modernizacja szpitala powiatowego,
- ✓ zwiększenie możliwości rozwoju sportu i rekreacji (poprawa bazy sportowej, wspieranie inicjatyw i działalności klubów i stowarzyszeń kultury fizycznej, itp.)

II SFERA EKONOMICZNA

↪ **PRIORYTET:** rozwój gospodarczy i poprawa pozycji konkurencyjnej powiatu

Cele strategiczne:

➤ **stworzenie nowoczesnej bazy gospodarczej w powiecie,**

Priorytetowe kierunki działań:

- ✓ stworzenie Powiatowego Centrum Wspierania Przedsiębiorczości,
- ✓ wspieranie inicjatyw lokalnych prowadzących do wzrostu przedsiębiorczości i tworzenia instytucji okołobiznesowych,
- ✓ określenie, wspólnie z gminami, obszarów inwestycyjnych w powiecie i zasad ich zagospodarowania ze szczególnym uwzględnieniem terenów turystycznych.

➤ **promocja powiatu i jego produktów,**

Priorytetowe kierunki działań:

- ✓ wypracowanie form współpracy z sąsiednimi powiatami i władzami województwa,
- ✓ promowanie produktów wytwarzanych w powiecie i prowadzonych tu działalności, szczególnie tych, które mogą stanowić "mocne punkty" i stać się specjalizacją powiatu,
- ✓ wspieranie ponadpowiatowych i znaczących dla powiatu działalności kulturalnych, sportowych, turystycznych, itp.

➤ **stymulowanie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich,**

Priorytetowe kierunki działań:

- ✓ zwiększenie produktywności i dochodowości gospodarstw rolnych,
- ✓ stymulowanie procesów koncentracji ziemi,
- ✓ rozwój funkcji turystycznych jako uzupełniających dla rolnictwa,
- ✓ inicjowanie rozwoju rolnictwa ekologicznego.

➤ **poprawa dostępności powiatu poprzez rozwój infrastruktury transportowej i komunikacyjnej**

Priorytetowe kierunki działań:

- ✓ wykorzystanie korzystnego położenia powiatu poprzez skoordynowanie działań z zakresu infrastruktury transportowej z programami wojewódzkimi,
- ✓ organizowanie lobbingu na rzecz budowy na terenie powiatu autostrad oraz rozbudowy lotniska w Łasku,
- ✓ wspieranie rozwoju infrastruktury informacyjnej,
- ✓ budowa i modernizacja dróg powiatowych oraz poprawa stanu ich bezpieczeństwa dla ruchu pojazdów i pieszych

III **SFERA ŚRODOWISKOWA**

- ↳ **PRIORYTET:** ochrona walorów zasobów przyrodniczych oraz poprawa stanu środowiska

Cele strategiczne:

➤ **opracowanie polityki ekologicznej powiatu zgodnej z polityką ekologiczną państwa i województwa,**

Priorytetowe kierunki działań:

- ✓ opracowanie programu zrównoważonego rozwoju powiatu oraz ochrony środowiska w powiecie.

➤ **poprawa stanu środowiska naturalnego i zachowanie walorów przyrodniczych**

Priorytetowe kierunki działań:

- ✓ poprawa stanu czystości wód,
- ✓ ochrona powietrza,
- ✓ opracowanie programów gospodarki odpadami,
- ✓ zalesianie nieużytków i gleb o niskiej bonitacji.

7.6. Strategia Rozwoju Gminy Zduńska Wola.

Strategie rozwoju poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego stanowią plany - dokumenty kompleksowe, wskazujące podstawowe kierunki rozwoju jednostek miejskich i gminnych przy uwzględnianiu najlepszych walorów, szans i sił istniejących w otoczeniu oraz minimalizowaniu lokalnych zagrożeń i słabości. W Strategii zawarta powinna być analiza stanu obecnego w każdej sferze i dziedzinie życia oraz w każdym aspekcie środowiska. Tak więc powinny zostać rozpatrzone zagadnienia w sferze społecznej, gospodarczej, rolnej i infrastrukturalnej oraz środowiskowej. Celem nadrzędnym Strategii jest ożywienie gospodarcze prowadzące do tworzenia nowych miejsc pracy, poprawa stanu środowiska oraz pełen zrównoważony rozwój.

W celu poprawy sytuacji niezbędne są działania w poszczególnych obszarach problemowych uwzględniające:

- ❖ zmiany w strukturze gospodarczej obszaru przy zachowaniu funkcji związanych z bliskością miasta (usługowo-handlowo-mieszkalnych) oraz funkcji rolniczej i rekreacyjnej na obrzeżach gminy; zmiany te nie mogą wpływać na degradację środowiska przyrodniczego i zniekształcenie krajobrazu,
- ❖ zmiany w sposobie użytkowania terenu przez stworzenie warunków do rozwoju drobnej wytwórczości,
- ❖ rozwój systemu komunikacji i infrastruktury drogowej,
- ❖ poprawę stanu środowiska naturalnego,
- ❖ poprawę stanu lokalnej infrastruktury technicznej,
- ❖ poprawę lokalnej infrastruktury edukacyjnej i sportowej.

7.7. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zduńska Wola

Studium uwarunkowań i kierunków rozwoju miasta bądź gminy, to najbardziej konkretny i syntetyczny dokument, z którego wnioski płynące, bezpośrednio powiązane są zarówno ze stanem rzeczy w każdym aspekcie życia danej jednostki samorządu terytorialnego, jak i z dążeniami i planami zarówno władz jak i społeczeństwa. Poniżej przedstawiono kierunki i wnioski wynikające z działań w odniesieniu do środowiska przyrodniczego w rozpatrywanej gminie w oparciu o zagadnienia poruszone w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

- Budowa geologiczna i zasoby surowcowe gminy nie stwarzają ograniczeń w jej rozwoju,
- Zasoby i rezerwy wód podziemnych gminy są wystarczające dla zabezpieczenia obecnych i przyszłych potrzeb gminy, przy wykluczeniu inwestycji wodochłonnej,
- Warunki klimatyczne gminy są dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej bardzo korzystne stanowiąc jej atut,
- Stan czystości wód powierzchniowych w gminie jest zły. Główne rzeki gminy: Warta, Pichna i Tymianka niosą wody pozaklasowe. Uzyskanie lepszej jakości wód wymaga:
  - ograniczenia zrzutu ścieków do rowów melioracyjnych i rzek poprzez intensyfikację budowy gminnej sieci kanalizacyjnej,
  - prowadzenia kontroli szczelności istniejących przydomowych zbiorników ścieków,
- Z uwagi na zanieczyszczenia gleb w terenach przyległych do tras komunikacyjnych (droga krajowa Nr 14) należy rozważyć uznanie je za obszar ograniczonego użytkowania w zakresie upraw rolnych.
- Obecny stan organizacji gromadzenia odpadów jest prawidłowy, lecz nie zapewnia dłuższych perspektyw dla funkcjonowania obecnego wysypiska. Należy poszukiwać nowych rozwiązań składowania lub unieszkodliwiania odpadów.
- Z racji swojego położenia przy głównych szlakach komunikacyjnych województwa łódzkiego (droga tranzytowa Nr 14, obydwie linie kolejowe) obszar gminy narażony jest na nadzwyczajne zagrożenia środowiska związane przede wszystkim z transportem materiałów niebezpiecznych,
- Przyszłe działania w zakresie gospodarki wodą powinny się koncentrować na utrzymaniu w sprawności istniejących źródeł, modernizacji stacji wodociągowych oraz wprowadzaniu nowoczesnych technologii uzdatniania i dezynfekcji,
- Rozwój sieci kanalizacyjnej nie nadążył za dynamicznym rozwojem sieci wodociągowej, dalsza rozbudowa kanalizacji gminy jest warunkiem realizacji zasad ochrony środowiska w gminie,
- Gospodarka odpadowa w gminie oparta jest na składowisku w Mostkach, co na rozpatrywany okres stanowi optymalne rozwiązanie.

II. DIAGNOZA STANU I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA NATURALNEGO NA TERENIE GMINY ZDUŃSKA WOLA

8. DANE OGÓLNE O GMINIE ZDUŃSKA WOLA

8.1. Położenie administracyjne i geograficzne gminy

Gmina Zduńska Wola położona jest w centralnej części Polski, w zachodniej części województwa łódzkiego (50 km na zachód od Łodzi) oraz w centralnej i północnej części powiatu zduńskowolskiego.

Omawiana gmina od zachodu, północy i wschodu otacza miasto Zduńską Wolę stanowiąc strefę podmiejską, a ponadto graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminami Szadek i Warta ,
- od południa z gminą Zapolice,
- od wschodu z gminami Łask i Sędziejowice,
- od zachodu z gminą Sieradz.

Powierzchnia gminy Zduńska Wola wynosi 111 km² co stanowi 0,62% powierzchni województwa łódzkiego i 30,3% powierzchni powiatu zduńskowolskiego. Ludność gminy liczy około 11,2 tysięcy mieszkańców.

8.2. Demografia

Zduńska Wola jest gminą wiejską. Charakterystyka gospodarczo – kulturowa i możliwości rozwojowe w niewielkim stopniu wpływają na wzrost społecznej migracji. Liczba stale zamieszkującej tu ludności utrzymuje się od wielu lat na tym samym poziomie – ok. 11 000 (stan na dzień 16.01.2007 11 231 osób). Średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosi 100 osób/km². Ludność rozproszona jest w 40 miejscowościach wiejskich.

Tabela 2 Zaludnienie poszczególnych wsi.

Miejscowości	Ogółem mieszkańcy	Liczba budynków mieszkalnych
1.Andrzejów	50	16
2.Annopole Nowe	233	55
3.Annopole Stare	120	32
4.Beniaminów	125	22
5.Biały Ług	270	62

6.Czechy	1686	493
7.Dionizów	78	18
8.Gajewniki	180	40
9.Gajewniki Kolonia	128	39
10. Henryków	248	61
11.Izabelów	647	141
12.Izabelów Mały	186	48
13.Janiszewice	213	49
14.Karolew	87	19
15.Karsznice	294	76
16.Kłady	69	38
17.Korczew	431	85
18.Krobanów	237	75
19.Krobanówek	46	1
20.Laskowiec	24	5
21.Maciejów	167	43
22.Michałów	324	101
23.Mostki	98	26
24.Ochraniew	419	112
25.Ogrodzisko	318	93
26.Opiesin	473	106
27.Ostrówek	233	67
28.Piaski	425	119
29.Polków	240	62
30.Poręby	181	59
31.Pratków	323	55
32.Rębieskie	201	70
33.Rębieskie Kolonia	97	35
34.Suchoczasy	359	105
35.Tymienice	588	160
36.Wiktorów	4	1
37.Wojsławice	677	159
38.Wólka Wojsławska	177	75

39. Wymysłów	257	75
40. Zamłynie	212	51
41. Zborowskie	106	27
Ogółem	11 231	2 976

8.3. Struktura przestrzenna gminy

Na Gminę Zduńska Wola składa się 31 sołectw utworzonych z 42 wsi.

Tabela 3 Podział gminy na sołectwa

Lp.	Sołectwo	Wsie wchodzące w skład sołectwa
1.	Annopole Nowe	Annopole Nowe, Wiktorów
2.	Annopole Stare	Annopole Stare
3.	Biały Ług	Biały Ług
4.	Czechy	Czechy
5.	Gajewniki	Gajewniki
6.	Gajewniki Kolonia	Gajewniki Kolonia
7.	Henryków	Henryków
8.	Izabelów	Izabelów, Izabelów Mały, Andrzejów
9.	Janiszewice	Janiszewice, Maciejów, Beniaminów, Karolew
10.	Karsznice	Karsznice
11.	Kłady	Kłady
12.	Korczew	Korczew
13.	Krobanów	Krabonów, Krobanówek
14.	Michałów	Michałów
15.	Mostki	Mostki
16.	Ochraniew	Ochraniew
17.	Ogrodzisko	Ogrodzisko
18.	Opiesin	Opiesin
19.	Ostrówek	Ostrówek

20.	Piaski	Piaski
21.	Polków	Polków
22.	Poręby	Poręby
23.	Pratków	Pratków
24.	Rębieskie	Rębieskie, Rębieskie Kolonia
25.	Suchoczasy	Suchoczasy
26.	Tymienice	Tymienice
27.	Wojśławice	Wojśławice
28.	Wólka Wojśławska	Wólka Wojśławska
29.	Wymysłów	Wymysłów
30.	Zamłyńie	Zamłyńie
31.	Zborowskie	Zborowskie, Laskowiec

Strukturę przestrzenną gminy tworzą tereny zurbanizowane i otwarte.

Tereny zurbanizowane można podzielić na:

- tereny zwartej zabudowy mieszkaniowej skupione przy szlakach komunikacyjnych;
- wiejską zabudowę zagrodową o dominującej funkcji mieszkaniowej i rolniczej, występującą tak w formie zabudowy zwartej jak i rozproszonej (przysiółki) i przenikającej się z terenami otwartymi;
- zabudowa przemysłowa zlokalizowana jako pojedyncze zakłady przenikające się z zabudową mieszkaniową;

Do terenów otwartych zaliczamy:

- urządzone tereny zieleni ogólnie dostępnej stanowiące jeden z elementów systemu terenów otwartych, gdzie tworzą je parki, skwery, ogrody działkowe i zieleń osiedli wielorodzinnych, parki podworskie i cmentarze wiejskie;
- użytki rolne, a w szczególności obszary trwałych użytków zielonych w dolinach rzek;
- tereny leśne i zadrzewienia śródpólne;
- tereny wód otwartych.

Tabela 4 Użytkowanie gruntów objętych Programem Ochrony Środowiska

Powierzchnia ogółem		11 100 ha	
Użytki rolne		powierzchnia w ha	% pow. gm.
	grunty orne	6 138,4	53,7
	sady	76,3	0,7
	łąki + pastwiska	1 364,3	11,7
	RAZEM	7 579	66,1
Lasy		2 745	25,0
Grunty pozostałe		839	8,0

8.4. Struktura gospodarcza i warunki rozwoju gminy

Zduńska Wola jest gminą podmiejską o strukturze rolniczej. Zauważyć jednak można stopniowe odchodzenie od jej funkcji typowo rolniczej. Coraz większego znaczenia nabierają funkcje usługowo-handlowe, przemysłowe i mieszkaniowe.

Według danych Urzędu Gminy w strukturze podmiotów gospodarczych najliczniejszą grupę stanowią podmioty zajmujące się handlem, których udział w ogólnej liczbie w 2005r. wyniósł 34,6%. Znaczący jest także udział jednostek zajmujących się przetwórstwem przemysłowym (130 podmiotów – 18,6% ogółu).

Tabela 5 Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych

Podmioty gospodarcze (wg. rejestru)	491
Reprezentacja poszczególnych branż w ewidencji podmiotów wynosi	792
Rolnicze	54
Surowce wtórne	3
Złom	10
Handel ogółem, w tym	225
- stacjonarny	38
- obwoźny	161
- samochodami	26
Usługi różne	328
Usługi transportowe	53
Usługi Taxi	9
Usługi gastronomiczne	24
Pośrednictwo	21

Zakłady przemysłowe	26
Produkcja materiałów budowlanych	23
Informatyka	10
Gabinety lekarskie	6

Tabela 6 Wykaz największych zakładów działających na terenie gminy Zduńska Wola.

L.p.	Nazwa	Adres	Zakres prowadzonej Działalności	Zakres korzystania ze środowiska			
				odpady	powietrze	woda	ścieki
1	Firma „TARO”	Tymienice 84b 98-220 Zduńska Wola	Zakład szwalniczy	X	X	X	X
2	Firma drogowa „DROMAK”	Poręby 26b 98-220 Zduńska Wola	Zakład budownictwa dróg	X	X	X	X
3	Zakłady odzieżowe „ORIO” Sp. z o.o.	Czechy 5a 98-220 Zduńska Wola	Zakład szwalniczo - konfekcyjny	X	X	X	X
4	Przedsiębiorstwo Drobiarskie „AVES” Sp. z o.o.	Gajewniki 1b 98-220 Zduńska Wola	Zakład wędliniarski	X	X	X	X
5	„FABELO”	Opiesin 60 98-220 Zduńska Wola	Produkcja obuwia	X	X	X	X
6	„PLASTEM”	Janiszewice 3a 98-220 Zduńska Wola	Produkcja elementów z tworzywa sztucznych	X	X	X	X
7	„ROLIMEX” Sp. z o.o.	Janiszewice 3c 98-220 Zduńska Wola		X	X	X	X
8	Stowarzyszenie „AGRO-AVES”	Gajewniki 2 98-220 Zduńska Wola		X	X	X	X
9	„POL-MAT”	Polków 25a 98-220 Zduńska Wola	Zakład mięsno - wędliniarski	X	X	X	X
10	„GARDENA”	Ochranie 70b 98-220 Zduńska Wola	Produkcja cukierków	X	X	X	X
11	PPH „MET-POL”	Krabonów 35b 98-220 Zduńska Wola		X	X	X	X
12	„Auto-Aves” Sp. z o.o.	Czechy 262 98-220 Zduńska Wola	Autoryzowana Stacja Dealerska TOYOTA	X	X	X	X
13	Spółdzielnia PHU „GOSPODARZ”	Czechy 266 98-220 Zduńska Wola	Produkcja pieczywa	X	X	X	X
14	SYNTHE Polska „Ogrody Natury”	Wojślawice 107a 98-220 Zduńska Wola		X	X	X	X
15	„BAGMASZ”	Czechy 98-220 Zduńska Wola		X	X	X	X
16	Okręgowa Stacja Kontroli Pojazdów	Michałów 98-220 Zduńska Wola	Obsługa samochodów	X	X	X	X
17	„JAMADAR”	Czechy 264 98-220 Zduńska Wola	Przetwórstwo mięsne	X	X	X	X
18	„AGROS-NOWA”	Tymienice 88 98-220 Zduńska Wola	Przetwórstwo owoców i warzyw	X	X	X	X
19	„KLIMEKO”	Dionizów 2	Przetwórstwo mleka	X	X	X	X

		98-220 Zduńska Wola					
20	„SUTEX”	Czechy 207a 98-220 Zduńska Wola	Produkcja odzieży, dziewiarstwo, bieliźniarstwo	X	X	X	X
21	„BATIF”	Czechy 245 98-220 Zduńska Wola	Produkcja odzieży	X	X	X	X
22	„MABUDO”	Suchoczasy 98-220 Zduńska Wola	Produkcja materiałów budowlanych	X	X	X	X
23	„MODUS”	Zamłynie 57b 98-220 Zduńska Wola	Wytwórnia koncentratów spożywczych	X	X	X	X
24	„WOLANKA”	Ochronie 56 98-220 Zduńska Wola	Tkactwo	X	X	X	X
25	„KARTON”	Wymysłów 20 98-220 Zduńska Wola	Produkcja opakowań	X	X	X	X
26	„KAMEX”	Czechy 98-220 Zduńska Wola	Bieliźniarstwo – produkcja i handel	X	X	X	X

Poza w/w podmiotami na terenie gminy działają dwie firmy mające duże znaczenie nie tylko dla gminy, ale dla całego powiatu:

- 1) Składowisko odpadów w Mostkach, którego właścicielem jest miasto Zduńska Wola, a administratorem prywatna firma, której właścicielem jest Pan Leszek Felsztyński;
- 2) Ujęcie wody w Opiesinie oraz oczyszczalnia ścieków w Tymienicach – użytkowane przez MPWiK Sp. z o.o. w Zduńskiej Woli.

8.4.1. Wnioski

Wyżej wymienione zakłady produkcyjne, usługowe, a nawet placówki handlowe, to tylko nieliczne z wielu zarejestrowanych w rejestrze Urzędu Gminy w Zduńskiej Woli, wybrane jednak zostały dla scharakteryzowania struktury gospodarczej tego terenu oraz dla przedstawienia zakresu korzystania ze środowiska. Zakres korzystania ze środowiska przez poszczególne podmioty gospodarcze określony tu został łącznie z gospodarką wodno-ściekową, mimo, że w większości przypadków woda wykorzystywana jest jedynie do celów socjalnych pracowników, a ścieki odprowadzane są bądź do kanalizacji, bądź do zbiornika bezodpływowego. Podobna sytuacja w wielu przypadkach istnieje w zakresie emisji do powietrza, a mianowicie zakłady emitują w większości zanieczyszczenia wynikające z ogrzewania pomieszczeń produkcyjno-usługowych oraz ze spalania paliw w silnikach samochodowych, emisje zanieczyszczeń powstających na skutek prowadzenia procesu produkcyjnego występują w nielicznych przypadkach. W większości zakładów zarówno produkcyjnych jak i usługowych powstają odpady i są to zarówno odpady komunalne jak i niejednokrotnie niebezpieczne.

8.5. Infrastruktura techniczna

8.5.1. Komunikacja

Gmina Zduńska Wola ma bardzo dobrze rozwiniętą sieć komunikacyjną. Sieć drogowa Gminy Zduńska Wola składa się z drogi krajowej nr 14 (12) łączącej Łódź z Wrocławiem i Poznaniem, która ze względu na duże obciążenie ruchem tranzytowym ma ograniczone możliwości obsługi ruchu lokalnego. Podstawową obsługę zapewniają drogi gminne (łącznie 493,11 km dróg) i powiatowe (56,6 km), które w 73% posiadają nawierzchnię bitumiczną.

W zakresie powiązań wewnątrz gminnych sieć drogowa jest przestrzennie zróżnicowana: im bliżej ośrodka miejskiego jakim jest Zduńska Wola tym sieć gęstsza i wystarczająca, natomiast im dalej od miasta – tym sieć dróg jest mniej rozwinięta.

Tabela 7 Drogi krajowe przebiegające przez teren gminy Zduńska Wola.

Lp.	Nr Drogi	Nazwa Drogi	Długość odcinka (m)
1	14(12)	Łódź – Łask - Zduńska Wola - Sieradz	11000

Źródło: Zintegrowany Program Rozwoju lokalnego gminy Zduńska Wola na lata 2007 – 2013 (Projekt)

Tabela 8 Drogi gminne przebiegające przez teren gminy Zduńska Wola.

Lp.	Nr Drogi	Nazwa Drogi	Rodzaj nawierzchni	Długość odcinka (m)
1	114260E	(Rzechta) –gr. gm. Sieradz- Polków- Kolonia Czechy I - Andrzejów – Izabelów Mały	bitumiczna, 4m żuźłowa	2350
2	119051E	Zborowskie- Laskowiec- gr. gm. Szadek- (Reduchów)	bitumiczna	1640
3	119052E	Rębieskie Stare- Pratków- gr. gm. Szadek- (Sikucin)	bitumiczna	4090
4	119053E	Rębieskie Stare	bitumiczna	820
5	119054E	Rębieskie Kolonia	bitumiczna	1300
6	119055E	Wojśławice Stare- Suchoczasy	-----	1608
7	119056E	Suchoczasy- Stara Wieś- gr. gm. Szadek- (Dziadkowice)	bitumiczna	2860
8	119057E	Czechy- Izabelów	bitumiczna, brukowcowa	1169
9	119058E	Zduńska Wola- Korczew	bitumiczna	1102
10	119059E	Zduńska Wola- Suchoczasy	bitumiczna	3688

11	119060E	Janiszewice- Beniaminów	bitumiczna	1386
12	119061E	Dionizów- Gajewniki Gajownik- Ostrówek Ostrówek- Zduńska Wola	bitumiczna	3584
13	119062E	Henryków- Kolonia Korbanów	bitumiczna	3429
14	119063E	Biały Ług- Korbanów	bitumiczna	3066
15	119064E	Czechy- Kolonia Czechy II- Zduńska Wola	bitumiczna	2291
16	119065E	Czechy- Ogrodziska	bitumiczna, brukowcowa	1999
17	119066E	Opiesin do drogi Wólka	bitumiczna	925
18	119067E	Opiesin	bitumiczna	1250
19	119068E	Karolew	bitumiczna	1109
20	119069E	Wojśławice Kolonia	bitumiczna	1110
21	119070E	Tymienice	bitumiczna, chodnik	2100
22	119071E	Janiszew- Suchoczasy	bitumiczna, żuźłowa	2508
23	119072E	Czechy II	bitumiczna, chodnik	3377
24	119073E	Ochraniew- Wymysłów	bitumiczna	550
Razem				49,311 km

Źródło: Zintegrowany Program Rozwoju lokalnego gminy Zduńska Wola na lata 2007 – 2013 (Projekt)

Przez teren gminy przebiegają dwie linie kolejowe relacji Łódź - Ostrów Wielkopolski (wschód-zachód) oraz Śląsk – Gdynia. Ze względu na to, że stacje i przystanki kolejowe zlokalizowane są w niewielkiej odległości, lecz jednak poza terenem gminy, ten środek komunikacji nie ma istotnego znaczenia w bezpośredniej obsłudze mieszkańców gminy. Natomiast skrzyżowanie się tych dwóch linii kolejowych ma ogromne znaczenie dla rozwoju działalności gospodarczej w gminie. Główny korytarz komunikacyjny stwarza możliwość transportu kolejowego towarów we wszystkich kierunkach w kraju i poza jego granice. Jest także szansą na inwestowanie kapitału na terenach gminy przez firmy logistyczne i spedycyjne.

8.5.1.1. Wnioski wynikające z analizy systemu komunikacyjnego gminy

- ✓ Drogi krajowe przebiegające przez gminę stanowią uciążliwości związane z hałasem i zanieczyszczeniem środowiska dla mieszkańców tego regionu. Konieczne jest wyeliminowanie ruchu tranzytowego z zabudowanych terenów poprzez budowę obwodnic w ciągu dróg, które są najbardziej obciążone ruchem samochodowym.

- ✓ Wskazane jest podniesienie parametrów technicznych układu dróg krajowych i wojewódzkich poprzez ich modernizację. Głównie chodzi o doprowadzenie szerokości jezdni do normatywnej wielkości 6,0 - 7,0 m, poprawę stanu technicznego dróg oraz budowę chodników na terenach zabudowanych. Wiele odcinków dróg krajowych wymaga poszerzenia przekroju i wzmocnienia konstrukcji z dostosowaniem jej do nośności 115 kN/oś.
- ✓ Konieczna jest przebudowa nieutwardzonych nawierzchni niektórych dróg powiatowych i większości dróg gminnych poprzez sukcesywne ich utwardzanie wraz z poszerzeniem jezdni do normatywnych szerokości.
- ✓ Wskazane jest wytyczanie atrakcyjnych szlaków rowerowych i ciągów pieszych zachęcających do rezygnacji z poruszania się pojazdami samochodowymi.

8.5.2. Energetyka i telekomunikacja

Energetyka.

System zasilania Gminy liniami wysokiego i średniego napięcia (110 kV i 15 kV) w pełni zaspokaja teraźniejsze i przyszłościowe potrzeby energetyczne nawet przy założeniu znacznego tempa rozwoju społeczno – gospodarczego.

Gmina Zduńska Wola zasilana jest za pośrednictwem magistralnych linii 15 kV:

- „Zduńska Wola - Szadek”,
- „Zduńska Wola - Oczyszczalnia”,
- „Zduńska Wola - Łask”,

wyprowadzonych ze stacji 110/15 kV „Zduńska Wola”, zlokalizowanej przy ul. Przemysłowej w Zduńskiej Woli,

- „Złota - Sieradz”,
- „Złota - Czechy”,

wyprowadzonych ze stacji 110/15 kV „Złota”, zlokalizowanej przy ul. Grzybowej w Zduńskiej Woli,

- „Szadek - Rossoszyca”,

wyprowadzonej ze stacji 110/15 kV „Szadek” zlokalizowanej w Szadku.

Stacje 110/15 kV „Zduńska Wola”, „Złota” oraz „Szadek” połączone są z systemem elektroenergetycznym 110 kV następującymi liniami 110 kV:

- „Szadek - Zduńska Wola”,
- „Łask - Zduńska Wola”,
- „Zduńska Wola - Złota”,
- „Kozuby - Zduńska Wola”

- „Sieradz - Złota”,
- „Poddębice - Szadek”.

Wyżej wymienione linie, poza linią „Poddębice - Szadek” przebiegają przez teren Gminy Zduńska Wola.

Bilans mocy dla Gminy Zduńska Wola jest korzystny. Zainstalowane w stacjach 110/15 kV „Zduńska Wola”, „Złota” oraz „Szadek” transformatory pozwalają na znaczący, 50% wzrost poboru mocy i energii elektrycznej, dodatkowo istnieją możliwości wymiany transformatorów 110/15kV na jednostki o większych mocach znamionowych. Rozdzielnie 15 kV w stacjach „Złota” oraz „Szadek” posiadają wolne pola liniowe. W stacji 110/15 kV „Zduńska Wola” istnieje możliwość rozbudowy rozdzielni 15 kV o nowe pola liniowe.

Podstawowym przekrojem przewodów w liniach napowietrznych magistralnych 15 kV jest 70 mm², natomiast w liniach odgałęźnych 35 mm².

Tabela 9 Zużycie energii elektrycznej w gminie Zduńska Wola

	Zużycie energii przez odbiorców w 2006r. [kWh]
Zasilanych z sieci SN	15 053 015
Zasilanych z sieci nN	9 916 966
	24 969 981

Źródło: Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe gminy Zduńska Wola na lata 2007-2025.

Tabela 10 Bilans potrzeb energetycznych terenów rozwojowych

Budownictwo mieszkaniowe			Budownictwo letniskowo - rekreacyjne			Budownictwo pozostałe	Przemysł	Zapotrzebowanie na energie elektryczną przy pełnym (100%) zagospodarowaniu terenów rozwojowych [MWe]					
								Budownictwo mieszkaniowe	budownictwo letn. - rekreac	Budownictwo pozostałe	Budownictwo ogółem	Przemysł	Ogółem
powierzchnia [ha]	Ilość mieszkań	Powierzchnia użytkowa [m ²]	powierzchnia [ha]	Ilość mieszkań	Powierzchnia użytkowa [m ²]	powierzchnia [ha]	powierzchnia [ha]						
38	320	50000	32	105	8400	19	38	4,5	0,6	0,8	5,9	3,0	8,9

Źródło: Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe gminy Zduńska Wola na lata 2007-2025.

Wskaźniki zapotrzebowania na energię elektryczną:

- Budownictwo mieszkaniowe – 14 kWe/domek

- Przemysł – 80 kWe/ha
- Budownictwo pozostałe – 45 kWe/ha
- Budownictwo letniskowo – rekreacyjne – 6 kWe/domek

Telekomunikacja.

Teren gminy Zduńska Wola w zakresie telefonii stacjonarnej obsługuje Telekomunikacja Polska S.A. Zakład Telekomunikacji w Sieradzu.

Uzupełnieniem sieci łączności jest telefonia komórkowa. Obecnie na obszarze gminy funkcjonują następujący operatorzy telefonii komórkowej:

- Plus GSM,
- Era GSM,
- Centertel.

Gazyfikacja.

Gmina Zduńska Wola należy do gmin zgazyfikowanych i znajduje się na obszarze działania Mazowieckiej Spółki Gazownictwa, jednak w chwili obecnej żadne gospodarstwo domowe z terenu gminy Zduńska Wola nie korzysta z energii gazu przewodowego. Jedynym użytkownikiem gazu w Gminie Zduńska Wola jest jeden klient przemysłowy, któremu Mazowiecka Spółka Gazownictwa w 2006 roku dostarczyła 3206,1 tys. m³ gazu.

Tabela 11 Długość czynnych gazociągów bez przyłączy

Rok	Długość czynnych gazociągów bez przyłączy				
	ogółem	wg podziału na ciśnienia			
		niskie	średnie	podwyższone średnie	wysokie
	m	m	m	m	m
2006	1 166	0	1 166	0	0

Źródło: Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe gminy Zduńska Wola na lata 2007-2025.

Dalsza gazyfikacja gminy może być oparta na bazie istniejącej sieci na terenie miasta Zduńska Wola, jeżeli pojawią się potencjalni odbiorcy gazu gwarantujący opłacalność ekonomiczną inwestycji.

Na terenie Gminy istnieje sieć gazowa średniego ciśnienia do miejscowości Tymienice zaopatrująca jednego przemysłowego odbiorcę.

Dalszy rozwój sieci oparty będzie na zasadach taryfowych, jeżeli będą spełnione techniczne i ekonomiczne warunki realizacji inwestycji.

W najbliższych latach Mazowiecka Spółka Gazownictwa nie przewiduje gazyfikacji terenu Gminy Zduńska Wola i nie posiada w planach rozwoju zamierzeń inwestycyjnych z terenu gminy. Mogą one pojawić się w przypadku zgłoszeń Klientów uzasadniających ekonomiczne rozbudowę sieci.

Przez teren gminy Zduńska Wola przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN300 relacji Łódź – Sieradz o ciśnieniu roboczym 5,5 MPa. W okolicy miasta Zduńska Wola zlokalizowana jest stacja gazowa redukcyjno – pomiarowa I-go stopnia. Stacja została wybudowana w roku 1999, a jej przepustowość nominalna wynosi 12000m³/h.

Parametry techniczne stacji są następujące:

- ciśnienie wlotowe do stacji – 5,5 MPa
- maksymalne ciśnienie wylotowe – 0,5 MPa

Obciążenia szczytowe w w latach 2006/2007 wyniosły w okresie letnim – 1200m³/h, w okresie zimowym – 1700 m³/h.

Zgodnie z art. 16 Prawa Energetycznego opracowany został Plan Rozwoju Operatora Gazociągów Przesyłowych Gaz – System Sp. z o. o. na lata 2006 – 2008, który nie zakłada rozbudowy sieci przesyłowej w przedmiotowym zakresie na terenie Gminy Zduńska Wola.

Uzupełnieniem zapotrzebowania na gaz będzie nadal dystrybucja gazu płynnego propan – butan w butlach.

8.5.3. Wodociągi i kanalizacja

Temat wodociągów i kanalizacji omówiony zostanie w dalszej części opracowania dotyczącej gospodarki wodno-ściekowej i jej oddziaływania na środowisko.

8.6. Rolnictwo

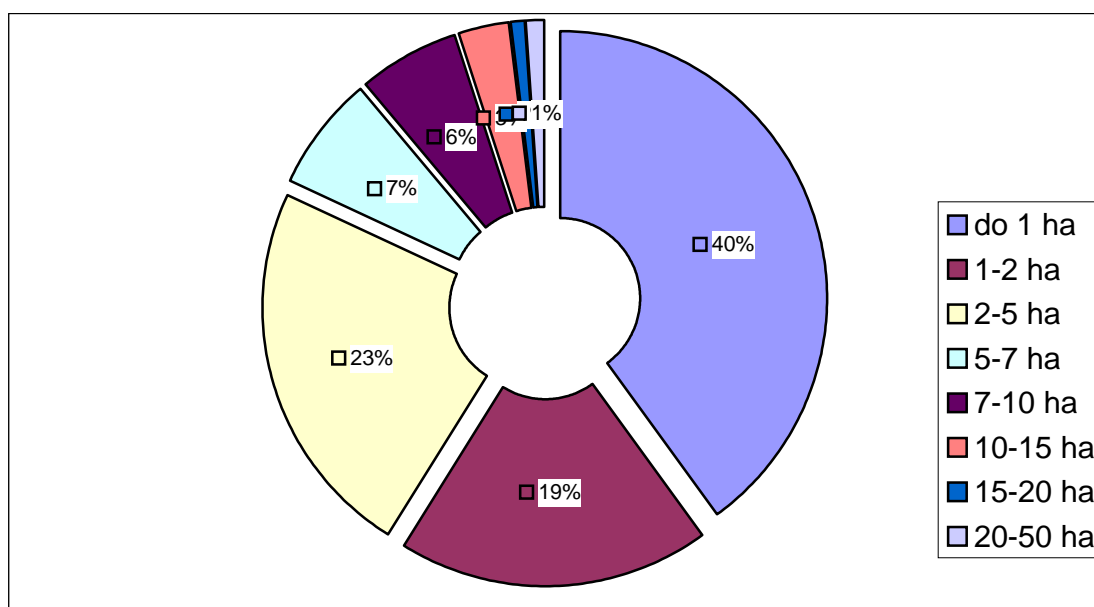
Rolnictwo jest ważną gałęzią gospodarki gminy Zduńska Wola. Obserwowane na przestrzeni ostatnich lat zmiany w strukturze użytkowania gruntów spowodowane są między innymi zaniechaniem upraw na gruntach o najniższej produktywności głównie ze względów ekonomicznych.

W okolicach wsi Wojśławice Stare i Nowe oraz Korczew występują najlepsze gleby należące do II klasy bonitacyjnej kompleksu pszennego bardzo dobrego – gleby te

stanowią niestety niewielki odsetek wszystkich gruntów rolnych. Gleby słabsze, lecz także bardzo korzystne dla produkcji rolnej – III klasy bonitacyjnej – to głównie gleby brunatne z małym udziałem gleb bielcowych, których największe kompleksy występują w okolicach wsi: Wojstawice, Gajewniki, Krobanów, Biały Ług, Michałów, Tymienice. Łącznie gleby II i III klasy bonitacyjnej stanowią 13,1% ogółu powierzchni gminy.

Rolnictwo w Gminie w przeważającej części oparte jest na drobnych gospodarstwach. Dominują gospodarstwa rolne o powierzchni do 5 ha (65% wszystkich gospodarstw).

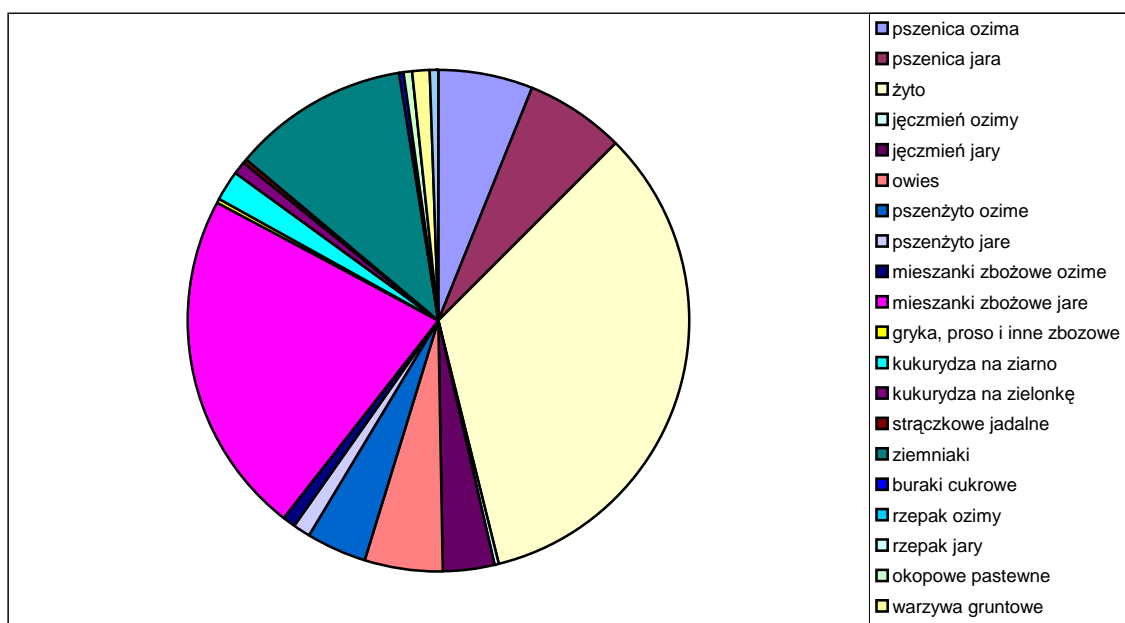
Rysunek 1 Gospodarstwa rolne z terenu gminy Zduńska Wola wg powierzchni upraw

Użytki rolne na terenie gminy stanowią 7579 ha, (66% powierzchni ogólnej) i niemal w całości pozostają w posiadaniu gospodarstw indywidualnych.

Rysunek 2 Udział poszczególnych upraw w produkcji rolnej

W produkcji rolnej dominują tradycyjne kierunki tj. uprawa zbóż i ziemniaków. Znaczącą pozycję zajmuje także uprawa roślin pastewnych. Szczegółową charakterystykę produkcji roślinnej przedstawia tabela poniżej:

Tabela 12 Charakterystyka produkcji roślinnej.

Wyszczególnienie	Powierzchnia upraw [ha]
pszenica ozima	216,5
pszenica jara	231,6
żyto	1209,5
jęczmień ozimy	12,0
jęczmień jary	119,4
owies	175,7
pszenżyto ozime	142,7
pszenżyto jare	41,2
mieszanki zbożowe ozime	25,1
mieszanki zbożowe jare	805,6
gryka, proso i inne zbożowe	10,01
kukurydza na ziarno	66,2
kukurydza na zielonkę	35,4
strączkowe jadalne	8,5
ziemniaki	409,5
buraki cukrowe	4,7
rzepak ozimy	0
rzepak jary	0
okopowe pastewne	2,5
warzywa gruntowe	4,2
truskawki	1,5

W produkcji zwierzęcej prowadzony jest chów bydła, trzody chlewnej i drobiu. Ilość sztuk za rok ubiegły wynosiła:

- bydło – 1 750;
- trzoda chlewna – 49 80;
- kury – 174 944.

Poza w/w utrzymywanych jest 161 szt. koni i 62 owce.

Uogólniając, należy stwierdzić, że produkcja rolna charakteryzuje się średnią intensywnością. Zużycie poszczególnych rodzajów nawozów sztucznych w przeliczeniu na hektar użytków rolnych jest stosunkowo niskie podobnie jak zanieczyszczenie i kulminacja toksycznych związków ze środków ochrony roślin. Odmienny problem stanowi nieprawidłowa, niezgodna z ustawą o nawozach i nawożeniu, gospodarka gnojowicą.

Reasumując należy stwierdzić, że prowadzona na terenie gminy działalność rolnicza (średnia intensywność produkcji rolnej, niskie zużycie nawozów mineralnych i chemicznych środków ochrony roślin) nie stwarza obecnie większego zagrożenia dla środowiska przyrodniczego. Natomiast potencjalnym zagrożeniem dla środowiska przyrodniczego jest intensyfikacja produkcji rolnej, procesy scalania i koncentracji gruntów rolnych prowadzące do eliminacji ważnych z punktu widzenia funkcjonowania ekosystemów takich elementów jak: zadrzewienia śródpolne, oczka wodne, roślinne strefy buforowe wzdłuż cieków. Prowadzi to do degradacji i ubożenia krajobrazu rolniczego.

9. GEOLOGIA I SUROWCE NATURALNE

9.1. Morfologia i hydrografia terenu

Pod względem morfologicznym tereny Gminy Zduńska Wola leżą w środkowej części Niecki Sieradzkiej. Główną formą morfologiczną jest dolina rzeki Warty, która przepływa w tym rejonie z SE na NW.

Powierzchnia terenu jest słabo urozmaicona i opada łagodnie w kierunku południowym. Rzędne terenu wahają się w granicach 180 - 183 m npm. Sieć hydrograficzną na omawianym terenie stanowi system rowów melioracyjnych i bezimiennych cieków drenowanych przez dolinę rzeki Grabii i Pichny.

9.1.1. Charakterystyka geologiczna gminy Zduńska Wola

Teren analizowanej gminy położony jest w zachodniej części dużej jednostki tektonicznej, zwanej synklinorium łódzkim. W profilu pionowym występują tutaj osady zaliczane do czwartorzędu i górnej kredy.

Osady czwartorzędu wykształcone są w postaci serii glin zwałowych z otoczkami oraz glin piaszczystych, których miąższość waha się w granicach 30-50 m. Tworzą one zwarty kompleks który zalega bezpośrednio na stropie osadów górnej kredy. Lokalnie, w obrębie glin zwałowych występują przewarstwienia piasków i żwirów wodnolodowcowych, których miąższość nie przekracza 5 m. Pod utworami czwartorzędowymi występują osady górnokredowe.

Osady górnej kredy stanowią wapienie piaskowcowe, wapienie, wapienie margliste jasnoszare i szare, skały węglanowe, wykształcone w postaci margli piaszczystych, margli i wapieni. W partiach stropowych skały te są zwietrzałe i spękane. Mogą występować jako rumosz wapienia piaskowcowego z piaskiem lub rumosz piaskowca z iłem tworząc zwietrzelinę.

9.1.2. Warunki hydrogeologiczne

Na omawianym terenie występują dwa poziomy wodonośne:

- 1) czwartorzędowy poziom wodonośny składający się z dwóch warstw wodonośnych:
  - przypowierzchniowej, związanej z piaskami i żwirami peryglacialnymi o miąższości ca 5 m. Warstwa ta jest ujmowana do eksploatacji przez studnie kopane;
  - śródglinowej, związanej z warstwą piasku wodonośnego, która prowadzi wody naporowe subartezyjskie. Śródglinowa warstwa wodonośna ma lokalne rozprzestrzenienie i nie ma większego znaczenia jako eksploatacyjny poziom wodonośny.
- 2) górnokredowy poziom wodonośny stanowią porowate i szczelinowe skały węglanowe.

9.1.3. Charakterystyka własności technologicznych i przydatności kopalin użytecznych

Na terenie gminy Zduńska Wola rozpoznane i sporadycznie eksploatowane są przede wszystkim surowce okruchowe - kruszywo naturalne.

Występowanie kopalin wiąże się z budową geologiczną. Na terenie gminy występują piaski, żwiry, gliny, iły ceramiczne, które zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze zaliczane są do kopalin pospolitych. Eksploatacja tych surowców odbywa się w kopalniach odkrywkowych.

Tabela 13 Kruszywo naturalne (stan na 31.12.2001 r.) [tys. ton].

Złoże	Stan zagospodarowania	Zasoby		Wydobycie w roku 2001	Gmina
		Bilansowe geologiczne	Przemysłowe		
1	2	3	4	5	6
Czechy	R	251	-	-	Zduńska Wola
Mostki	E	411	229	-	Zduńska Wola
Piaski I	Z	-	-	-	Zduńska Wola
Zborowskie	Z	2 525	-	-	Zduńska Wola
Zborowskie II	Z	0	-	-	Zduńska Wola
Zborowskie III	E	236	39	28	Zduńska Wola
Zborowskie IV	R	92	-	-	Zduńska Wola
Razem		3 515	268	28	

Źródło: Bilans zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.XII.2001 r.

Tabela 14 Surowce ilaste ceramiki budowlanej (stan na 31.12.2001 r.) [tys. m³].

Złoże	Stan zagospodarowania	Zasoby		Wydobycie w roku 2001	Gmina
		Bilansowe geologiczne	Przemysłowe		
Dionizów	R	724	-	-	Zduńska Wola
Krobanów	R	510	-	-	Zduńska Wola
Krobanówek II	Z	2 268	-	-	Zduńska Wola
Ostrówek	R	144	-	-	Zduńska Wola
Razem		3 646	-	-	

Źródło: Bilans zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31.XII.2001 r.

Objaśnienia:

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo (w kat. A+B+C₁)

Z – złoża zaniechane

E – złoża eksploatowane

9.2. Wnioski

- Na terenie Gminy Zduńska Wola nie występuje wiele udokumentowanych złóż surowców mineralnych, które poddane mogą być eksploatacji.
- Nadmierna i intensywna eksploatacja złóż surowców mineralnych stanowi zagrożenie dla powierzchni litosfery.
- Wszystkie eksploatacje złóż surowców mineralnych przekształcające litosferę w wyniku działań górniczych wymagają komplementarnych działań dotyczących rekultywacji gruntów pogórnich w kierunku i zakresie określonym

(najbardziej pożądanym środowiskowo i ekonomicznie) w decyzji o rekultywacji terenu.

- Działania rekultywacyjne powinny zostać zintensyfikowane celem ograniczenia zagrożeń dla środowiska przyrodniczego.
- W programie ochrony złóż należy uwzględnić działania w kierunku wzmocnienia współpracy z administracją samorządową szczebla powiatowego, która powinna być zainteresowana wyeliminowaniem nielegalnej eksploatacji.
- Skutecznie należy realizować nadzór nad eksploatacją i racjonalnym wykorzystaniem istniejącej bazy poprzez koncesjonowanie wydobycia.

9.3. Główne źródła zagrożeń

Degradacja pokrywy glebowej następuje poprzez zmianę formy wykorzystania gruntów oraz wszelkie prace ziemne i inne działania, zmieniające jej skład jakościowy i ilościowy.

Główne źródła zagrożeń to:

- wszelkie prace ziemne, w tym eksploatacja powierzchniowa surowców naturalnych, obecnie eksploatacja surowców w gminie nie jest prowadzona; do rekultywacji przeznaczone powinny zostać wszystkie złoża już zaniechane.

9.4. Niezbędne działania zapobiegawcze

- podjęcie rekultywacji wszystkich złóż obecnie nieeksploatowanych;
- koncesjonowanie i nadzór nad wydobyciem kopalin;

10. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

10.1. Klimat

Charakterystyki i oceny warunków klimatycznych panujących na obszarze gminy Zduńska Wola dokonano na podstawie podziału Polski na obszary klimatyczne wg Okołowicza oraz danych stacji meteorologicznej znajdującej się w Łodzi, (obserwacje z wielolecia 1961 – 1970).

Zduńska wola i obszary wokół niej w tym gmina Zduńska Wola wg podziału Okołowicza położone są w regionie o słabnących wpływach oceanicznych, cechujących się

stosunkowo małymi amplitudami temperatury powietrza, wczesną wiosną, stosunkowo długim latem, zimą łagodną i krótką z mało trwałą pokrywą śnieżną.

Kraina klimatyczna, w której położona jest gmina Zduńska Wola charakteryzuje się średnią temperaturą stycznia -2°C , średnią temperaturą lipca $+17,5^{\circ}\text{C}$. Zima trwa średnio 80 dni, lato 98 dni (wyłączając tzw. lata nietypowe np. 1995/1996).

Dni pogodnych z zachmurzeniem poniżej 2 notuje się średnio w roku 61, natomiast pochmurnych z zachmurzeniem ponad 8 – 110 dni. Średni roczny opad atmosferyczny wynosi 550 mm – poniżej średniej dla Polski, która wynosi 600 mm. Natomiast liczba dni z szatą śnieżną wynosi 63 dni w roku. Średnie nasłonecznienie (ilość godzin ze słońcem) wynosi w gminie Zduńska Wola i okolicach 4 godz / dobę. W okresie wegetacyjnym tzn. od kwietnia do września wzrasta od 6,4 do 7,2 godz. / dobę w czerwcu malejąc do września do wartości 5,3 godz. / dobę. Wiosna ze średnią temperaturą dzienną od $+5^{\circ}\text{C}$ do $+15^{\circ}\text{C}$ rozpoczyna się na początku kwietnia i trwa przez ca. 60 dni. Lato ze średnią temperaturą ponad $+15^{\circ}\text{C}$ zaczyna się w czerwcu i trwa przez około 100 dni. W zakresie warunków termicznych ważne są informacje dotyczące częstotliwości występowania przymrozków tzn. ilość dni z temperaturą poniżej zera stopni. Ilość ta na badanym terenie wynosi średnio w roku 112,6 dni. Natomiast dni bardzo mroźnych ze średnią temperaturą poniżej 10°C notuje się w roku 22,1. Z kolei dni gorących z temperaturą maksymalną ponad 25°C przypada średnio w roku 39 z tym, że najwięcej obserwuje się ich w okresie letnim, maksimum w lipcu 11,6 dni.

Podana charakterystyka termiczna odnosi się w zasadzie do całego terenu gminy. Pewną odrębnością cechują się obszary zurbanizowane oraz tereny o wysokim poziomie wód gruntowych (powyżej 1,0 m). Cechą charakterystyczną obszarów zurbanizowanych jest większa koncentracja termiczna w porównaniu z obszarami odkrytymi, natomiast tereny z wysokim stanem wód gruntowych charakteryzują się większą pojemnością cieplną i wyróżniającą się znacznym zmniejszeniem amplitud dobowych.

Wilgotność względna powietrza – średnia miesięczna wilgotność powietrza z wielolecia zmienić się może na rozpatrywanym terenie ze względu na rosnące na tym terenie lasy, od 71 % w maju do 89 % w grudniu. Powietrze zawiera najmniej pary wodnej w miesiącach letnich. W miesiącach od maja do sierpnia oscyluje ono wokół wartości 73 %. Najwyższa wilgotność względna notowana jest w okresie jesienno – zimowym (od października do grudnia) i wynosi 86 %. Niskie wartości wilgotności względnej są bardziej korzystne dla ograniczenia emisji zanieczyszczeń, wyższe sprzyjają zjawisku rozprzestrzeniania.

Z zagadnieniem wilgotności wiąże się problem występowania mgieł. W skali rocznej obserwuje się średnio 42 dni z mgłą z tym, że bardzo rzadko notowane są one w okresie od kwietnia do września. Najczęściej występują jesienią ok. 8 dni / miesiąc.

Wiatry – z danych meteorologicznych wynika, że największą częstotliwość występowania w omawianym terenie będą miały wiatry z kierunków:

- zachodniego – 20 %,
- południowo - zachodniego 16 %.

Wiatry z zachodniej połowy horyzontu stanowią 50 % sumy wszystkich wiatrów. Najmniej zaobserwowano wiatrów północnych i północno-wschodnich.

Na terenie gminy i okolic dominują wiatry o niedużych prędkościach; średnia w roku wynosi 2,5 m/s. Najsłabsze wiatry notuje się latem oraz jesienią, natomiast nieco silniejsze zimą o prędkości rzędu 2,8 m/s. Dni bezwietrzne – cisze w omawianym terenie notuje się przez około 1 % w roku.

10.2. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

10.2.1. Źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza

Podstawową przyczyną emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie gminy Zduńska Wola jest niekorzystna struktura źródeł produkcji energii cieplnej, oparta głównie na węglu. Energia wytwarzana przy wykorzystaniu źródeł odnawialnych i niskoemisyjnych stanowi niewielki odsetek energii wytwarzanej w gminie. Ponadto, w związku z intensywnym rozwojem motoryzacji pojawiło się groźne zjawisko lokalnego przekroczenia norm emisji tlenków azotu, tlenków węgla oraz ozonu troposferycznego na obszarach zurbanizowanych, głównie w pobliżu ważnych ciągów komunikacyjnych.

Na terenie gminy Zduńska Wola najistotniejsze znaczenie dla jakości powietrza na obszarach zurbanizowanych mają obydwie wyżej podane przyczyny, niemniej najważniejsza jest tak zwana emisja niska z indywidualnego ogrzewania mieszkań, która co prawda ma mały zasięg przestrzenny wokół obszaru emisji, lecz w znacznym stopniu wpływa na stężenia zanieczyszczeń w swoim najbliższym otoczeniu. Niska emisja jest szacowana na podstawie gęstości zaludnienia oraz średnich kubatur lokali mieszkalnych, przy założeniu stałych współczynników emisji dla różnych paliw.

Charakterystyczną cechą niskiej emisji jest jej sezonowa zmienność. W okresach grzewczych notuje się wzrost emisji energetycznej w porównaniu do okresów ciepłych. Drugim ważnym elementem niskiej emisji są zanieczyszczenia komunikacyjne obejmujące takie substancje jak: tlenki azotu, węglowodory aromatyczne i alifatyczne, pyły,

tlenek węgla, dwutlenek siarki, aldehydy. Emisja ta wraz z postępującym zwiększeniem się ilości pojazdów na szlakach komunikacyjnych, wykazuje tendencję wzrostową. Szczególnie wysokie zanieczyszczenie powietrza substancjami pochodzącymi ze spalania paliw w silnikach pojazdów występuje na skrzyżowaniach oraz przy trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu biegnących przez obszary zwartej zabudowy (droga krajowa nr 14 (12) łącząca Łódź z Wrocławiem i Poznaniem).

Wśród punktowych źródeł emisji najliczniejszą grupę stanowią emitory zaliczane do tak zwanej emisji średniej, czyli o wysokości 20 – 30 m. W gminie Zduńska Wola występuje kilka emitorów średniej emisji. Poza dominującą w tym terenie emisją niską, występuje tu również szereg źródeł emisji niezorganizowanej a także kilka źródeł technologicznych, to znaczy emisji wynikającej z prowadzonego procesu produkcyjnego.

➤ Do zorganizowanych źródeł należy zaliczyć przede wszystkim wysokie źródła punktowe (kominy), wprowadzające do powietrza zanieczyszczenia powstałe w trakcie spalania paliw w celach grzewczych i na potrzeby technologiczne (kotłownie, piece). Brak jest zakładów przemysłowych stanowiących znaczące źródła (tj. o potencjalnej, rocznej emisji zanieczyszczeń ponad 100 Mg) emisji zarówno technologicznych jak i energetycznych na terenie gminy Zduńska Wola. Do znaczących, źródeł zanieczyszczeń mających wpływ na stan czystości powietrza w Gminie należy zaliczyć emisję zanieczyszczeń ze spalania paliw w pojazdach samochodowych.

Jak już wcześniej zostało powiedziane, uciążliwymi dla mieszkańców źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza w poszczególnych miejscowościach, szczególnie w przypadku starej zabudowy zwartej oraz zabudowy jednorodzinnej na obszarach nieuzbrojonych w sieć ciepłowniczą, są indywidualne kotły grzewcze. Na terenach tych stosuje się indywidualne systemy ogrzewania zasilane biomasą (jeszcze w niewielkiej liczbie), olejem opałowym lub paliwem stałym (węgiel, koks). Łączny udział źródeł emisji niskiej w ogólnej emisji szacowany jest jako znaczący, lecz nieokreślony ilościowo, ze względu na charakter i rozproszenie źródeł. Lokalnie wpływ tej emisji na stan czystości powietrza bywa dominujący.

10.2.2. Monitoring zanieczyszczeń powietrza

Pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego na terenie Województwa Łódzkiego prowadzone są przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej

oraz lokalnie przez podmioty gospodarcze oddziałujące na środowisko, w stacjach monitoringowych wchodzących w skład:

- sieci międzynarodowej,
- sieci krajowej,
- sieci regionalnej monitoringu chemizmu opadów atmosferycznych,
- sieci wojewódzkiej,
- sieci lokalnych.

Niestety, na terenie gminy Zduńska Wola nie jest zlokalizowany żaden punkt monitoringu jakości powietrza. Z analizy rozkładu stacji monitoringowych w województwie łódzkim należy przypuszczać, iż przyczyną braku lokalizacji stacji monitoringu powietrza na terenie przedmiotowej gminy jest stosunkowo dobry stan jakości powietrza.

10.2.3. Stan zanieczyszczenia powietrza i klasyfikacja strefy

Stan zanieczyszczenia powietrza jest jednym z najbardziej zmiennych stanów środowiska. W znaczącym stopniu zależy od wielkości chwilowych emisji ze źródeł zlokalizowanych na omawianym terenie.

Podstawowe zanieczyszczenia to:

Dwutlenek siarki SO₂

Stężenie SO₂ w powietrzu jest znaczące przede wszystkim w sezonie grzewczym. Średnie jego zanieczyszczenia w sezonie grzewczym jest ponad czterokrotnie większe niż w lecie. Potwierdza to fakt, że źródłami emisji dwutlenku siarki do powietrza, mającymi dominujący wpływ na jego stężenia w powietrzu na terenie gminy Zduńska Wola, są procesy spalania paliw w celach grzewczych. Należy jednak nadmienić, że podwyższone stężenie zanieczyszczeń w tym sezonie związane są także pośrednio z naturalnie mniejszą w zimie ilością opadów, mających znaczący wpływ na procesy samooczyszczania się atmosfery.

Dwutlenek azotu NO₂

Średnie stężenie dwutlenku azotu, jest ok. 1,5 razy większe w sezonie grzewczym niż w sezonie letnim, co świadczy o mniejszym, niż w przypadku dwutlenku siarki, wpływie emisji tlenków azotu z procesów spalania paliw w celach grzewczych na stopień zanieczyszczenia powietrza. Z doświadczeń w innych porównywalnych gminach, należy

stwierdzić, iż z roku na rok coraz bardziej znaczącymi źródłami emisji tlenków azotu do powietrza są silniki pojazdów samochodowych, co wynika ze znaczącego wzrostu natężenia ruchu pojazdów.

O jakości powietrza atmosferycznego w gminie decydują przede wszystkim:

- emisje zanieczyszczeń z procesów produkcji energii tj. procesów spalania paliw stałych, w szczególności dotyczy to indywidualnego ogrzewania budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej (tzw. niska emisja),
- emisje zanieczyszczeń z ruchu komunikacyjnego,
- emisje zanieczyszczeń z procesów przemysłowych.

W wyniku ruchu komunikacyjnego, wzdłuż drogi krajowej nr 14 (12) emitowane są do środowiska zarówno zanieczyszczenia gazowe, jak i pyły. Zaznacza się tutaj przewaga CO (około 70% sumarycznej emisji). Udział dwutlenku azotu (NO₂) stanowi około 28%, dwutlenek siarki (SO₂) około 2,5% i pyłu około 2,0%.

Gmina Zduńska Wola dysponuje ośmioma obiektami publicznymi, stanowiącymi punktowe źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza wynikającej z energetycznego spalania paliw. W omawianych przypadkach paliwem jest olej opałowy lekki.

Tabela 15 Wielkość emisji zanieczyszczeń z obiektów publicznych gminy Zduńska Wola

Obiekt	Zużycie oleju [l/rok]	EMISJA ROCZNA (kG/rok)			
		SO ₂	NO ₂	CO	PM10
Szkoła Podstawowa Annapole Nowe	6.000	11,4	30,0	3,6	10,8
Zespół Gimnazjum, Szkoły Podstawowej i Przedszkola Czechy	42.000	79,8	210,0	25,2	75,6
Szkoła Podstawowa Izabelów	18.000	34,2	90,0	10,8	32,4
Zespół Gimnazjum i Szkoły Podstawowej Janiszewice	28.000	53,2	140,0	16,8	50,4
Szkoła Podstawowa Krobanów	24.000	45,6	120,0	14,4	43,2
Szkoła Podstawowa Wojsławice	19.000	36,1	95,0	11,4	34,2
Gminne Przedszkole Tymienice	5.000	9,5	25,0	3,0	9,0
Gminne Przedszkole Janiszewice	12.000	22,8	60,0	7,2	21,6

10.2.4. Zagrożenia dla jakości powietrza atmosferycznego

1. Analiza danych dotyczących źródeł emisji jak i jakości powietrza atmosferycznego w gminie Zduńska Wola pokazuje, że obszar gminy charakteryzuje się niskimi stężeniami zanieczyszczeń.
2. Dla pełnej oceny stanu czystości brak jest punktów pomiarowych stężeń podstawowych zanieczyszczeń oraz tlenku węgla i pyłu zawieszonego w gminie Zduńska Wola - uniemożliwia to pełną ocenę stopnia zanieczyszczenia powietrza w tym rejonie.
3. Niska sprawność urządzeń spalających paliwa konwencjonalne - główny wpływ na stan zanieczyszczenia powietrza w zimie mają procesy spalania paliw w celach grzewczych.
4. Wzrastająca liczba pojazdów samochodowych o przestarzałej (wieloletniej) technologii spalania paliw, powodująca stały wzrost zanieczyszczeń liniowych.
5. Znaczący wpływ na zanieczyszczenie powietrza wywiera transport - związany z przestrzennym z układem gminy. Największe zagrożenie występuje na najbardziej obciążonej komunikacyjnie w tym rejonie drodze krajowej, na odcinku Łódź – Sieradz.
6. Dla mieszkańców gminy najbardziej uciążliwe są lokalne, niskie źródła emisji oraz zanieczyszczenia komunikacyjne. Lokalne, wysokie stężenia tlenku węgla, pochodzącego przede wszystkim ze spalin pojazdów samochodowych, stanowią potencjalną uciążliwość dla mieszkańców zabudowy zlokalizowanej przy drogach krajowych.
7. Podstawowym paliwem spalonym w lokalnych oraz indywidualnych kotłowniach, stanowiących główne źródło ciepła dla mieszkańców, jest węgiel kamienny, jednak udział zużycia „czystszych paliw” w gminie corocznie wzrasta.
8. Problem nadmiernej emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłów z zakładów przemysłowych w gminie Zduńska Wola praktycznie nie istnieje. Emisja zanieczyszczeń do powietrza z procesów technologicznych w zakładach pracy nie stanowi dominującego źródła zanieczyszczeń powietrza i z roku na rok maleje. Dalsze ograniczanie emisji z procesów technologicznych uzależnione jest w dużej mierze od uwarunkowań ekonomiczno-ekologicznych. Obecnie, ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza wynika często z likwidacji firm, a co za tym idzie procesów technologicznych.

10.2.5. Niezbędne działania zapobiegawcze

Bez wprowadzenia środków zaradczych, takich jak oszczędzanie energii, wdrażanie nowych energo- i materiałoszczędnych technologii, zastępowanie tradycyjnych nośników energii innymi, bardziej przyjaznymi dla środowiska naturalnego i niekonwencjonalnymi jej formami, trudno będzie w sposób widoczny poprawić jakość powietrza atmosferycznego w gminie.

Ochrona powietrza atmosferycznego powinna być realizowana m.in. poprzez:

- oszczędzanie energii;
- modyfikację systemów energetycznych;
- wdrażanie energooszczędnych technologii w przemyśle;
- wdrażanie ekologicznych nośników energii w paleniskach domowych i małych kotłowniach lokalnych;
- realizację kolejnych instalacji redukujących emisję do powietrza oraz wdrażanie zasad realizacji tzw. „czystych technologii”;
- tworzenie bezkolizyjnych skrzyżowań na trasach o dużym natężeniu ruchu.

11. STAN ŚRODOWISKA AKUSTYCZNEGO

11.1. Wprowadzenie

Hałas jest zanieczyszczeniem środowiska, które odznacza się mnogością źródeł i powszechnością występowania we wszystkich ekosystemach biosfery.

Zgodnie z ustaleniami ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (tekst jednolity Dz. U. Nr 129 z dnia 19 lipca 2006 poz. 902) hałasem są dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku (Dz. U. Nr 120 poz. 826) definiuje dwa rodzaje hałasu: hałas komunikacyjny i hałas przemysłowy.

Ocena stanu środowiska ze względu na emisję hałasu z różnych źródeł dokonywana jest na podstawie pomiarów poziomu dźwięku równoważnego „A” w dB (decybelach). Wyniki prowadzonych pomiarów odnoszone są do wartości dopuszczalnych zawartych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku.

Dane dotyczące wielkości hałasu na terenie gminy Zduńska Wola są niewystarczające i nie pozwalają na dostateczną ocenę zagrożenia środowiska hałasem. Brak monitoringu hałasu na terenie gminy, uniemożliwia jednoznaczną ocenę jego wpływu na środowisko. Istniejące wyniki pomiarów interwencyjnych dają jedynie pogląd o

wielkości problemu. Badania prowadzone na terenie Polski wskazują na zwiększenie obszarów o niekorzystnym klimacie akustycznym, co prowadzi do objęcia szkodliwym oddziaływaniem hałasu coraz większej liczby ludności.

11.2. Główne źródła hałasu

Wyróżnia się 2 główne rodzaje hałasu, przyjmując za podstawę grupy wytwarzających go źródeł:

- **hałas przemysłowy** - powodowany przez urządzenia i maszyny w obiektach przemysłowych i usługowych;
- **hałas komunikacyjny** - pochodzący od wszelkich środków transportu drogowego, kolejowego i lotniczego;

Głównymi źródłami hałasu na terenie gminy Zduńska Wola (ze względu na charakter zabudowy) stanowiącymi uciążliwość dla środowiska i ludzi jest w mniejszym stopniu hałas emitowany z obiektów przemysłowych i usługowych tzw. hałas przemysłowy oraz mający duże znaczenie - hałas drogowy.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy odczuwany jest jako jeden z najbardziej dokuczliwych hałasów w środowisku. Mimo, iż jest on znacznie mniej uciążliwy niż hałas pochodzący od środków komunikacji to i tak jest najczęstszą przyczyną skarg ludności, co często znajduje odzwierciedlenie w ilości interwencji zgłaszanych do WIOŚ. Znaczącym elementem kształującym klimat akustyczny omawianej gminy są:

- przemysł spożywczy,
- przemysł drzewny,
- lokale rozrywkowe,
- instalacje wentylacyjne i chłodzące w obiektach: handlowych, sportowych, gastronomicznych,
- drobne zakłady rzemieślnicze, które często bywają zlokalizowane na terenach przeznaczonych pod mieszkalnictwo.

Znaczny procent środków produkcji maszyn i urządzeń emituje hałas do środowiska zewnętrznego o poziomie często przekraczającym wartości dopuszczalne.

Poziom hałasu przemysłowego jest kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu i zależy od:

- zastosowanych technologii,

- wyposażenia, rozmieszczenia i zabezpieczenia akustycznego głównych źródeł hałasu,
- stosownych rozwiązań budowlanych,
- systemu pracy,
- funkcji urbanistycznych otaczających terenów.

Od kilku lat obserwuje się zwiększenie ilości przekroczeń spowodowane przez małe zakłady przetwórcze i rzemieślnicze, takie jak młyny zbożowe, stolarnie, zakłady blacharskie oraz hurtownie i sklepy spożywcze posiadające agregaty chłodnicze. Przekroczenia te wiążą się z nieznaną przepisów i konsekwencji wynikających z ich łamania. Uciążliwość hałasu emitowanego z tych obiektów jest zróżnicowana i zależna między innymi od ilości źródeł i czasu ich pracy, stopnia wytłumienia, odległości od obszarów i obiektów chronionych akustycznie oraz od wartości normatywnej dopuszczalnego poziomu hałasu dla danego terenu.

Należy zauważyć, że interwencje dotyczą najczęściej obiektów, zlokalizowanych w sąsiedztwie terenów zabudowy mieszkaniowej. Ich zasięg oddziaływania jest niewielki, przy czym lokalizacja wyżej wyszczególnionych obiektów w pobliżu obszarów objętych ochroną pod względem akustycznym powoduje, że stają się obiektami uciążliwości akustycznej o charakterze lokalnym.

Uciążliwości powodowane hałasem przemysłowym są sukcesywnie ograniczane. Funkcjonujący prawn-administracyjny sposób postępowania oraz sankcje ekonomiczne przyczyniają się do ograniczenia emisji ponadnormatywnych, tym samym zachowania obowiązujących standardów akustycznych.

Źródłem hałasu są także linie przesyłowe wysokiego napięcia. Dopuszczalne natężenie hałasu na terenach zabudowy mieszkaniowej - jednorodzinnej w porze dziennej wynosi 50 dB. Przekroczenia mogą powstać przy niekorzystnych warunkach atmosferycznych (do 55 dB). Hałas powstaje także na terenie stacji elektroenergetycznych najwyższych napięć w związku ze stosowaniem sprzężarek do napędu łączników i transformatorów

Hałas komunikacyjny

Dominującym źródłem hałasu w środowisku, jest ruch drogowy. O wielkości poziomu hałasu z tych źródeł decydują: natężenie ruchu, prędkość pojazdów oraz ich stan techniczny, stan nawierzchni dróg, płynność ruchu, nachylenie jezdni, a także kultura jazdy kierowców. W Polsce, z końcem lat 80 – tych nastąpił gwałtowny rozwój motoryzacji,

wyrażający się rekordowym w stosunku do lat poprzednich, przyrostem liczby samochodów, z dużym udziałem pojazdów o stosunkowo niskich parametrach eksploatacyjnych.

Hałas drogowy jest jednym z najbardziej uciążliwych źródeł hałasu w środowisku, przede wszystkim ze względu na powszechność jego występowania. Hałas komunikacyjny, w przeważającej części, w bezpośredniej odległości od źródła zawiera się w granicach 75 ÷ 80 dB. Skumulowane gęstości rozkładów poziomów hałasu drogowego w ciągu doby wykazują, że w 50 % przypadków, poziom hałasu drogowego przekracza 70 dB, a w ponad 10 % przypadków, poziom hałasu drogowego mniejszy jest od 60 dB. Niektóre z chwilowych maksymalnych poziomów hałasu osiągają wartości zbliżone do 100 dB.

Droga krajowa nr 14 Łódź – Łask – Zduńska Wola – Sieradz należy do dróg o znacznym natężeniu, które charakteryzuje się ilością >10.000 pojazdów/dobę:

Dla orientacji w tabeli poniżej przedstawiono wartości dopuszczalne hałasu powodowanego przez operacje naziemne.

Tabela 16 Dopuszczalne poziomy hałasu powodowanego przez operacje naziemne

Lp.	Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu			
		Drogi lub linie kolejowe		Pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu	
		Przedział czasu odniesienia równy 16 godzin	Przedział czasu odniesienia równy 8 godzin	pora dnia - przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia	pora nocy - przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
1	a. Obszary A ochrony uzdrowiskowej b. Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2	a. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b. Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży c. Tereny domów opieki d. Tereny szpitali w miastach	55	50	50	40
3	a. Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b. Tereny zabudowy zagrodowej c. Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d. Tereny mieszkaniowo-usługowe	60	50	55	45
4	a. Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców	65	55	55	45

Powyższe wartości wskazują, że klimat akustyczny przy każdym odcinku drogi jest niekorzystny dla ludzi zamieszkujących na terenach położonych w bezpośrednim ich sąsiedztwie. Brak ciągłych pomiarów hałasu drogowego na terenie gminy Zduńska Wola uniemożliwia jednoznaczne określenie przekroczeń wartości dopuszczalnych i wyznaczenie terenów najbardziej zagrożonych.

Z przeprowadzonej ogólnej analizy dotyczącej zagrożeń środowiska wynika, że obszarami uciążliwymi pod względem hałasu drogowego mogą być główne trasy przechodzące przez gminę, które są obciążone znacznym ruchem. Dotyczy to szczególnie wzmożonego ruchu na przebiegającej przez gminę Zduńska Wola drodze krajowej nr 14 (12) łączącej Łódź z Wrocławiem i Poznaniem

11.3. Ocena klimatu akustycznego - zagrożenia

Przedstawiona charakterystyka klimatu akustycznego występującego na terenie gminy Zduńska Wola pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

1. Na podstawie analizy klimatu akustycznego i warunków urbanistycznych, największą uciążliwością odznacza się hałas drogowy.
2. Emisja hałasu drogowego ma tendencję zwyżkową ze względu na znaczny wzrost liczby pojazdów i rozciągnięcie czasu ruchu drogowego do późnych godzin wieczornych.
3. Budowa drogi ekspresowej nie zlikwiduje hałasu, a jedynie przeniesie go na inne obszary gminy, dlatego powinna być powiązana z analizą uciążliwości akustycznej i przestrzeganiem przepisów ochrony środowiska przed ponadnormatywną emisją hałasu, poprzez budowę infrastruktury przeciwhałasowej.
4. Uciążliwość hałasu przemysłowego powinna mieć tendencję zniżkową ze względu na prowadzone od lat działania w zakresie jego ograniczania, poprzez wydawanie nakazów i stosownych decyzji o ograniczeniu jego emisji – wskazują na to przeprowadzone pomiary interwencyjne.
5. Do punktowych, przemysłowych, istniejących i potencjalnych źródeł degradacji klimatu akustycznego w gminie Zduńska Wola należą między innymi:
  - drobne zakłady mechaniki pojazdowej,
  - zakłady kasacji samochodów i składnice złomu,
  - ubojnie zwierząt i zakłady masarskie.

11.4. Niezbędne działania zapobiegawcze

Dla szczegółowego zidentyfikowania zadań z zakresu ochrony środowiska akustycznego, niezbędne jest zidentyfikowanie obszarów narażonych na ponadnormatywne oddziaływanie, głównie hałasu komunikacyjnego. Ten rodzaj hałasu stanowi, bowiem główny element uciążliwości dla środowiska naturalnego w gminie.

Priorytetowymi i zadaniami są:

- modernizacja nawierzchni ulic i dróg;
- optymalizacja przebiegu tras komunikacyjnych i ruchu pojazdów poprzez budowę np. skrzyżowań bezkolizyjnych;
- budowa ekranów akustycznych lub zakładanie zwartych pasów zieleni ochronnej w miejscach zbliżenia ruchliwych tras komunikacyjnych do siedlisk ludzkich;
- budowę ciągów pieszych i dróg rowerowych, zachęcających do rezygnacji z poruszania się pojazdami samochodowymi;
- ograniczenie lokalizacji uciążliwych akustycznie zakładów przetwórczych i rzemieślniczych w sąsiedztwie funkcji chronionych, związanych z zabudową mieszkaniową, oświatą, służbą zdrowia,
- w przypadku istniejących obiektów – wymiana urządzeń, będących źródłami przekroczeń hałasu, zastosowanie dźwiękochłonnych obudów i tłumików, zwiększenie izolacyjności akustycznej zewnętrznych ścian budynków, przebudowa instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, skrócenie czasu pracy hałaśliwych urządzeń;
- wprowadzanie odpowiednich technologii i zabezpieczeń akustycznych w budynkach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie ciągów komunikacyjnych.

12. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE

Podział promieniowania elektromagnetycznego na jonizujące i niejonizujące wynika z granicznej wielkości energii wystarczającej do jonizacji cząstek materii. Granica ta wynosi około 10^{15} Hz.

Promieniowanie elektromagnetyczne jonizujące zawiera się w zakresie częstotliwości powyżej tej granicy i jego oddziaływanie powoduje uszkodzenie organów wewnętrznych i zmiany DNA.

Promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące jest to promieniowanie, którego energia

oddziałując na każde ciało materialne (w tym także na organizmy żywe), nie powoduje w nim procesu jonizacji i zawiera się poniżej granicy 10^{15} Hz.

Promieniowanie niejonizujące

Z punktu widzenia ochrony środowiska i zdrowia człowieka w zakresie promieniowania niejonizującego istotne są mikrofałe, radiofałe oraz fale o bardzo niskiej (VLF) i ekstremalnie niskiej częstotliwości (FW). Głównym źródłem promieniowania niejonizującego jest infrastruktura elektromagnetyczna - linie i stacje elektroenergetyczne oraz instalacje elektroenergetyczne odbiorcze. Długość fal w tym zakresie wynosi kilka tysięcy kilometrów, co sprawia, że istoty żywe (w tym człowiek) znajdują się w tzw. „polu bliskim”, gdzie dwie składowe pola elektromagnetycznego - magnetyczną i elektryczną rozpatruje się oddzielnie.

Źródłami pól elektromagnetycznych dużej częstotliwości o znaczących wartościach natężenia są urządzenia radiokomunikacyjne i radiolokacyjne dużych mocy. W ogólnie dostępnym środowisku społeczeństwo może mieć styczność z masztami antenowymi stacji radiowych i telewizyjnych (zakres częstotliwości 0,1 do 300 MHz, długość fali od 3 km do 1 m) oraz urządzeniami telefonii komórkowej.

Dopuszczalne wartości pola elektrycznego ELF według norm polskich i zaleceń międzynarodowych wynoszą 10kV/m i 1 kV/m odpowiednio dla strefy ograniczonej i nieograniczonej czasowo ekspozycji społecznej. Na terenie gminy Zduńska Wola wartości te nie są przekraczane. Występują one w rejonach stacji elektromagnetycznych w bezpośrednim otoczeniu urządzeń stacyjnych.

Pole magnetyczne w otoczeniu przewodu prostoliniowego z prądem I jest określone przez indukcję magnetyczną B . Jednostką indukcji magnetycznej jest Tesla (1 T), przy czym w praktyce najczęściej stosuje się jej pochodną - 1 μ T. Dopuszczalna wartość indukcji magnetycznej w zakresie pól ELF dla ekspozycji społecznej bez ograniczeń czasowych wynosi 100 μ T.

Pomiary pól magnetycznych wykonane pod liniami wysokich napięć poczynając od 110 do 15kV wykazały, że w żadnym przypadku wartości pól magnetycznych nie przekraczają 20 A/m (25 μ T). Większe wartości występują w stacjach elektroenergetycznych w bezpośrednim otoczeniu urządzeń stacyjnych. Stacje te są obiektami zamkniętymi bez prawa ogólnego do nich dostępu.

12.1. Promieniowanie elektromagnetyczne i mikrofalowe

W zakresie mikrofalowym pola elektromagnetycznego największy niepokój wśród społeczeństwa budzi telefonia komórkowa. Jej burzliwy rozwój w ostatnich kilku latach, objawiający się ogromną liczbą samych telefonów oraz liczną stacją bazowych instalowanych na budynkach, w szczególności w dużych miastach, niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania tego typu łączności. Wyzwała to w ludziach ogromne emocje i budzi niepokój o zagrożenie dla zdrowia człowieka.

Źródłami pól elektromagnetycznych dużej częstotliwości i o znaczących wartościach natężenia są przede wszystkim urządzenia radiokomunikacyjne i radiolokacyjne dużej mocy. W ogólnie dostępnym środowisku społeczeństwo może mieć styczność z masztami antenowymi dużych stacji radiowych i telewizyjnych (zakres częstotliwości 0,1 do 300 MHz, długość fali od 3 km do 1 m) oraz urządzeniami telefonii komórkowej i łączności satelitarnej (częstotliwość 300 MHz do 300 GHz, długość fali od 1 m do 1 mm). W przypadku innych źródeł promieniowania takich jak: instalacje przemysłowe służące do nagrzewania pojemnościowego, indukcyjnego i mikrofalowego oraz wojskowe instalacje radiolokacyjne, ogół społeczeństwa nie ma do nich dostępu i nie stanowią te źródła problemu w ochronie środowiska.

Narażenia środowiska - zarówno w zakresie fal radiowo - telewizyjnych, jak i w zakresie mikrofal - są poniżej poziomów, które mogłyby, według współczesnej wiedzy, stanowić jakiegokolwiek sugestie szkodliwości dla organizmów żywych.

12.2. Zagrożenia promieniowaniem

Promieniowanie elektromagnetyczne związane jest z emisją fal radiowo-telewizyjnych, mikrofal oraz promieniowaniem urządzeń i linii energetycznych.

Zagrożenia środowiska, zarówno w zakresie fal radiowo-telewizyjnych, jak i mikrofal, wywołanych przez stacje bazowe telefonii komórkowej - są na terenie gminy poniżej poziomów, które mogłyby być szkodliwe dla organizmów żywych i zdrowia społecznego.

Główne źródła zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym to:

- linie i stacje elektroenergetyczne, szczególnie linie wysokich napięć 110kV, zamykające się ze swoją uciążliwością w korytarzach o szerokości 36 m;
- pozostałe napowietrzne linie średniego i niskiego napięcia, z 15m korytarzami ochronnymi dla linii 15 kV.

Szkodliwe wartości pól magnetycznych występują w stacjach elektroenergetycznych, w bezpośrednim otoczeniu urządzeń stacyjnych. Są to jednak

obiekty zamknięte, bez prawa ogólnego od nich dostępu. Szczególne zagrożenie w zakresie promieniowania stanowią również inwestycje, w których wykorzystywane są substancje promieniotwórcze.

12.3. Niezbędne działania zapobiegawcze to:

Wyłączenie wszystkich korytarzy ochronnych napowietrznych linii elektroenergetycznych z możliwości stałego lub tymczasowego pobytu ludzi oraz zagospodarowania ich obiektami stałymi.

13. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE, OBSZARY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE

Środowisko przyrodnicze Ziemi, kształtowane od milionów lat przez czynniki naturalne (m.in. ruchy kontynentalne, zjawiska tektoniczne, zmiany klimatu - okresy zlodowaceń itp.), w ciągu kilku tysięcy lat zostało przekształcone działalnością człowieka. Aby temu zapobiec nie wystarczy ochrona pojedynczego gatunku, czy obiektu. Taka ochrona jest niewystarczająca i nieefektywna. Konieczna jest ochrona kompleksowa siedlisk i krajobrazów, szczególnie tych zawierających elementy naturalnych ekosystemów. Program ochrony przyrody w Polsce obejmuje m.in. działania prawne i organizacyjne, mające na celu:

- ochronę gatunkową rzadkich oraz zagrożonych roślin i zwierząt,
- ochronę najcenniejszych ekosystemów,
- zapewnienie trwałości lasów,
- ochronę gleb i racjonalizację ich wykorzystania,
- rehabilitację przyrodniczą (rewitalizację) terenów zdegradowanych.

W czasach postępującej urbanizacji i zagrożenia ekologicznego istotną sprawą staje się zachowanie cennych walorów przyrodniczych terenu dla potrzeb naukowo – dydaktycznych i rekreacyjnych.

Podstawy prawne ochrony cennych zasobów przyrody daje Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880 z późniejszymi zmianami). Ustawa sankcjonuje kilka wzajemnie uzupełniających się form ochrony.

Tereny objęte ochroną obszarową, to:

- **parki narodowe,**
- **rezerваты przyrody,**

- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu
- obszary Natura 2000

tworzą one **Ekologiczny System Obszarów Chronionych**. Jest to przestrzenie ciągly, zintegrowany pod względem cech i funkcji układ, obejmujący całe terytorium Polski. Poszczególne jego elementy różnią się między sobą przede wszystkim wartością dla nauki, a co za tym idzie – zakresem stosowanych rygorów ochronnych.

Celem utworzenia systemu obszarów chronionych jest zapewnienie skutecznej ochrony terenów najcenniejszych oraz powiązanie ich w sposób umożliwiający swobodną migrację gatunków. Szczególną formą ochrony przyrody jest ochrona gatunkowa, mająca na celu zabezpieczenie dziko żyjących roślin i zwierząt przed wyginięciem oraz zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Nieco inny charakter ma ochrona indywidualna, dotycząca konkretnych obiektów wyróżniających się swoistymi cechami. Należą tu:

- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo – krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt, grzybów.

W/w formy pozwalają na otaczanie ochroną prawną obiektów cennych przyrodniczo, które nie spełniają warunków koniecznych do utworzenia rezerwatu.

Skuteczna realizacja zadań ochrony przyrody wymaga społecznego zrozumienia. W ostatnim czasie samorządy terytorialne i organizacje społeczne wykazują wiele inicjatywy w dziedzinie współpracy w zakresie szeroko rozumianej ochrony przyrody.

13.1. Natura 2000

Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje obszary specjalnej ochrony ptaków i specjalne obszary ochrony siedlisk. Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust 1 pkt 1-4 i 6-9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880 z późn. zmianami)

Gmina Zduńska Wola położona jest w oddaleniu od obecnie istniejących obszarów zakwalifikowanych do NATURA 2000 takich jak:

- Obszar Specjalny Ochrony Ptaków - „Pradolina Warszawsko-Berlińska” oznaczony

symbolem PLB 100001,

- Obszar Specjalny Ochrony Ptaków – „Dolina Środkowej Warty” oznaczony symbolem PLB 300002,
- Projektowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk - „Pradolina Bzury Neru” oznaczony symbolem PLH 100006,
- i projektowana Ostoja Ptaków – „Zbiornik Jeziorsko” z „Shadow List”

Od tego ostatniego obszaru gmina Zduńska Wola w prostej linii oddalona jest o około 25 km.

Ostoja Ptaków obejmuje zbiornik zaporowy Jeziorsko na Warcie oraz przylegające do niego fragmenty dna doliny pomiędzy miejscowościami Skęczniew i Warta. Leży ona w Kotlinie Sieradzkiej, stanowiącej fragment Niziny Południowowielkopolskiej w pasie Nizin Środkowopolskich. Oprócz zbiornika Jeziorsko w granicach ostoi znajdują się głównie łąki i pastwiska oraz stawy ośrodka hodowlanego w okolicy miejscowości Pęczniew.

W ostoi Zbiornik Jeziorsko stwierdzono występowanie co najmniej 18 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej (DP). Ostoja została wyznaczona na podstawie liczebności 13 gatunków migrujących – blaszkodziobe, łyska, ptaki siewkowe i mewa mała, których kongregacje przekraczają 20 000 osobników.

Spośród nich 11 to gatunki spoza Załącznika I DP. Ponadto 10 gatunków zostało zamieszczonych na liście zagrożonych ptaków w Polskiej czerwonej księdze zwierząt.

Zbiornik Jeziorsko jest najważniejszym w centralnej Polsce miejscem odpoczynku i żerowania ptaków w czasie sezonowych migracji. Jest to również bardzo ważna w regionie ostoja lęgowych rybitw: rzecznej, białoczelnej i białowąsej. Lęgi tych gatunków są jednak bardzo nieregularne i wahają się od 0 do ponad 100 par.

Zgodnie z założeniami na obszarze tym planuje się wzięcie pod ochronę następujących gatunków ptaków:

- Kormoran *Phalacrocorax carbo*
- Gęś zbożowa *Anser fabalis*
- Gęś białoczelna *Anser albifrons*
- Gęgawa *Anser anser*
- Świstun *Anas penelope*
- Cyraneczka *Anas crecca*
- Krzyżówka *Anas platyrhynchos*
- Głowienka *Aythya ferina*
- Czernica *Aythya fuligula*

- Łyska Fulica atra
- Siewka złota Pluvialis apricaria
- Czajka Vanellus vanellus
- Mewa mała Larus minutus

Zagrożenie dla projektowanej Ostoi Ptaków „Zbiornik Jeziersko” stanowić może:

- Rolnictwo – poprzez zaniechanie dotychczasowego użytkowania rolnego.
- Rybactwo i rybołówstwo – poprzez używanie sieci skrzelowych stawnych i dryfujących, sznurów haczykowych na zbiorniku.
- Turystyka i wypoczynek – rozbudowa osiedli turystycznych poza terenem zwartej zabudowy nad brzegiem zbiornika.

13.2. Rezerваты przyrody

„Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi”. (Ustawa o ochronie przyrody, Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880)

Celem tworzenia rezerwatów jest zachowanie ich walorów przyrodniczych dla celów naukowych i dydaktycznych. Na ich terenie niedopuszczalne jest prowadzenie jakiegokolwiek działalności nie służącej nadrzędnej roli obiektów (ochrona przyrody). W rezerwatach nie dopuszcza się lokalizacji wszelkich obiektów budowlanych. Biocentra mogą być udostępnione w celach dydaktycznych i turystycznych, jednak jedynie w formie pieszej w miejscach do tego wyznaczonych (ścieżki dydaktyczne, szlaki turystyczne) po uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody. Szczegółowe zasady gospodarowania na terenie rezerwatów określają akty prawne wprowadzające ochronę oraz plany ochrony rezerwatów precyzujące m.in. możliwości ich wykorzystania dla celów naukowych i turystycznych.

Każdy rezerwat ma wyznaczony szczególny cel ochrony, od którego zależy sposób użytkowania terenu i związane z nim ograniczenia. Na tej podstawie wyróżnia się rozmaite typy rezerwatów, m.in.:

- florystyczne,
- faunistyczne,
- wodne,

- krajobrazowe,
- przyrody nieożywionej i inne.

☞ *Wojśławice*

Rezerwat leśny o powierzchni 96,69 ha, utworzony 20 lutego 1978 roku w celu zachowania fragmentu lasu o zróżnicowanych warunkach siedliskowych z jodłą na północnej granicy jej naturalnego zasięgu.

Rezerwat ten leży w uroczysku leśnym „Wojśławice” – leśnictwo Szadek, Nadleśnictwo Poddębice.

Na terenie tym wyróżniono 3 zbiorowiska leśne: grąd z jodłą, łąg olszowo-jesionowy z jodłą oraz bór mieszany z jodłą. Jodła dominuje we wszystkich piętrach drzewostanu i rozwijając się dynamicznie osiąga wysokość 33 m. Osobliwością rezerwatu jest obfite występowanie jodły w zbiorowisku łągowym. Towarzyszy jej klon jawor, jesion wyniosły, topola osika i wiele innych gatunków. W bujnym podszyciu, osiagającym 80 % pokrycia, wśród kruszyny, jarzębiny, bzu czarnego, szakłaka i wielu innych krzewów występuje wawrzynek wilczełyko.

Obfite, wielogatunkowe runo, charakterystyczne dla zbiorowisk grądowych i łągowych, urozmaicają liczne gatunki rzadkie i chronione. Występuje tu m.in. kopytnik pospolity, podkolan biały, czworolist pospolity, kokoryczka wielokwiatowa, przylaszczka, zawilec gajowy. Na granicy wilgotnego grądu i łągu olszowo-jesionowego znajduje się kilkanaście okazów kwitnącego i owocującego bluszczu, wspinających się po olszach i brzożach do wysokości 15 m.

☞ *Jablęcznik*

Rezerwat leśny o powierzchni 47,29 ha, utworzony 26 marca 1975 roku w celu ochrony naturalnego zbiorowiska leśnego z przewagą jodły wykazującej tu niespotykany dynamizm rozwojowy.

Rezerwat położony jest w uroczysku leśnym - leśnictwo Andrzejów, nadleśnictwo Poddębice.

Występują tu trzy główne zespoły roślinne: grąd jodłowy, bór mieszany z jodłą oraz suboceaniczny bór świeży. Najcenniejszym zbiorowiskiem roślinnym jest zwarty, kilkuwarstwowy grąd jodłowy o bujnym podszyciu i wielogatunkowym runie. Jodła występując we wszystkich piętrach drzewostanu, rozwija się i odnawia bardzo dynamicznie, choć w pobliżu przebiega północna jej zasięgu. Fakt ten świadczy, że

omawiane uroczysko jest jej naturalnym siedliskiem. Z ciekawszych roślin występuje tu siódmaczek leśny, gajowiec żółty, marzanka wonna, konwalijka dwulistna i gwiazdnica wielokwiatowa.

13.3. Parki krajobrazowe

„Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju”. (Ustawa o ochronie przyrody, Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880).

Nadrzędnym celem istnienia parków krajobrazowych jest ochrona walorów naturalnych środowiska przyrodniczego, lecz w odróżnieniu od obszarów o zastrzonych rygorach ochronnych prowadzi się tu normalną gospodarkę rolną i leśną oraz wybrane formy turystyki.

Wszelkie obiekty kubaturowe związane z obsługą ruchu turystycznego lokalizuje się poza granicami parków. Stworzenie warunków do uprawiania turystyki w parkach krajobrazowych jest niezbędne dla realizacji ich funkcji dydaktycznych i rekreacyjnych.

Zapewnieniu parkom właściwej ochrony przed szkodliwym wpływem czynników zewnętrznych służą tworzone wokół nich strefy ochronne; ich funkcje przejmują czasem obszary chronionego krajobrazu.

Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki został powołany uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Sieradzu z dnia 14 września 1989 roku. Parki leży w obrębie gmin: **Zduńska Wola**, Widawa, Konopnica, Burzenin, Zapolice, Sieradz, Ostrówek i Osjaków. Powierzchnia parku wynosi 26.636 ha. Został utworzony w celu ochrony dolin w/w rzek wraz z ich dopływami, otoczeniem i towarzyszącą tym obszarom naturalną szatą roślinną. Obszar parku wyróżnia się urozmaiconą rzeźbą terenu, zwłaszcza malowniczymi przełomami Warty, gdzie wysokości względne stoków doliny dochodzą do 45 metrów a na powierzchni ukazują się stare utwory wapienne. Z wysokich brzegów można obserwować rozległe panoramy doliny. Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki jest obszarem o słabo rozwiniętej sieci dróg i rozproszonym osadnictwie. Nie ma większych zakładów przemysłowych, dominuje rolnicza gospodarka chłopska prowadzona przez małe i średnie gospodarstwa rolne. Ten charakter dotychczasowego użytkowania był i jest elementem sprzyjającym zachowaniu najcenniejszych walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszaru.

13.4. Obszar chronionego krajobrazu

„Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.” (Ustawa o ochronie przyrody, Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880).

Tworzenie obszarów chronionego krajobrazu ma na celu zachowanie naturalnych walorów środowiska przyrodniczego oraz wartości historycznych i kulturowych.

W ekologicznym systemie obszarów chronionych pełnią one wraz z korytarzami ekologicznymi funkcję integracyjną. Zapewniając ciągłość systemu, umożliwiają wymianę materiału genetycznego poprzez migrację dziko rosnących roślin oraz zwierząt. Jednocześnie, otaczając najcenniejsze przyrodniczo tereny, chronią przed niekorzystnym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Obszary chronionego krajobrazu są predestynowane do lokalizowania wszelkich form rekreacji, co pozwala na odciążenie od tej funkcji obszarów o wybitnych wartościach przyrodniczych.

Gospodarka rolna i leśna na tym terenie nie podlega istotnym ograniczeniom pod warunkiem, że nie narusza zdolności przyrody do samoregulacji. Zabronione jest jedynie fizyczne i chemiczne zanieczyszczanie środowiska oraz lokalizowanie uciążliwego przemysłu.

Ochrona krajobrazu w Gminie Zduńska Wola jest podporządkowana założeniom krajowego systemu obszarów chronionych. Poszczególne obszary chronionego krajobrazu są powiązane z analogicznymi terenami sąsiednich gmin i powiatów. Główną oś systemu stanowi tu dolina Warty, którą uzupełniają doliny mniejszych rzek oraz zwarte kompleksy leśne.

Z analizowanej gminą związany jest – ***istniejący Nadwarciański Obszar Chronionego Krajobrazu,***

Nadwarciański Obszar Chronionego Krajobrazu został utworzony w 1998 r. Jak wskazuje jego nazwa - obejmuje obszar doliny Warty i tereny do niej przyległe o łącznej powierzchni 27.432 hektarów i obejmującej fragmenty następujących gmin:

- Zduńska Wola – (94 ha),
- Poddębice (1.380 ha),
- Pęczniew (10.440 ha),
- Goszczanów(12 ha),

- Sieradz (5.128 ha),
- Warta (8.178 ha)
- oraz miast: Warta (854 ha) i Sieradz (1.346 ha).

W obrębie Nadwarciańskiego OChK położony jest rezerwat przyrody Jabłecznik. Część zwartych kompleksów leśnych będących częścią Nadwarciańskiego OchK i położonych m. in. w okolicach Zduńskiej Woli pełni funkcje rekreacyjne.

13.5. Użytki ekologiczne

Niewielkie tereny cenne przyrodniczo, uznawane do niedawna za pomniki przyrody ze względu na niespełnianie kryteriów kwalifikujących je do rangi rezerwatów, obecnie uznaje się za użytki ekologiczne.

„Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.” (Ustawa o ochronie przyrody, Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880)

Podstawową funkcją obszarów jest utrzymanie dotychczasowych form gospodarowania, przy zachowaniu ograniczeń określonych w aktach prawnych tworzących poszczególne obiekty. Dozwolone formy użytkowania terenów nie mogą kolidować z funkcją ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych obiektów. Zgodnie z obowiązującymi przepisami na ich terenie obowiązuje zakaz wznoszenia obiektów budowlanych, komunikacyjnych, urządzeń i instalacji, poza urządzeniami służącymi ochronie użytków i badaniom przyrodniczym. Obszary te mogą być udostępnione do wykorzystania w celach dydaktycznych i turystycznych.

Na terenie gminy Zduńska Wola znajduje się jeden użytek ekologiczny jest to **wąwóz ze źródłami wysiękowymi** o powierzchni 3,0 ha położony na terenie Nadleśnictwa Kolumna, Leśnictwo Piaski.

13.6. Pomniki przyrody

„Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie. (Ustawa o ochronie przyrody, Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880)

Na terenie gminy Zduńska Wola utworzono dotychczas 21 pomników przyrody 18 to drzewa różnych gatunków, a 3 to grupa drzew jednogatunkowych, tj. 3 wiązy szypułkowe.

13.7. Wnioski

Walory przyrodniczo-krajobrazowe Gminy Zduńska Wola, mimo stosunkowo niewielkiej lesistości tego terenu są znaczne. Wskazuje o tym liczba i ocena pomników przyrody, rezerwatów i obszarów chronionego krajobrazu. Jest to region o stosunkowo wysokiej kulturze rolnej, występują liczne ograniczenia w przeznaczeniu gruntów do zalesień.

W dobie nasilających się zagrożeń ekologicznych i postępującej urbanizacji niebagatelного znaczenia nabiera zachowanie cennych walorów przyrodniczych naszego regionu dla potrzeb rekreacyjnych i naukowo-dydaktycznych.

13.8. Główne zagrożenia środowiska przyrodniczego

Główne zagrożenia dla środowiska przyrodniczego pokrywają się z zagrożeniami istniejącymi dla ekosystemu leśnego, jak również dla terenów prawnie chronionych, niemniej jednak przedstawione zostaną w tym rozdziale.

- niski stopień lesistości, wykazującej ponadto nierównomierne rozmieszczenie przestrzenne w gminie, oraz nadmiernie uproszczona struktura biologiczna drzewostanów i duży udział drzewostanów o składzie gatunkowym niezgodnym z siedliskiem;
- zmiana stosunków wodnych - związana szczególnie z pracami melioracyjnymi, prowadząca do zmian warunków siedliskowych, a w konsekwencji do ubożenia ekosystemów spadku liczebności wielu gatunków roślin i zwierząt, a w ostateczności ich wymierania.

- zmiany zachodzące w siedliskach, uniemożliwiające zachowanie gatunku, zagrożenia te zwykle mają związek z gospodarczą działalnością człowieka, która w głównej mierze polega na przekształcaniu siedlisk.
- rozwój budownictwa, szczególnie rekreacyjnego, w dolinach rzek i na ich obrzeżach - doliny są obszarami charakteryzującymi się największą bioróżnorodnością w związku z czym powinny podlegać szczególnej ochronie i zostać wyłączone z zainwestowania,
- nadmierna penetracja obszarów o najcenniejszych walorach przyrodniczych,
- przejmowanie gruntów rolnych i leśnych pod zabudowę,
- wprowadzanie obiektów przemysłowych na tereny prawnie chronione
- zaśmiecanie i tworzenie nielegalnych wysypisk śmieci.

13.9. Działania zapobiegawcze

- opracowanie programu zwiększenia lesistości;
- zalesianie nieużytków i gruntów nieprzydatnych rolniczo;
- objęcie formalną ochroną obszarów unikatowych i najcenniejszych przyrodniczo - dla zachowania ich bioróżnorodności oraz kształtowania prawidłowego systemu ekologicznego;
- poprawa jakości środowiska we wszystkich jego elementach;
- minimalizacja, szczególnie na terenach cennych przyrodniczo, powierzchni technicznej zabudowy oraz ograniczanie nadmiernego rozpraszania zabudowy;

14. LEŚNICTWO, ZALESIENIA I ZADRZEWIENIA

Gospodarkę leśną w lasach będących własnością Skarbu Państwa prowadzi Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Na terenie gminy Zduńska Wola jest ona wykonywana przez Nadleśnictwa Kolumna i Poddębice, które na swym terenie prowadzą racjonalną gospodarkę leśną, zgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie. Nadzór nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa został w części przekazany przez starostę Nadleśnictwom Kolumna i Poddębice.

Na terenie powiatu zduńskowolskiego i gminy Zduńska Wola nie ma lasów ochronnych.

14.1. Skład gatunkowy drzewostanów

W składzie gatunkowym lasów zduńskowolskich zdecydowanie dominują gatunki iglaste, głównie zaś sosna, której udział wynosi ok 80 %. Ponadto występuje: brzoza, olcha, dąb, jesion, klon oraz topola, osika, wierzba, świerk, jodła i inne gatunki mające marginalne znaczenie dla produkcji drewna, ale istotne dla ekosystemów leśnych.

14.2. Struktura wiekowa drzewostanów

W strukturze wiekowej lasów prywatnych dominują lasy młodszych klas wieku I, II i III klasy wieku (tj. w wieku do 60 lat). Lasy te stanowią ok. 67 % wszystkich lasów zlokalizowanych na terenie gminy Zduńska Wola.

Korzystnym zjawiskiem jest wzrost udziału drzewostanów starszych klas wieku - powyżej 60 lat. Średnia wieku w drzewostanach niestanowiących własności Skarbu Państwa wynosi 45 lat.

14.3. Siedliskowe typy lasów

Lasy w gminie Zduńska Wola zajmują głównie siedliska najuboższe, toteż udział siedlisk borowych w strukturze siedliskowych typów lasu jest bardzo wysoki. W lasach prywatnych siedliska te stanowią ok. 90 %, a w lasach państwowych – 75%.

14.4. Zasoby drzewne na pniu

Zasobność drzewostanów w gminie Zduńska Wola jest zbliżona do średniej zasobności charakterystycznej dla lasów w Polsce. Jest przy tym mocno zróżnicowana – zdecydowanie wyższa w lasach państwowych i stosunkowo niska w lasach prywatnych. Średnia zasobność masy drewna na 1 ha wynosi 154 m³.

14.5. Zalesianie gruntów rolnych

Powierzchnia lasów zarówno w kraju, jak i w gminie Zduńska Wola powoli, lecz systematycznie ulega zwiększeniu dzięki zalesianiu corocznie gruntów rolnych o słabej bonitacji gleby klas V, VI i VIz i nieużytków. Wzmożone zainteresowanie zalesieniami obserwuje się po roku 1990. Są to nowo zakładane uprawy leśne ze zwiększoną ilością gatunków drzew liściastych. Utrzymanie takiego tempa zalesień w latach następnych zależy przede wszystkim od możliwości udzielania pomocy finansowej właścicielom zalesianych gruntów. Znacząca jest bowiem podaż gruntów przeznaczanych do

zalesienia, obserwuje się również duże zainteresowanie zalesieniami wśród rolników użytkujących gleby niskich klas bonitacyjnych.

Preferencje w zakresie przeznaczenia do zalesienia mają grunty:

- skażone, zdegradowane i zagrożone erozją,
- położone na wododziałach lub terenach zagrożonych powodzią,
- położone wokół zbiorników wodnych,

14.6. Analiza wpływu czynników wynikających z diagnozy stanu, w tym określenie stanu zagrożeń i uwarunkowań rozwojowych oraz wynikających z tego wniosków.

Lasy odgrywają w środowisku przyrodniczym szczególną rolę, zwłaszcza w procesach ochrony powietrza, wód, gleb i zmian klimatu. Zmniejszaniu się powierzchni leśnej towarzyszy pogarszanie się bilansu wodnego, stepowanie krajobrazu, rozprzestrzenianie się i nasilanie erozji wietrznej i wodnej, ubytek substancji organicznych, chemizacja gleb i wód.

Stosunkowo niska lesistość gminy Zduńska Wola jest więc w tym przypadku zjawiskiem negatywnym. Lasy gminy Zduńska Wola charakteryzuje ponadto wiele niekorzystnych czynników mających niewątpliwie wpływ na ich stan zdrowotny oraz związane z tym zagrożenia. Do czynników tych zaliczyć należy między innymi małe zróżnicowanie gatunkowe drzewostanów, przewagę monokultur sosnowych i wynikające stąd zagrożenia gradacją szkodliwych owadów, grzybów oraz zagrożenie pożarowe, niską zasobność drzewostanów, przewagę młodszych klas wieku oraz wynikające stąd stosunkowo niskie efekty ekonomiczne prowadzonej gospodarki leśnej.

14.7. Stan zdrowotny lasów

Na stan zdrowotny lasów ma wpływ wiele różnorodnych czynników. Mogą być to czynniki pochodzenia biotycznego, abiotycznego oraz zagrożenia antropogeniczne.

Drzewostany zdrowe cechuje między innymi:

- dobry wzrost,
- odporność na uszkodzenia,
- długowieczność,
- regularne owocowanie,
- prawidłowa budowa i kształt pnia.

W przypadku oddziaływania na drzewostany różnego rodzaju szkodliwych czynników cechy te zostają znacznie ograniczone.

14.7.1. Zagrożenie biotyczne

Do zagrożeń biotycznych zaliczane są szkody spowodowane przez:

- - owady leśne,
- - patogeniczne grzyby,
- - zwierzynę łowną,
- - gryzonie.

Podstawowym zagrożeniem lasów jest okresowy, nadmierny rozwój niektórych gatunków owadów, oraz grzybów - szkodników lasu, zwłaszcza w drzewostanach jednogatunkowych, które mogą powodować zamieranie drzew.

Ze szkodników grzybowych na uwagę zasługuje huba korzeniowa, która ma znaczenie gospodarcze w drzewostanach na gruntach porolnych. Szkodliwe oddziaływanie tego patogena grzybowego obserwuje się zwłaszcza w lasach prywatnych, które powstały głównie w wyniku zalesiania gruntów nieprzydatnych do rolniczego użytkowania i nieużytków.

Szkody powodowane przez zwierzynę łowną nie mają większego znaczenia gospodarczego, nie stanowią więc szczególnego zagrożenia dla lasów. Nie mniej w niektórych przypadkach szkody te również mogą być dotkliwe, zwłaszcza w nowozakładanych uprawach i młodnikach.

14.7.2. Zagrożenia abiotyczne

Wśród wielu czynników abiotycznych oddziałujących negatywnie na lasy, największe zagrożenia wynikają z występowania:

- - niskich i wysokich temperatur,
- - wiatrów i huraganów,
- - nadmiernych opadów atmosferycznych lub ich braku,
- - niekorzystnych właściwości gleb,
- - pożarów.

Rozpatrując wpływ niskich i wysokich temperatur na las, trzeba stwierdzić, że drzewa, różnie reagują na temperatury skrajne oraz na przymrozki.

Na przymrozki wiosenne (późne) narażona jest szczególnie jodła natomiast pozostałe gatunki - występujące na terenie gminy Zduńska Wola - uważa się za odporne. Szkody od przymrozków polegają na uszkodzeniu młodych pędów, pączków lub liści.

Wysokie temperatury mogą powodować zaburzenia czynności fizjologicznych roślin związanych z zakłóceniem gospodarki wodnej. Do gatunków wrażliwych zalicza się gatunki drzew o korze cienkiej i gładkiej. Zimą, w czasie silnych mrozów może wystąpić zjawisko pęknięcia drzew i powstawania listew mrozowych, głównie u dębu.

Wiatr to stały czynnik abiotyczny działający na las. Jest jednym z czynników wpływających na proces parowania wody z gleby i roślin. Na powierzchniach zrębowych może prowadzić do eolicznej erozji gleby a silne wiatry lub huragany mogą powodować powstawanie wiatrołomów i wykrotów.

Opad atmosferyczny, to oprócz sływów powierzchniowych i podsiąkania stanowi podstawowe źródło zasilania gleby w wodę. Brak lub niedobór wody powoduje negatywne skutki dla roślin, zwłaszcza młodych, ze słabo wykształconym systemem korzeniowym.

Dla starszych roślin długotrwała susza jest mniej niebezpieczna, powoduje jednak znaczne ograniczenie czynności fizjologicznych, polegających na skróceniu okresu wegetacji, skutkiem czego występuje zmniejszenie przyrostu masy drzewnej, niekiedy owocowania. W zimie w wyniku opadów mokrego śniegu może wystąpić zjawisko tzw. śniegołomów.

Do niekorzystnych właściwości glebowych zalicza się:

- - nieodpowiedni skład mechaniczny gleb,
- - nieodpowiedni skład chemiczny,
- - ograniczoną zasobność w składniki mineralne i substancje organiczne,
- - niewłaściwy odczyn pH.

Ograniczona zasobność gleb w składniki mineralne powstaje na skutek pogorszenia się jakości próchnicy, niewłaściwego doboru gatunków drzew i ekotypów do siedliska, prowadzenia gospodarki monokulturowej, wygrabiania ściółki, niewłaściwego zwarcia drzewostanu i zbyt krótkiej kolei rębów.

W gminie Zduńska Wola przeważają siedliska borowe o glebach kwaśnych pH 3,5 - 4,5. Gleby związane są mniej kwaśne. Na glebach tych występują drzewostany mieszane, z lepiej rozwiniętą warstwą podszytów i podrostów.

14.7.3. Zagrożenia pochodzenia antropogenicznego

a) Zagrożenia wywołane ujemnym oddziaływaniem przemysłu

Na terenie powiatu zduńskowolskiego wyodrębniono 2 strefy uszkodzeń lasu w wyniku oddziaływania emisji przemysłowych. Lasy Nadleśnictwa Kolumna zostały zakwalifikowane do strefy drugiej.

Największy udział zanieczyszczeń pochodzi ze spalania węgla w elektrociepłowniach, ciepłowniach osiedlowych oraz w piecach domowych. Emitowane zanieczyszczenia to: pyły, tlenki węgla (CO), dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu (NO_x), a także zanieczyszczenia organiczne - aldehydy, ketony i węglowodory aromatyczne.

Po roku 1990 następuje stały spadek emisji do atmosfery: pyłów, SO₂, CO i węglowodorów, natomiast wzrasta emisja tlenków azotu.

b) Zagrożenia wywołane zmianami stosunków wodnych

Wody gruntowe. Zmiany stosunków wodnych wynikają z utrzymującej się od wielu 10-leci tendencji obniżania się sumy opadów rocznych. W obszarach leśnych obserwuje się spadek poziomu wód gruntowych na podstawie trwającego procesu obniżania się lustra wody w śródleśnych bagienkach i „oczkach”, co może powodować obniżanie produktywności lasu, zwłaszcza na suchych i świeżych siedliskach.

c) Pożary

Pod względem zagrożenia pożarowego lasy gminy Zduńska Wola zalicza się do II strefy - średniego zagrożenia pożarowego. Biorąc pod uwagę fakt, że przeważają tu drzewostany sosnowe na siedliskach świeżych i suchych (Bs, Bśw i BMśw), które stanowią ponad 80% powierzchni, zagrożenie pożarowe lasów jest stosunkowo wysokie i wymaga ciągłej czujności ze strony służb leśnych.

d) Inne zagrożenia

Innymi, niezmiernie ważnymi czynnikami zagrażającymi lasom (poza wcześniej wymienionymi) są:

- - wywożenie do lasu śmieci przez mieszkańców zamieszkujących okolice lasu,
- - zanieczyszczenie wód powierzchniowych,
- - kradzieże choinek oraz stroiszu,
- - penetracja lasu w okresie zbioru jagód i grzybów,
- - kłusownictwo i wnykarstwo.

Czynniki te występują z różnym natężeniem w różnych miejscach i okresie, a ich bezpośrednimi skutkami są:

- - brak poszanowania dóbr przyrody,
- - niszczenie poprzez wydeptywanie ściółki, runa leśnego, samosiewów i nasadzeń,
- - płoszenie zwierzyny,
- - pozostawienie w lesie śmieci, w tym: opakowań szklanych i plastikowych itp.

14.8. Kierunki przekształceń gospodarki leśnej i przeciw-działanie zagrożeniom.

Podstawy prowadzenia gospodarki leśnej wynikać winny z Polskiej Polityki Zrównoważonej Gospodarki Leśnej i spełniać warunki ekologizacji gospodarki leśnej zawarte w programie Ministerstwa Środowiska.

Główne zasady i wytyczne dotyczące gospodarki w lasach, wynikające z wymienionych dokumentów to:

- zachowanie naturalnej zmienności przyrody leśnej i funkcjonowanie ekosystemów leśnych w stanie zbliżonym do naturalnego, przy zastosowaniu cięć selekcyjnych o charakterze grupowym i zaniechanie cięć schematycznych,
- odtworzenie zbiorowisk zdegradowanych i zniekształconych metodami hodowli i ochrony przy wykorzystaniu w miarę możliwości sukcesji naturalnej,
- utrzymanie i wzmocnienie produkcyjnej funkcji lasu,
- ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej i bogactwa genetycznego zbiorowisk dziko żyjących roślin, zwierząt i mikroorganizmów,
- utrzymanie i wzmocnienie funkcji ochronnych w zagospodarowaniu lasów a szczególnie ochrony gleby i wody,
- odtwarzanie śródleśnych cieków i zbiorników wodnych jako warunku zdrowotności ekosystemów leśnych i ochrony p. poż.,
- zachowanie wzdłuż cieków wodnych lasów łęgowych, olsów oraz innych naturalnych formacji przyrodniczych jako ostoi rzadkich gatunków roślin i zwierząt,
- zachowanie w stanie nienaruszonym śródleśnych nieużytków, takich jak: bagna, trzęsawiska, torfowiska, czy remiz i traktowanie ich jako użytków ekologicznych,
- przy użytkowaniu lasu zaleca się stosowanie technologii przyjaznej dla środowiska, polegającej na sortymentowej technologii pozyskania drewna przy odpowiednio zaplanowanych i wykonanych szlakach zrywkowych. Drewno powinno być pozyskiwane (w miarę możliwości) w okresie najmniejszego zagrożenia ze strony

owadów pasożytniczych, grzybów chorobotwórczych i wiatrów, a w piłach spalinowych i ciągnikach zrywkowych powinien być stosowany przyjazny środowisku bioolej.

Gospodarka leśna powinna więc uwzględniać powyższe zasady i wytyczne a ponadto minimalizować wpływ ujemnych czynników, takich jak:

- zagrożenia biotyczne - pomimo niewielkich szkód, jakie są wyrządzane na tym obszarze, należy prowadzić kontrole i ewentualne działania profilaktyczne,
- zagrożenia abiotyczne – mimo, że w ciągu ostatnich lat tego typu szkody nie stanowiły większego problemu, jednak na bieżąco powinno się usuwać ewentualne skutki działania wiatrów, okiści czy niskich lub wysokich temperatur,
- zagrożeń antropogenicznych - tj. zagrożeń powodujących znaczne szkody w drzewostanach.

Szczególną uwagę należy zwrócić na sukcesywną przebudowę drzewostanów o składzie gatunkowym niezgodnym z siedliskiem i drzewostanów monokulturowych na wielogatunkowe, wprowadzanie podszytów w celu osiągnięcia bioróżnorodności, zmienności mikrosiedliskowej i zwiększenia stabilności drzewostanu.

Istniejące zagrożenia dla środowiska leśnego wymagają stałego ich monitorowania oraz prowadzenia wnikliwej obserwacji drzewostanów. Wcześnie wykryte zagrożenia, oraz prognozy masowych pojawów szkodników pierwotnych zagrażających trwałości lasów pozwolą na uniknięcie znacznych szkód w drzewostanach. Usuwanie posuszu czynnego z lasu, uprzątnięcie zrębów z odpadów, korowanie pni po ścinie drzew oraz terminowe wywożenie drewna z lasu pozwolą ograniczyć zagrożenia ze strony szkodników wtórnych. Jednym z ważniejszych czynników hamujących rozwój gradacji szkodliwych owadów jest duży stan liczebny pożytecznej fauny, stąd w lasach gminy Zduńska Wola winny być stwarzane korzystne warunki do bytowania ptaków, mrówek i nietoperzy. Stałym elementem winno też być zakładanie remiz, szczególnie na terenach zagrożonych występowaniem szkodników liściożernych.

Ważnym elementem profilaktyki winna być również regulacja liczebności zwierzyny płowej, tak, aby jej pogłowie nie przekraczało pojemności łowisk. Stąd szczególną uwagę należy zwrócić na pełną realizację przez koła łowieckie rocznych planów łowieckich.

Za szczególnie istotny element zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska naturalnego w gminie Zduńska Wola należy uznać zwiększenie lesistości, poprzez systematyczne zalesianie gruntów niskich klas bonitacyjnych, nieprzydatnych do rolniczego użytkowania i nieużytków. W pierwszej kolejności winny być przeznaczane do zalesienia grunty najśłabsze, tj. nieużytki i grunty VIz i VI klasy bonitacji gleb.

W przypadkach uzasadnionych zagrożeniami środowiska winny być również tworzone zwarte obszary leśne na gruntach V klasy bonitacji. Należy przy tym dążyć do tego, aby docelowa powierzchnia kompleksu leśnego nie była mniejsza niż 5 ha. Zalesianie gruntów porolnych powinno ponadto zapewniać zmniejszenie rozdrobnienia i rozproszenia kompleksów leśnych, sprzyjać tworzeniu zwartych kompleksów o racjonalnej granicy rolno-leśnej, a także łącznie z innymi obszarami o funkcjach ekologicznych tworzyć zwarty system przyrodniczy. Zalesienia powinny uwzględniać również tworzenie korytarzy ekologicznych pomiędzy dużymi kompleksami leśnymi.

Powierzchnie mniejsze powinny być wykorzystywane do tworzenia zbiorowisk drzewiasto-krzewiastych o funkcjach zadrzewień. Wprowadzanie zadrzewień winno być traktowane jako równorzędny z zalesieniami czynnik ochrony i użytkowania przestrzeni przyrodniczej, szczególnie na tych terenach, gdzie podaż gruntów do zalesień jest stosunkowo niska. Wprowadzanie tych naturalnych elementów krajobrazu rolniczego zapewnia bowiem wykorzystanie przyrodniczych mechanizmów samoregulacyjnych w agrocenozach i sprzyja zachowaniu ich stabilności. Ponadto poprawiając topoklimatyczne, wodne, biocenotyczne i estetyczne stosunki w krajobrazie, zadrzewienia polepszają jednocześnie jego walory użytkowe w produkcji rolnej. Zadrzewienia stanowią również ważną, uzupełniającą dla leśnej, bazę surowca drzewnego.

Rozmiar zalesień w gminie Zduńska Wola warunkowany będzie wieloma czynnikami, między innymi takimi, jak:

- podaż gruntów nieprzydatnych do rolniczego użytkowania,
- warunki ekonomiczne i opłacalność uprawy gruntów niskich klas bonitacyjnych,
- rozmiar pomocy finansowej dla właścicieli zalesianych gruntów,
- możliwości produkcyjne szkółek leśnych i zapewnienia potrzeb w zakresie materiału szkółkarskiego.

15. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

15.1. Zaopatrzenie w wodę

Podstawowym sposobem użytkowania zasobów wodnych na terenie Gminy Zduńska Wola jest pobór wody na cele gospodarstw rolnych, na cele przemysłowe i socjalne. Omawiany teren zaopatrywany jest w wodę wyłącznie z ujęć głębinowych. Eksploatatorem zarówno ujęć wody, stacji uzdatniania, jak i oczyszczalni ścieków w Wojśławicach jest Firma

"Jan-Pol" S.C.

Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe Jan Więckowski Jan Mróz

ul. Łaska 58

98-220 Zduńska Wola

Zgodnie z informacją uzyskaną od eksploatatora, roczny pobór wody w poszczególnych ujęciach przedstawia tabela poniżej.

Tabela 17 Produkcja wody przez poszczególne ujęcia

Lp.	Miejscowość	2005	2006	½ roku 2007
1.	Czechy	88 570,0	110 225,0	57 422,0
2.	Gajewniki	54 334,0	55 164,0	24 510,0
3.	Rębieskie	33 257,0	33 552,0	15 917,0
4.	Wojśławice	50 000,0	44 394,0	22 478,0
5.	Tymienice	383 379,0	261 758,0	48 035,0
6.	Krabonów	76 025,0	83 923,0	40 043,0
7.	Suchoczasy	49 407,0	50 743,0	24 727,0
8.	Zborowskie	11 312,0	12 400,0	5 709,0

Wszystkie miejscowości w gminie posiadają zbiorcze systemy zaopatrzenia w wodę w postaci wodociągów, dostarczających wodę uzdatnioną z wodociągów miasta Zduńska Wola lub z lokalnych ujęć wód podziemnych. Ujęcia te wraz z wodociągami znajdują się w administracji Urzędu Gminy Zduńska Wola, a bezpośrednim eksploatatorem jest przedsiębiorstwo „Jan-Pol” z siedzibą w Zduńskiej Woli.

Tabela 18 Systemy wodociągowe.

		$Q_{d,max}$ m ³ /d	$Q_{d,śr.}$ m ³ /d	$Q_{h,max}$ m ³ /h	Q_{roczne} m ³ /rok	Q_e m ³ /h	Głębokość otworu [m]	Data ważności pozwolenia wodnoprawnego
Czechy	studnia nr 1	712,4	548,0	80,0	200 020,0	134,0	114	31 grudnia 2012 r.
	studnia nr 2					45,0	116	
Gajewniki		234	180	19,5	-	70	101	31 grudnia 2012 r.
Rębieskie	studnia nr 1	123,94	95,34	13,95	34 800,0	53,5	73,0	31 grudnia 2012 r.
	studnia nr 2					51,6	76,0	
Wojśławice		149,31	98,45	18,71	35 934,25	44,5	110	31 grudnia 2013 r.
Tymienice	studnia nr 1	1211	1009	75,7	368 285,0	20,0	108	31 grudnia 2015 r.
	studnia nr 2					75,7	139	
Krabonów	studnia nr 2	290	193	24	70 620	60	53	31 grudnia 2016 r.
	studnia nr 3					75,7	156	
Suchoczasy	studnia nr 1	312	260	35	90 900	60	120	31 grudnia 2015 r.
	studnia nr 2					18	110,4	
Zborowskie		121	100	20,0	36 500	20	40	31 grudnia 2015 r.

Tabela 19 Jakość wody surowej

	Barwa [mg/dm ³ Pt]	Mętność [mg/dm ³]	Odczyn [pH]	Zapach	Amoniak [mg/IN]	Azotany	Azotyny [INO ₂]	Mangan [mg/l]	Twardość ogólna [mval/l]	Twardość ogólna [mg/CaCO ₃]	Żelazo [mg/l]	Chlorki [μ/Cl]
Czechy	5	0,3	7,0	akcep.	0,03	1,65	0,1	0,02	-	133,5	0,11	-
Gajewniki	20	15	7,46	Z1R	0,688	n.w.	n.w.	n.w.	4,8	b.danych	3,4	7,8
Rębieskie	5	0,4	7,5	akcep.	0,05	2,09	0,04	0,00	-	301,5	0,00	-
Wojśławice	b.danych	b.danych	7,12	b.danych	b.danych	b.danych	b.danych	0,08	b.danych	16,58 ^o _n	1,5	b.danych
Tymienice	15	10	7,2	akcep.	0,06	n.w.	0,008	0,10	6,8	1,00	1,80	8,0
Krobanów	15	b.danych	b.danych	not	0,225	0,063	0,03	0,00	b.danych	174	0,82	3,5
Suchoczasy	20	7	7,27	akcep.	0,09	n.w.	0,007	0,05	4,88	1,54	1,54	6,0
Zborowskie	70	25	7,2	G1N	0,63	0,01	0,006	0,17	15,2 ^o _n	4,0 ^o _n	2,42	13,0

Źródła poboru wody posiadają rezerwy i w pełni zaspokajają potrzeby obecne i przyszłe gminy.

System wodociągowy w gminie oraz jego rozwój przedstawia tabela poniżej.

Tabela 20 Długość czynnej sieci wodociągowej w poszczególnych miejscowościach

Lp.	Nazwa hydroforni i miejscowości	2005r. długość [km]	2006r. długość [km]	½ 2007r. długość [km]
1.	Hydrofornia Czechy	10,6	10,6	10,6
	Ogrodzisko	3,6	3,6	3,6
	Poręby	3,3	3,3	3,3
	Piaski	6,2	6,2	6,2
	Polków	3,1	3,1	3,1
2.	Hydrofornia Krobanów	1,9	1,9	1,9
	Henryków	3,8	3,8	3,8
	Biały Ług	3,0	3,0	3,0
	Ostrówek + Karsznice	3,3	3,3	3,3
	Michałów	3,7	3,7	3,7
3.	Hydrofornia Suchoczasy	7,2	7,2	7,2
	Janiszewice	0,2	0,2	0,2
	Ochraniew	1,8	1,8	1,8
	Wólka Wojsławska	1,7	1,7	1,7
	Dionizów-Kłady	3,4	3,4	3,4
	Wymysłów	3,8	4,9	4,9
	Mostki	6,6	6,6	6,6
4.	Hydrofornia Gajewniki	7,7	7,7	7,7
5.	Hydrofornia Wojśławice	8,7	8,7	8,7
6.	Hydrofornia Zborowskie-Laskowiec	2,4	2,4	2,4
7.	Hydrofornia Tymienice	7,7	7,7	7,7
	Izabelów Duży	3,9	3,9	3,9
	Izabelów Mały	1,9	1,9	1,9
	Annopole Nowe	2,1	2,1	2,1
	Korczew	6,2	6,2	6,2
	Kolonia Wojśławice	1,0	1,0	1,0

8.	Hydrofornia Rębieskie	4,9	4,9	4,9
	Pratków	4,1	4,1	4,1
	Zamłynie	2,1	2,1	2,1
	Annoploe Stare	2,3	2,3	2,3
	SUMA	122,2	123,3	123,3

Ujęcia posiadające stacje uzdatniania z procesem polegającym na odżelazianiu i odmanganianiu pobranej wody, odprowadzają do środowiska ścieki, których skład zestawiony został w poniższej tabeli.

Tabela 21 Stan ścieków odprowadzanych ze stacji uzdatniania wody

	Wody popłuczne (odpływ z płukania filtrów)		Wody nadosadowe (po odstojniku, przed wprowadzeniem do odbiornika)		Odbiornik
	zawartość żelaza [mg/dm ³]	zawiesina ogólna [mg/dm ³]	zawartość żelaza [mg/dm ³]	zawiesina ogólna [mg/dm ³]	
Czechy	brak danych	brak danych	do 10	do 50	rów przydrożny
Gajewniki	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	Kanalizacja zakładowa AVES
Rębieskie	10	50	brak danych	brak danych	rzeka Pichna
Wojśławice	10	35	brak danych	brak danych	staw przepływowy połączony z rowem melioracyjnym
Tymienice	440,00	1 685,0	0,37	5,0	rów melioracyjny
Krobanów	-	-	2,4	12	rów melioracyjny
Suchoczasy	26,80	104,0	1,38	4,0	rów melioracyjny
Zborowskie	63,60	278,0	1,11	4,0	rów melioracyjny

15.2. Gospodarka ściekowa

Rozwój sieci wodociągowej jest zarówno w całym kraju jak i w gminie Zduńska Wola znacznie bardziej zaawansowany niż budowa systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków. Skutkiem powyższej sytuacji jest wzrost ilości ścieków komunalnych trafiających do wód powierzchniowych i gruntu bez oczyszczania.

Gmina nie jest niestety w pełni skanalizowana (40 %). Z danych GUS wynika, że w roku 2006 długość sieci kanalizacyjnej wynosiła prawie 40 km.

Kanalizacja połączona z kolektorami kanalizacyjnymi Zduńskiej Woli istnieje w miejscowościach położonych na obrzeżach miasta: Czechy, Izabelów, Andrzejów, Tymienice, Opiesin, Janiszewice, Beniaminów, Maciejów. W trakcie realizacji jest projekt budowlany kanalizacji dla miejscowości Ochroniew. W miejscowości Wojśławice istnieje kanalizacja sanitarna z lokalną oczyszczalnią ścieków, będąca w administracji Urzędu Gminy w Zduńskiej Woli.

Powstające ścieki socjalno – bytowe pochodzące z miejscowości gminy Zduńska Wola, są oczyszczane w oczyszczalniach ścieków:

- w Tymienicach – mechaniczno-biologicznej o przepustowości 15 tys. m³/dobę,
- w Wojśławicach – o przepustowości 74 m³/dobę - przepustowość ta jest w pełni wykorzystana, a rozbudowa oczyszczalni byłaby trudna ze względu na brak miejsca.

Łącznie w całej gminie funkcjonuje 18 przydomowych oczyszczalni ścieków. Kilka z nich z zlokalizowanych jest na terenie wsi Michałowice jednak ich efektywność jest ograniczona m.in. przez wysoki poziom wód gruntowych. Pozostali mieszkańcy korzystają ze zbiorników bezodpływowych. Niepraktyczność i negatywny wpływ tych ostatnich na środowisko naturalne, powodują zanieczyszczenie wód gruntowych i powierzchniowych, są sygnałem do dalszej rozbudowy sieci kanalizacyjnej w gminie.

Tabela 22 Gminna sieć kanalizacyjna

Rok	Długość sieci [km]	Połączenia do budynków mieszkalnych [szt.]	Ścieki odprowadzone [dam ³]	Ludność korzystająca z sieci
2004	39,6	691	195,1	2370
2005	39,6	691	247,5	1380
2006	39,6	691	277,3	2401

Źródło: Zintegrowany Program Rozwoju Lokalnego Gminy Zduńska Wola na lata 2007 – 2013.

Tabela 23 Zamierzenia inwestycyjne w zakresie gospodarki ściekowej

Działanie	Szacunkowa długość projektowanej kanalizacji w mb.
Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Czechy	
Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Ochraniew	
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	
Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Rębieskie, Annapole, Zborowskie, Zamłynie	
Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Wólka, Suchoczasy, Mostki	
Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Michałów, Krobanów, Ostrówek, Karsznice	
Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Henryków, Biały Ług	
Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Piaski, Ogrodzisko, Poręby, Polków	

Gospodarka ściekowa w większości gminy oparta jest na zbiornikach bezodpływowych (szambach). Szczelność zbiorników budzi zastrzeżenia i istnieje realne zagrożenie skażenia wód gruntowych fekaliami.

Ilość ścieków z gminy Zduńska Wola odebranych i oczyszczonych przez Oczyszczalnię Ścieków w Tymienicach wg danych MPWiK w Zduńskiej Woli, w 2006 roku wyniosła 266 900 m³.

Na oczyszczalnię w Wojsławicach dopływają ścieki surowe w ilościach przedstawionych w tabeli poniżej.

Tabela 24 Ilość ścieków przyjętych na oczyszczalnię w Wojsławicach

Lp.	Miejscowość	2005	2006	½ roku 2007
1.	Wojsławice	13 566,0	17 896,0	11 153,0

Z oczyszczalni ścieków w Wojsławicach ścieki oczyszczone odprowadza do stawu rurociągiem o średnicy 0,2 m. Rurociąg posadowiony został w umocnieniu betonowym. Poziom dna wylotu znajduje się na wysokości 0,8 m powyżej zwierciadła wody w stawie. Jakość oczyszczonych ścieków odprowadzanych z oczyszczalni w Wojsławicach przedstawia tabela poniżej.

Tabela 25 Jakość ścieków odprowadzanych z oczyszczalni w Wojsławicach

Rok	Oczyszczalnia	Wskaźniki	Zawartość (mg/dm ³)	Ilość substancji (kg)
2005	Wojsławice	BZT5	4,26	27,35
		ChZT-Cr	20,6	132,27
		Zawiesina ogólna	6,0	38,53
2006		BZT5	3,9	31,77
		ChZT-Cr	53,0	431,69
		Zawiesina ogólna	19,0	154,76
½ 2007		BZT5	2,09	56,77
		ChZT-Cr	62,71	699,4
		Zawiesina ogólna	11,0	122,68

Ilości ścieków wytworzonych w poszczególnych sołectwach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 26 Bilans ilości ścieków

Lp	Sołectwo	RLM	Ilość ścieków [m ³ /d]
1	Annopole Nowe	233	28
2	Annopole Stare	120	14
3	Biały Ług	270	32
4	Dionizów	78	9
5	Gajewniki	180	22
6	Henryków	248	30
7	Gajewniki Kolonia	128	15
8	Karolew	87	10
9	Karsznice	294	35
10	Kłady	69	8
11	Korczew	431	52
12	Krobanów	237	28
13	Krobanówek	46	6
14	Laskowiec	24	3
15	Michałów	324	39
16	Mostki	98	12
17	Ogrodzisko	318	38
18	Ostrówek	233	28
19	Piaski	425	51
20	Polków	240	29
21	Poręby	181	22
22	Pratków	323	39
23	Rębieskie	201	24
24	Rębieskie Kolonia	97	12
25	Suchoczasy	359	43
26	Wiktorów	4	0,5
27	Wojśławice	240	29
28	Wólka Wojśławska	177	21
29	Wymysłów	257	31
30	Zamłynie	212	25
31	Zborowskie	106	13
	Suma:	6240+6%=6600	749,5+6%=795

Tabela 27 Skład ścieków surowych

Składnik	Związki mineralne	Związki organiczne	RAZEM	BZT ₅
Zawiesiny opadające	100	150	250	100
Zawiesiny nieopadające	25	50	75	50
Związki rozpuszczalne	375	250	625	150
RAZEM	500	450	950	300

Dla pełnego scharakteryzowania gminy Zduńska Wola pod względem gospodarki wodno-ściekowej należy wymienić zakłady należące do wodochłonnych, które wprowadzić powinny program oszczędzania wody. Do zakładów tych należą:

- PPHU „KLIMEKO” - przetwórstwo mleka;
- Zakład Wędliniarski „AVES” – produkcja wędlin i przetwórstwo mięsa drobiowego;
- „Agros – Nowa” – przetwórstwo owocowo – warzywne;
- „POL-MAT” Zakład Mięсно Wędliniarski – przetwórstwo mięsa i wędlin;
- Zakład Produkcji Wyrobów Cukierniczych „Gardena” Sp. Z o.o. – produkcja ciastkarska;
- Spółdzielnia Produkcyjno Handlowo usługowa „GOSPODARZ” – piekarnia.

15.3. Charakterystyka wód powierzchniowych

Z „Raportu o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2004 r.” wynika, iż płynąca przez gminę Zduńska Wola rzeka Pichna – dopływ Warty prowadzi bardzo silnie zanieczyszczone wody (V klasa czystości). Rzeka Pichna bierze początek w Zdunach w okolicy Zduńskiej Woli i wpływa do Zbiornika Jeziorsko.

Na jakość wody w profilu kontrolnym Pichna-Izabelów wpływają ścieki z oczyszczalni MPWiK w Zduńskiej woli. Rzeka zbiera dodatkowo ścieki z Elektrociepłowni „Zduńska Wola”, z zakładów „Zwoltext” oraz z miejscowości Janiszewice. Jakość wody w tym punkcie była bardzo zła – V klasa czystości. Stwierdzono tu wysokie stężenia m.in. chromu, miedzi, zawiesiny, i olejów mineralnych.

Tabela 28 Ocena składu jakościowego rzek zlewni Warty w poszczególnych grupach zanieczyszczeń

Rzeka	Profil pomiarowo-kontrolny	Klasa czystości według grup zanieczyszczeń							Klas. ogólna
		Organ.	Subst. miner.	Biogen.	Metale	Przem.	Biolog.	Mikro-biolog.	
Pichna	Izabelów	V	V	V	V	V	III	V	V

15.4. Głównymi zagrożeniami dla wód podziemnych i powierzchniowych na terenie gminy Zduńska Wola są:

- Brak skanalizowania terenów o zwartej zabudowie mieszkaniowej,
- Brak szczegółowej kontroli szczelności zbiorników bezodpływowych.
- Brak kontroli bilansu pobranej wody i dowozu ścieków do oczyszczenia przez indywidualne gospodarstwa.
- Składowiska odpadów urządzone „na dziko”.

- Potencjalne zagrożenie stwarzają ubojnie zwierząt i zakłady przetwórstwa mięsnego. W celu wyeliminowania tego zagrożenia należy przeprowadzać stałe kontrole prawidłowości prowadzenia gospodarki wodno-ściekowej na terenie zakładów.
- liniowe ogniska zanieczyszczeń, do których należą przede wszystkim drogi, najbardziej obciążone komunikacyjnie, a więc drogi krajowe.

Rzeczywista uciążliwość zakładów przemysłowych jest generalnie zdeterminowana wielkością ich produkcji. Przekroczenia dopuszczalnych norm w zakładach na terenie gminy Zduńska Wola występują rzadko.

Potencjalne zagrożenia dla wód podziemnych stanowią również ogniska typu rolniczego, wynikające z nawożenia mineralnego i organicznego (gnojowicowania) oraz stosowania środków ochrony roślin na obszarze upraw rolnych. Na terenie gminy nie są jednak prowadzone badania potwierdzające występowanie tych zagrożeń oraz ich rozmieszczenia przestrzennego, co jednak nie wyklucza możliwości ich lokalnego występowania.

Zagrożeniem dla zasobów wód podziemnych jest również stale obniżający się poziom wód gruntowych, będący konsekwencją prowadzenia jednokierunkowych melioracji odwadniających i likwidacji naturalnych zbiorników wodnych wobec uwarunkowań klimatycznych związanych z powtarzającymi się cyklicznie okresami suchymi w porze wegetacyjnej roślin.

Stan sanitarny wód powierzchniowych, na który wpływają również wszystkie wyżej wymienione przyczyny, w gminie Zduńska Wola jest generalnie niezadowalający. Wszystkie kontrolowane odcinki rzek prowadzą wody nie odpowiadające normom sanitarnym. O jakości wód decydował przede wszystkim wskaźnik fekalny miana Coli.

Dla poprawy istniejącego stanu należy podjąć następujące działania:

- budowa nowych oczyszczalni ścieków, zgodnie z wyżej przedstawionym zestawieniem,
- budowa i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
- poprawa sanitacji wsi rozproszonych poprzez realizację przydomowych oczyszczalni ścieków;

- przeciwdziałanie procesowi obniżania się wód gruntowych - wprowadzanie melioracji nawadniających, rozwój małej retencji;
- przygotowanie i wdrażanie programów oszczędzających zużycie wody;
- likwidacja dzikich wysypisk odpadów oraz uporządkowanie gospodarki odpadami;

16. CHARAKTERYSTYKA GOSPODARKI ODPADAMI

16.1. Odpady komunalne

Zgodnie z definicją zawartą w *ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251) o odpadach* przez odpady komunalne rozumie się: „odpady powstające w gospodarstwach domowych, a także odpady nie zawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych”.

Zgodnie z *Krajowym Planem Gospodarki Odpadami 2010* wyodrębniono następujące grupy odpadów i ich źródła wytwarzania :

- odpady komunalne segregowane i zbierane selektywnie;
- odpady zielone z ogrodów i parków;
- niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne, w tym:
  - odpady kuchenne ulegające biodegradacji (domowe odpady organiczne pochodzenia roślinnego i pochodzenia zwierzęcego ulegające biodegradacji),
  - odpady zielone,
  - papier i tektura (opakowania z papieru i tektury, papier i tektura - nieopakowaniowe),
  - odpady wielomateriałowe,
  - tworzywa sztuczne (opakowania z tworzyw sztucznych, tworzywa sztuczne - nieopakowaniowe),
  - szkło (opakowania ze szkła, szkło - nieopakowaniowe),
  - metale (opakowania z blachy stalowej, opakowania z aluminium, pozostałe odpady metalowe),
  - odzież, tekstylia,
  - drewno,
  - odpady niebezpieczne,
  - odpady mineralne – ziemia, kamienie oraz drobna frakcja popiołowa czyli odpady ze spalania paliw stałych w piecach domowych (głównie węgla), z uwagi na udział w

składzie odpadów komunalnych popiołu wyodrębniono tę frakcję jako nieprzydatną do odzysku i unieszkodliwiania innymi metodami poza składowaniem;

- odpady z targowisk;
- odpady wielkogabarytowe;
- odpady z czyszczenia ulic i placów - gleba, ziemia i kamienie.

Odpady komunalne mają charakter zmieniający się w zależności od wielu czynników. Zmiany właściwości technologicznych tych odpadów zależą między innymi od rodzaju zabudowy miejskiej lub wiejskiej, nasycenia jej obiektami usługowymi, wyposażenia budynków, w tym szczególnie od sposobu ich ogrzewania, pory roku, posiadania przydomowego ogródka i wielu jeszcze innych czynników.

Do czynników mających również znaczący wpływ należy między innymi stosowanie odzysku surowców wtórnych przez mieszkańców, gospodarność, stan zamożności itp.

16.1.1. Odpady niebezpieczne w strumieniu odpadów komunalnych

Za odpady niebezpieczne uważa się te odpady, które ze względu na swoje pochodzenie, skład chemiczny, biologiczny i inne właściwości lub okoliczności stanowią zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi albo dla środowiska.

W sposób szczególny zagrażają one środowisku oraz zdrowiu ludzi, dlatego też gospodarka nimi wymaga szczególnej kontroli. Powstają one zarówno w wyniku działalności przemysłowej i usługowej, ale także w gospodarstwach domowych, służbie zdrowia, szkolnictwie oraz w obronności.

Do strumienia odpadów komunalnych trafia wiele materiałów związanych z działalnością bytową ludzi, które zaliczane są do odpadów niebezpiecznych. Do grupy tej należą następujące odpady:

- 1) odpady zawierające rtęć (lampy rtęciowe, świetlówki, termometry, przełączniki),
- 2) zużyte baterie i akumulatory
- 3) pozostałości oraz opakowania po farbach i lakierach,
- 4) rozpuszczalniki organiczne, w tym chlorowcoorganiczne,
- 5) odpady zawierające inne rozpuszczalniki oraz substancje chemiczne służące do wywabiania plam, środki czyszczące,
- 6) środki ochrony roślin (pestycydy) oraz opakowania po nich,
- 7) środki do konserwacji i ochrony drewna oraz opakowania po nich,
- 8) zbiorniki po aerozolach, pozostałości domowych środków do dezynfekcji i dezynsekcji,
- 9) odpady zawierające oleje:

- filtry oleju,
- czyściwo,
- szlamy zaolejone,
- itp.

10) smary, środki do konserwacji metali itp.,

11) odczynniki chemiczne, np. fotograficzne,

12) przeterminowane lub częściowo wykorzystane leki,

13) skażone opatrunki, strzykawki i inne (w tym zużyte pampersy).

Wymienione wyżej rodzaje odpadów niebezpiecznych to te, które najczęściej występują w strumieniu odpadów komunalnych. Ich udział w ogólnej masie odpadów jest zróżnicowany i powinien zostać określony dla Zduńskiej Woli po przeprowadzeniu kilkuletnich badań. W chwili obecnej brak jest na terenie gminy Zduńska Wola jakichkolwiek źródeł, według których można określić ilość wytwarzanych odpadów niebezpiecznych. Szacunkowe ilości niektórych odpadów przedstawić można na podstawie teoretycznych obliczeń.

Odpady niebezpieczne według niektórych źródeł zachodnich stanowią około 0,4% ogólnej masy odpadów komunalnych, a na mieszkańca przypada ok. 1,5 kg odpadów niebezpiecznych w ciągu roku.

W odpadach komunalnych w Polsce według wstępnych badań i oszacowań na jednego mieszkańca zawartość tych składników wynosi średnio 1,3 kg/rok i jest bardzo zróżnicowana w zależności od typu środowiska. Należy przypuszczać, że ze względu na wiele czynników społecznych w gminie Zduńska Wola wytwarzanych jest około 1,0 kg odpadów niebezpiecznych na jednego mieszkańca w ciągu roku.

Szacunkowa ilość odpadów niebezpiecznych, wytwarzanych w strumieniu odpadów komunalnych w gminie Zduńska Wola wynosi około 11 Mg rocznie.

16.1.2. Odpady wielkogabarytowe

Odpady wielkogabarytowe stanowią specyficzną grupę odpadów komunalnych, do której zaliczane są odpady o dużych wymiarach, jak np. zużyty sprzęt gospodarstwa domowego (lodówki, pralki), sprzęt elektroniczny (telewizory, radia, komputery osobiste), meble, pojazdy mechaniczne (wraki samochodowe, motocykle, rowery itp.), skrzynie oraz inne opakowania, oraz wiele innych materiałów i wyrobów, których zastosowanie w domach staje się zbyteczne lub które - jak np. wraki samochodowe - tarasują pobocza ulic. Ilość tej grupy odpadów, które ze względu na swoje rozmiary mogą być usuwane tylko przy

zastosowaniu specjalnego taboru, szacunkowo stanowi ok. 5-7% ogólnej masy odpadów komunalnych, tak więc szacunkowa ilość odpadów wielkogabarytowych w gminie Zduńska Wola wynosi około 85 Mg/rok. Wymienione odpady nie stanowią w zasadzie zagrożenia dla środowiska z wyjątkiem agregatów chłodniczych (lodówki), w których znajdują się freony.

Odbiór odpadów wielkogabarytowych w gminie zorganizowany zostanie począwszy od 2008 roku poprzez tak zwane wystawki jeden raz w roku i prowadzony będzie poprzez firmy odbierające odpady komunalne. Prowadzona będzie również ich ilościowa i jakościowa ewidencja. W chwili obecnej składowisko odpadów w Mostkach prowadzi na swoim terenie zbiórkę i demontaż odpadów wielkogabarytowych. W ten sposób odzyskiwane jest szereg surowców wtórnych, takich jak metale, tworzywa sztuczne, drewno itp.

16.1.3. Wraki samochodów

Wraki samochodów powstające na skutek zdarzeń losowych a także samochody wycofane z eksploatacji mogą stanowić zagrożenie, ze względu na to iż znajdują się w nich oleje, paliwa czy płyny hamulcowe.

W chwili obecnej gmina Zduńska Wola nie prowadzi zbiórki tego rodzaju odpadów. Odbiór pojazdów wycofanych z eksploatacji realizowany jest przez stacje demontażu prowadzone przez osoby fizyczne. Podobna sytuacja panuje w zakresie opon samochodowych.

Na terenie powiatu zduńskowolskiego istnieje szereg stacji złomowania pojazdów wycofanych z eksploatacji, których wykaz przedstawia poniższa tabela sporządzona na podstawie danych uzyskanych ze Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli.

Tabela 29 Wykaz firm prowadzących na terenie powiatu zduńskowolskiego Stacje Demontażu Pojazdów.

Nazwa	Adres, telefon	Właściciel
AUTO-CZĘŚCI SKUP I SPRZEDAŻ	ul. Łaska 240 98-220 Zduńska Wola tel. (043) 8239155, 601353619	Jarosław Szewczyk
HANDEL ARTYKUŁAMI SPOŻYWCZO- PRZEMYSŁOWYMI Stacja Demontażu Pojazdów– Izabelów, gm. Zduńska Wola	ul. Widawska 80 98-220 Zduńska Wola tel. (043) 8238472	Jan Szydłowski
SKUP SUROWCÓW WTÓRNYCH	ul. Szosa Uniejowska 14 98-240 Szadek tel. (043) 8215479)	Marianna Patora Stanisław Andrzejewski

16.1.4. Selektywna zbiórka

W gminie Zduńska Wola do chwili obecnej nie jest prowadzona kompleksowa selektywna zbiórka odpadów komunalnych. Firmy posiadające decyzje wójta na odbiór odpadów komunalnych na życzenie właściciela posesji dostarczają kolorowe worki na przesegregowane odpady, jest to jednak działanie incydentalne i wybiórcze. Planowane jest stopniowe, sukcesywne wprowadzanie segregacji tworzyw sztucznych oraz szkła. Segregacja ta polegać będzie na tym, że wszyscy mieszkańcy poszczególnych posesji otrzymają kolorowe plastikowe worki, w których zbierane będzie szkło początkowo bez podziału na przezroczyste i kolorowe, oraz opakowania plastikowe, tak zwane PET-y. Przesegregowane odpady odbierane będą w wyznaczonych odstępach czasowych przez firmy odbierające pozostałe odpady komunalne.

W gminie Zduńska Wola nie prowadzi się również odzysku i zbiórki makulatury i złomu. Z doświadczeń krajowych jest wiadome, że na terenach wiejskich nie powstaje odpad w postaci makulatury, ze względu na to, że wszelkie tego typu odpady spalane są w paleniskach domowych, złom natomiast, ze względu na jego korzystną cenę sprzedawany jest przez indywidualnych mieszkańców.

16.1.5. Gromadzenie i transport odpadów komunalnych zmieszanych

W gminie Zduńska Wola, gromadzenie zmieszanych odpadów komunalnych odbywa się w następujący sposób:

- do koszy, pojemników oraz kontenerów metalowych i z tworzywa sztucznego. Pojemności urządzeń do gromadzenia odpadów odpowiadają standardom unijnym. Do gromadzenia odpadów, służą głównie pojemniki o pojemności 110 dm³, 120 dm³ i 1100 dm³ metalowe i z tworzywa sztucznego oraz kontenery KP o pojemnościach 2÷7 m³. Do gromadzenia suchych odpadów z terenów cmentarzy, przy obiektach usługowo – handlowych służą duże kontenery, o pojemnościach 7 ÷ 8 m³. Odpady komunalne zbierane są do ww. pojemników i kontenerów a następnie bezpośrednio przez wyspecjalizowane firmy wywożone są na składowisko.

Gminę w zakresie odbioru odpadów komunalnych obsługują trzy firmy, a mianowicie:

1. ALBA Przedsiębiorstwo Techniki Sanitarnej Sp. z o.o.

ul. Zwierzyniecka 6, 43- 100 Tychy

* Sekretariat

ALBA PTS Sp. z o.o.

Tel. (032) 227 40 34; Fax (032) 219 84 50

E- mail: alba-tychy@alba-grupa.com.pl;

Internet <http://www.alba.tychy.pl>

2. FIRMA „PROFESSIONAL” S.C.

Wiesław Strach, Elżbieta Strach

Wywóz Nieczystości Stałych i Płynnych

95-071 Rąbień ul. Okrężna 15 tel. (0-34) 365-05-01

*Baza Zduńska Wola ul. Łaska 227B

Tel. 043 8254646

3. „EKO System” Leszek Felsztyński

Mostki 25

98-220 Zduńska Wola

Tel/fax 0-43 823 00 07

Kom. 0-603 393 333

e-mail; eko_system@vp.pl

felsztyński@pro.onet.pl

www.ekosystem-recykling.pl

Firma EKOREGION z Bełchatowa posiada zezwolenie na wywóz odpadów komunalnych z gminy Zduńska Wola, nie prowadzi jednak obsługi gminy w tym zakresie.

„EKO-REGION” Sp. z o.o.

97-400 Bełchatów ul. Bawełniana 18

*Odział: 98-100 Łask

ul. Żeromskiego 14

W/w. firmy dysponują wozami bezpylnymi (z kompresją i bez kompresji), kontenerowcami (bramowe i hakowe) oraz innym sprzętem tj. ciągniki, pojazdy skrzyniowe itd. Częstotliwość wywozu nieczystości z pojemników małych (110 dm³ i 120 dm³) kształtuje się na poziomie 1 raz w miesiącu. Na osiedlu zabudowy wielorodzinnej (Karsznice) częstotliwość wywozu nieczystości z kontenerów KP wynosi 2 razy w miesiącu

lub według potrzeb. W przypadku zaistnienia takiej konieczności częstotliwość wywozu zostanie zwiększona. Na terenie osiedla mieszkaniowego, miejsca, w których rozstawione zostały pojemniki, są odpowiednio do tego urządzone (utwardzony i zadaszony teren - wiata). Na dzień dzisiejszy, to jest październik 2007 r. podpisanych jest 1840 umów z indywidualnymi wytwórcami, przy tym, że w gminie znajduje się 2976 budynków mieszkalnych.

Tabela 30 Ilość umów na odbiór odpadów podpisanych przez poszczególne firmy

Firma odbierająca	Ilość umów
ALBA Przedsiębiorstwo Techniki Sanitarnej Sp. z o.o.	296
FIRMA „PROFESSIONAL” S.C. Wiesław Strach, Elżbieta Strach Wywóz Nieczystości Stałych i Płynnych	92
„EKO System” Leszek Felsztyński	1452
Razem	1840

16.1.6. Morfologia odpadów

Udział poszczególnych frakcji w ogólnej masie odpadów komunalnych jest zmienny. Zmienność ta wynika m.in. z charakteru środowiska zabudowy oraz pory roku. Przykładowo, zwarta zabudowa wielokondygnacyjna (osiedlowa) charakteryzuje się np. większym udziałem frakcji organicznych, tworzyw sztucznych i papieru, w stosunku do zabudowy średniej z ogrzewaniem mieszanym oraz zabudowy wiejskiej, w których odpady te są częściej wykorzystywane i unieszkodliwiane m.in. poprzez spalanie lub biodegradację w gospodarskich kompostownikach. W lecie odnotowywany jest większy udział frakcji organicznych. Szacunkowy skład odpadów przyjęty w tabeli poniżej opracowany został przez Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast oraz Ośrodek Badawczo – Rozwojowy Ekologii Miast „OBREM” na podstawie analizy wyników badań składu odpadów komunalnych w zbliżonych wielkością i charakterem, miastach i gminach.

Tabela 31 Morfologia odpadów komunalnych na podstawie danych opracowanych przez Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast oraz Ośrodek Badawczo – Rozwojowy Ekologii Miast „OBREM”

Wskaźniki	Małe miasto	Wartość średnia	Tereny wiejskie	Wartość średnia
Wskaźniki nagromadzenia:				
Objętościowy (m ³ /M/rok)	0,3 – 0,9		0,2 – 0,5	
Masowy (kg/M/rok)	150 – 450		70 – 200	
Wskaźniki określające właściwości fizyczne (% wagowe):				
Udział frakcji 0-10 mm	12,0 – 55,0	27,0	15,0 – 70,0	37,5
Odpady organiczne – roślinne	5,5 – 20,5	12,0	0 – 5,5	0
Odpady organiczne zwierzęce	0,5 – 4,5	2,5	0 – 1,8	0
Makulatura (papier + tektura)	1,5 – 20,0	9,5	0,5 – 8,5	0,5
Tworzywa sztuczne	1,0 – 4,0	2,5	0,5 – 2,5	1,5
Tekstylia – szmaty	0,5 – 5,5	3,0	0,5 – 3,0	0,5
Szkło	2,5 – 25,5	13,0	3,5 – 18,5	13,5
Metale	2,0 – 10,0	6,0	2,0 – 20,5	17,5
Pozostałe organiczne	4,5 – 20,5	11,5	3,0 – 30,0	16,5
Pozostałe nieorganiczne	8,0 – 20,0	13,0	10,0 – 20,0	12,5

Tabela 32 Charakterystyka odpadów komunalnych

Wskaźniki	Małe miasto	Tereny wiejskie
Wskaźniki określające właściwości paliwowe:		
Wilgotność (%)	28,0 – 48,0	25,0 – 39,0
Części palne (%)	10,0 – 20,0	8,0 – 20,0
Części niepalne (%)	30,0 – 65,0	40,0 – 70,0
Ciepło spalania	2010,0 – 4000,0	1200,0 – 2700,0
Wskaźniki określające właściwości nawozowe (% suchej masy):		
Substancja organiczna	115,0 – 35,0	6,0 – 28,0
Węgiel organiczny	6,0 – 18,0	4,5 – 16,0
Azot organiczny N	0,1 – 0,7	0,1 – 0,5
Fosfor ogólny P ₂ O ₅	0,2 – 0,8	0,1 – 0,7
Potas ogólny K ₂ O	0 – 0,3	0 – 0,2

Na podstawie Krajowego Planu Gospodarki Odpadami 2010 ustalono skład morfologiczny odpadów komunalnych wraz z źródłami wytwarzania dla województwa łódzkiego, który przedstawia tabela poniżej.

Tabela 33 Skład morfologiczny niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych powstających na terenie województwa łódzkiego. (według KPGO 2010)

Strumień odpadów komunalnych	Odpady komunalne pochodzące z gospodarstw domowych		Odpady komunalne pochodzące z obiektów infrastruktury [%]
	Miasto [%]	Wieś [%]	
Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	33	18	10
Odpady zielone	2	4	2
Makulatura (papier + tektura)	20	12	27
Opakowania wielomateriałowe	4	3	18
Tworzywa sztuczne	14	12	18
Szkło	8	8	10
Metale	5	5	5
Tekstylia, odzież	1	1	3
Drewno	2	2	1
Odpady niebezpieczne	1	1	1
Odpady mineralne	10	34	5
Razem	100	100	100

Z uwagi na istnienie szeregu, często okresowych i nieprzewidywalnych czynników wpływających na zmiany składu morfologicznego odpadów na przestrzeni wielolecia, w opracowaniu przyjęto stały skład morfologiczny w okresie objętym programem.

Przykładowo - obecnie zauważalny jest wzrost zawartości tworzyw sztucznych kosztem szkła w odpadach (pochodzących głównie z opakowań). Jest to związane z szeroką skalą produkcji opakowań z tworzyw dla artykułów spożywczych. Wzorując się na krajach wysoko rozwiniętych Europy Zachodniej, w Polsce w najbliższym czasie może nastąpić wzrost udziału szkła w stosunku do udziału tworzyw sztucznych w odpadach komunalnych, co będzie oznaczało powrót do zwrotnego materiału opakowaniowego.

16.1.7. Odpady zawierające azbest

Azbest to włóknisty materiał nieorganiczny. Jego największą zaletą jest odporność na wysokie temperatury. Po nagraniu do 350°C odporność mechaniczna włókien azbestu spada zaledwie o 20% (spowodowane to jest usunięciem części wody). Natomiast po przyjęciu wody z wilgotnego otoczenia wraca do poprzedniego stanu. Dopiero temperatura ponad 700°C powoduje całkowite odparowanie wody i nieodwracalne zniszczenie materiału (włókna tracą elastyczność i zaczynają się kruszyć).

Nazwa azbest nie określa konkretnego minerału, lecz dotyczy ogółu minerałów krzemianowych tworzących włókna. Przyjmuje się, że azbestami są włókniste odmiany minerałów występujące w przyrodzie w postaci wiązek włókien cechujących się

nadzwyczajną wytrzymałością na rozciąganie, elastycznością i odpornością na działanie czynników chemicznych i fizycznych.

Z najlepszych gatunków azbestu wykonywano przędzę azbestową, używaną do produkcji sznurów, taśm, tkanin ognioochronnych i koców gaśniczych, odpornych na działanie temperatury od 250°C do 450°C. Azbest służył również do produkcji okładzin ciernych i taśm hamulcowych oraz materiałów hydroizolacyjnych, np. pap dachowych, mas i kitów. Od początku lat 60. azbest zaczęto wykorzystywać przede wszystkim w budownictwie. Używano go do wytwarzania materiałów dekarских i okładzinowych (w postaci płyt falistych i gładkich), rur wodociągowych i kanalizacyjnych. Te produkty zaliczamy do wyrobów spoistych, w których azbest jest związany cementem (ich gęstość objętościowa wynosi ok. 1600 kg/m³). Dopóki nie zostaną uszkodzone, a azbest nie zacznie przedostawać się z nich do powietrza, nie stanowią zagrożenia dla zdrowia mieszkańców czy osób wykonujących prace remontowe. Dużo groźniejsze są wyroby miękkie (o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³), w których jest dużo azbestu, a mało substancji wiążących. Dawniej używano ich do ocieplania rur i bojlerów, zabezpieczania akustycznego i przeciwogniowego. Dziś ich stosowanie jest już zabronione. Możemy jednak zetknąć się z tymi materiałami w czasie prac rozbiórkowych - ich odpady są bardzo niebezpieczne.

Włókna azbestu mają średnicę czterokrotnie cieńszą od ludzkiego włosa. Badania zaś dowiodły, że wszystkie włókna, których średnica jest mniejsza od 3 mikrometrów, a długość większa niż 5 mikrometrów są respirabilne - a to oznacza, że wciągnięte wraz z powietrzem do płuc, pozostają tam. Może to powodować chorobę zwaną azbestozą. Pył azbestowy nie tylko zanieczyszcza płuca, ale i mechanicznie je uszkadza - ostre drobinki drażnią śluzówkę, co powoduje zwłóknienie tkanki płucnej i pośrednio proces nowotworowy, a organizm nie jest w stanie rozpuścić włókien azbestu ze względu na ich dużą odporność chemiczną.

Szacuje się, że na terenie Polski znajduje się ponad 15,5 miliona ton wyrobów zawierających azbest. Ze względu na zagrożenie, jakie stwarzają powinny zostać usunięte ze wszystkich obiektów w kraju do końca 2032 roku.

16.1.7.1. Obwarowania prawne dotyczące azbestu

16.1.7.1.1. Obowiązki organów rządowych i samorządowych

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” uchwalony przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 roku jako jedyną

metodę unieszkodliwiania azbestu wskazuje składowanie. Zgodnie z ww. *programem* **wyroby azbestowe mają zostać całkowicie unieszkodliwione do roku 2032.**

Ponadto do końca 2006 roku program ten zakładał sporządzenie przez wojewodę „Wojewódzkiego programu usuwania wyrobów zawierających azbest”, którego nie opracowano. Za realizację wszystkich zadań przewidzianych w ww. *programie* na poziomie województwa odpowiada wojewoda i zarząd województwa, zaś na poziomie lokalnym samorząd powiatowy oraz gminny.

Do zadań wojewody należy:

- współpraca z samorządem terytorialnym w zakresie zadań określonych w „*Programie...*”,
- opiniowanie projektów informacji (sprawozdań) o realizacji „*Programu...*” na terenie województwa,
- współpraca z Głównym Koordynatorem w zakresie potrzeb wynikających z bieżącej realizacji „*Programu...*”,
- współpraca z uczelniami i instytucjami naukowymi, organizacjami pozarządowymi, ekspertami poszczególnych dziedzin, niezbędnymi przy realizacji „*Programu...*”.
- współpraca z lokalnymi mediami w zakresie spraw objętych „*Programem...*”, a także zagrożeń z tego tytułu,
- opiniowanie wniosków jednostek samorządu terytorialnego na realizację zadań „*Programu...*”,
- przekazywanie otrzymanych środków finansowych do właściwych jednostek samorządu terytorialnego na realizację zatwierdzonych zadań z zakresu usuwania zagrożeń z tytułu azbestu,
- przekazywanie wytycznych oraz informacji związanych z realizacją „*Programu...*”,
- przygotowywanie i aktualizacja wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest.

Do zadań samorządu województwa należy:

- współpraca z samorządem powiatowym i samorządem gminnym,
- przedkładanie informacji o realizacji „*Programu...*” na terenie województwa Głównemu Koordynatorowi do spraw „*Programu...*”, wojewodzie oraz organom samorządu terytorialnego, właściwym w zakresie wojewódzkiego planu gospodarki odpadami,
- współpraca z Głównym Koordynatorem w zakresie potrzeb wynikających z bieżącej realizacji „*Programu...*”,

- współpraca z uczelniami i instytucjami naukowymi, organizacjami pozarządowymi, ekspertami poszczególnych dziedzin, niezbędnymi przy realizacji „Programu...”,
- współpraca z lokalnymi mediami w zakresie spraw objętych „Programem...”, a także zagrożeń z tego tytułu,
- zbieranie wniosków dotyczących organizacji i finansowania stosownych przedsięwzięć dotyczących najbardziej zagrożonych terenów lub obiektów publicznych,
- uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w wojewódzkich planach gospodarki odpadami i programach ochrony środowiska,
- opracowanie planu sytuacyjnego rozmieszczenia na terenie województwa wyrobów zawierających azbest na podstawie informacji przekazywanych przez samorząd powiatowy.

Do zadań zarządu powiatu należy:

- sporządzanie rocznych informacji w zakresie realizacji zadań „Programu...” na terenie powiatów oraz ich przekazywanie samorządowi województwa,
- inspirowanie właściwej działalności w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
- współpraca z wojewodą, samorządem województwa oraz samorządem gminnym, w zakresie zadań wynikających z „Programu...”,
- współpraca z lokalnymi mediami, szczególnie dla pobudzenia odpowiednich inicjatyw społecznych i przedstawiania opinii,
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi „Program...”,
- uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w powiatowych planach gospodarki odpadami,
- gromadzenie danych liczbowych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 1998r.
- ustalanie rejonów spodziewanego wzrostu zagrożenia pyłem azbestu z uwagi na koncentrację występowania uszkodzeń lub technologicznego zużycia wyrobów zawierających azbest.

Do zadań rady powiatu należy:

- nadzorowanie wykorzystania przyznanych środków finansowych,
- prowadzenie lokalnej polityki społecznej w zakresie opłat za składowanie odpadów zawierających azbest, w stosunku do uboższych właścicieli obiektów. Częściowe lub całkowite zwalnianie z opłat

- inicjowanie i organizowanie innych form pomocy dla mieszkańców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Do zadań zarządu gminy należy:

- uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami,
- współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem,
- przygotowywanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu,
- przygotowywanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań „Programu...”.

Do zadań rady gminy należy:

przyjmowanie rocznych sprawozdań finansowych zarządu gminy z realizacji zadań „Programu...”.

16.1.7.1.2. Obowiązki podmiotów gospodarczych i obywateli

Zgodnie z rozporządzeniem ministra gospodarki z 14 sierpnia 1998 roku można stosować wyroby zawierające azbest, których gęstość objętościowa jest większa niż 1000 kg/m³ (np. pokrycia azbestowo-cementowe), pod warunkiem, że ich stosowanie jest bezpieczne. Wszyscy właściciele domów, do budowy których wykorzystano materiały zawierające azbest, zobowiązani byli do 31 marca 1999 roku wykonać przegląd budynku, a wynik złożyć w terenowym organie nadzoru budowlanego. Jeżeli materiały te nie mają widocznych uszkodzeń, mogących przyczyniać się do przedostawania się azbestu do środowiska, można ich nie wymieniać. Wystarczy zapewnić ich bezpieczną eksploatację, dzięki szczelnej zabudowie przegrodą bez naruszenia samego wyrobu lub dzięki pokryciu powierzchni szczelną powłoką ze środka wiążącego azbest. Wyroby uszkodzone lub o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ muszą zostać usunięte.

Zgodnie ze wspomnianym rozporządzeniem ministra gospodarki materiały zawierające azbest muszą zostać usunięte na koszt właściciela budynku i zastąpione innymi wyrobami, nie zawierającymi azbestu. Prace polegające na usuwaniu lub naprawie starych pokryć azbestowych mogą być wykonywane wyłącznie przez firmy posiadające odpowiednie wyposażenie techniczne oraz zatrudniające odpowiednio przeszkolonych pracowników. Wykonawca musi posiadać zezwolenie na prowadzenie działalności, w wyniku której powstają niebezpieczne odpady. Prace należy prowadzić w taki sposób, by w możliwie największym stopniu ograniczyć uwalnianie się azbestu. Pomoże w tym nawilżanie wyrobów azbestowych wodą (lepiej stosować specjalne środki "unieszkodliwiające" azbest

podczas jego usuwania, wnikające w głąb materiału, impregnujące i wiążące włókna, a tym samym uniemożliwiające ich uwalnianie). Tam, gdzie jest to możliwe, powinno się demontować całe wyroby (płyty, rury), starając się ich przy tym nie uszkodzić. Miejsce, w którym prowadzi się prace polegające na naprawie lub usuwaniu azbestu, należy odizolować od otoczenia specjalnymi osłonami. Powinny również znaleźć się tam tablice ostrzegawcze o treści: "Uwaga! Zagrożenie azbestem", "Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony". Wszystkie zdemontowane wyroby muszą być składowane w opakowaniach z folii polietylenowej (grubszej niż 0,2 mm), w pomieszczeniach zabezpieczonych przed dostępem osób niepowołanych. Po zakończeniu prac polegających na usunięciu azbestu (o łącznej powierzchni nie przekraczającej 500 m²) ich wykonawca ma obowiązek złożyć właścicielowi budynku pisemne oświadczenie, że przeprowadził prace z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych oraz oczyścił cały teren z azbestu. Oświadczenie takie musimy przechowywać, przez co najmniej 5 lat.

Poniższa tabela przedstawia wykaz podmiotów gospodarczych wytwarzających odpady zawierające azbest, dla których Starosta Zduńskowolski zatwierdził program gospodarki odpadami niebezpiecznymi.

Tabela 34 Wykaz firm prowadzących gospodarkę odpadami zawierającymi azbest

Lp	Nazwa firmy	Adres i telefon	Właściciel/ Prezes	Znak decyzji	Data zatwierdzenia programu i termin ważności
1	2	3	4	5	6
1	Zakład Blacharsko-Ślusarski	ul. Główna 6 98-220 Zduńska Wola tel. 043/823 83 44	Piotr Duszyński	SR.7647-5/05	10.02.2005 r. 10.02.2015 r.
2	PPH „WINTEX”	ul. Łaska 135 98-220 Zduńska Wola tel. 043/823 84 37	Lech Winciałowicz	SR.7647-17/06	15.05.2006 r. 31.03.2015 r.
3	P.P.H.U. „EKO-MIX”	ul. Grabiszyńska 163 50-950 Wrocław tel. 071/332 45 00	Konstanty Spurek	SR.7647-16/06	16.05.2006. r. 31.03.2015 r.
4	„EKO-GWAJM” Sp. z o.o.	ul. Kościuszki 212 42-440 Ogrodzieniec tel. 032/673 21 50	Jerzy Stępień	SR.7647-10/06	07.04.2006 r. 01.02.2016 r.
5	„ALBEKO” Sieger Sp.J	gm. Skrwilno 87-510 Kotowy tel. 054/280 02 88	Paweł Sieger	SR.7647-5/06	07.04.2006 r. 01.02.2016 r.
6	Hydrogeotechnika Sp. z o.o.	ul. Ściegiennego 262a 25-116 Kielce	Agnieszka Borek	SR.7647-1/06	06.04.2006 r. 06.04.2016 r.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

		tel. 041/348 06 60			
7	AP-LOGIC Sp. z o.o.	ul. Łaska 227 B 98-220 Zduńska Wola	Tadeusz Niewiadomski	SR.7647- 36/05	16.09.2005 r. 15.09.2015 r.
8	Zakład Usług Komunalnych „HAK”	ul. Próchnika 25 97-300 Piotrków Trybunalski tel. 044/649 96 84	Sławomir Burczyński	SR.7647- 30/05	07.07.2005 r. 07.07.2015 r.
9	Zakład Remontowo- Budowlany „AMBROŻY” Sp.J	ul. Meissnera 1/3 lok. 222 03-982 Warszawa tel. 022/831 07 64	Wiesława Śliwińska, Kazimeirz Ambroży	SR.7647- 21/05	27.06.2005 r. 27.05.2015 r.
10	„Transport- Metalurgia” Sp. z o.o.	ul. Reymonta 62 97-500 Radomsko tel. 044/685 41 35	Ryszard Sewerynek	SR.7647- 19/05	13.05.2005 r. 13.05.2015 r.
11	Przedsiębiorstwo „EL-IN” Sp.J	ul. Kościuszki 8 96-100 Skierniewice tel. 833 27 57	Dariusz Wach	SR.7647- 24/06	14.07.2006 r. 17.07.2016 r.
12	Sintac-Polska Sp. z o.o.	ul. Armii Krajowej 86 05-075 Wesoła	Grażyna Greś	SR.7647- 15/04	26.07.2004 r. 26.07.2014 r.
13	„GAJAWI” P.P.H.U	ul. Odyńca 24 83-150 Łódź tel. 501 028 153 fax. 042/688 43 70	Gabriel Rogut	SR.7647- 12/04	08.06.2004 r. 08.06.2014 r.
14	P.P.H.U. „STEFA”	ul. Gajcego 104 92-610 Łódź tel. 042/671 70 05 601337 208	Grzegorz Czerwiec	SR.7647- 39/04	23.09.2004 r. 23.09.2014 r.
15	Zakład Produkcyjno- Usługowo-Handlowy oraz Remontowo- Budowlany „SPRZĘT-BUD”	Nowy Janów 40 97-415 Kluki tel. 044/635 43 06	Kazimierz Sosnowicz	SR.7647- 37/04	28.09.2004 r. 28.09.2014 r.
16	ARNIKA Sp. z o.o.	ul. St.Mielnickiego 15 43-382 Bielsko-Biała 033/818 29 34	Marek Mżyk	SR.7647- 29/04	08.06.2004 r. 30.04.2014 r.
17	„SPE-BAU” Sp. z o.o.	ul. Mielecka 21 53-401 Wrocław tel. 071/361 46 12	Ryszard Ramut	SR.7647- 43/05	25.10.2005 r. 25.10.2015 r.
18	Firma Remontowo- Budowlana UTIL Stanisław Zacłona	ul. Dolna 8 32-310 Klucze Osiedle – Ryczówek – Rodaki tel. 032/642 03 11	Stanisław Zacłona	SR.7647- 41/05	27.09.2005 r. 27.09.2015 r.
19	ALTER TECTUM Zakład remontowo- budowlany	ul. Kostki- Napierskiego Aleksandra 4 m. 36 94-056 Łódź tel. 042/252 07 19	Marek Niewola	SR.7647- 34/05	22.07.2005 r. 22.07.2015 r.
20	WIKI Firma Handlowo- usługowa	ul. Sobieszewska 10a 58-570 Jelenia Góra tel. 022/668 51 99 509 668 538	Agnieszka Majda	SR.7647- 33/05	22.07.2005 r. 22.07.2015 r.

21	P.H.U. „JUKO” Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe	ul. Zamurowa 8 97-300 Piotrków Trybunalski tel. 044/649 94 28	Jerzy Szcukocki	SR.7647- 57/04	24.01.2005 r. 24.01.2015 r.
22	Przedsiębiorstwo Produkcyjno- Handlowo-Usługowe „ABBA-EKOMED” Sp. z o.o.	ul. Moniuszki 11/13 87-100 Toruń	Mariusz Kawczyński	SR.7647- 53/04	23.12.2004 r. 31.12.2014 r.

Usunięte wyroby azbestowe stanowią odpad, który powinien być zdeponowany na składowisku odpadów niebezpiecznych.

Aktualnie na terenie województwa łódzkiego funkcjonują 2 składowiska przyjmujące odpady zawierające azbest, są to:

- składowisko odpadów niebezpiecznych w Jadwinówce, gmina Radomsko, powiat radomszczański;
- kwatera odpadów niebezpiecznych na składowisku odpadów innych niż obojętne i niebezpieczne „Bagno - Lubień” w gminie Kleszczów, powiat bełchatowski.

16.1.7.2. Ilość wyrobów zawierających azbest

Z ewidencji przeprowadzonej w gminie Zduńska Wola wynika, że większość odpadów zawierających azbest stanowią pokrycia dachów zarówno budynków mieszkalnych, jak i budynków gospodarczych. Stan techniczny płyt azbestowych jest w znacznej mierze zadawalający, średni lub dobry, choć zdarzają się również przypadki 50% uszkodzeń. Te płyty azbestowe wymagają pierwszoplanowej wymiany.

Ze sporządzonego bilansu wynika, że na terenie gminy Zduńska Wola znajduje się 87.479m² i 3 Mg pokryć dachowych wykonanych z eternitu zawierającego azbest.

16.1.7.3. Zamierzenia gminy Zduńska Wola w zakresie usuwania azbestu

W 2004 i na początku 2005 roku Gmina Zduńska Wola przeprowadziła inwentaryzację azbestu istniejącego na terenie gminy. Z inwentaryzacji wynikało, że na terenie gminy azbest występuje w postaci pokryć dachowych zarówno budynków mieszkalnych, jak i gospodarczych. Dla rozwiązania problemu likwidacji azbestu, gmina zamierza wystąpić o środki pomocowe do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi oraz udzielić pomocy z własnych środków budżetowych, każdemu, kto podejmie się tego zadania.

16.1.8. Rodzaj, usytuowanie oraz możliwości składowania odpadów komunalnych na Składowisku w Mostkach – gmina Zduńska Wola

16.1.8.1. Lokalizacja składowiska

W granicach administracyjnych Gminy Zduńska Wola, na działkach oznaczonych numerem ewidencyjnym gruntów: 67/1, 68/1, 76/1, 77/4 o łącznej powierzchni 104732 m² znajduje się jedno składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne z uregulowanym stanem prawnym. Mieści się ono w miejscowości Mostki.

16.1.8.2. Stan prawny istniejącego składowiska

Właścicielem składowiska jest Miasto Zduńska Wola. Składowisko jest prowadzone przez Firmę EKO SYSTEM Leszek Helsztyński.

Składowisko powstało w 1988 r. w wyrobisku poeksploatacyjnym piasku i żwiru o powierzchni 10,49 ha. Posiada ono decyzję w sprawie wydania pozwolenia zintegrowanego wydaną w dniu 30 stycznia 2007 roku, znak SR.VII-M/6617-2/PZ/46/2007. W chwili obecnej zarządzający dostosowuje istniejącą instrukcję eksploatacyjną składowiska do wymogów określonych w wyżej wymienionej decyzji.

W pozwoleniu zintegrowanym Wojewoda Łódzki określił szczegółowe warunki eksploatacji składowiska i udzielił zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie unieszkodliwiania odpadów metodą D5. Łączna ilość unieszkodliwianych odpadów na składowisku w Mostkach nie może przekroczyć 25 000 Mg/rok. Poniższa tabela przedstawia rodzaje i ilości odpadów, jakie na mocy decyzji wojewody mogą zostać poddane unieszkodliwianiu metodą D5 na składowisku w czasie jednego roku.

Tabela 35 Wykaz odpadów dozwolonych do unieszkodliwiania metodą D5

L.p.	Kod	GRUPY, PODGRUPY I RODZAJE	Ilość odpadów Mg/rok
1.	19 12 09	Minerały (np. piasek kamienie)	5000,000
2.	19 12 12	Inne odpady (w tym zmieszane substancje i przedmioty) inne niż wym. w 19 12 11	25000,000
3.	20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji	10,000
4.	20 03 01	Niesegregowane zmieszane odpady komunalne	20000,000
5.	200302	Odpady z targowisk	16,000
6.	20 03 03	Odpady z czyszczenia ulic i placów	50,000
7.	20 03 07	Odpady wielkogabarytowe po wstępnym demontażu na placu zrzutowym)*	100,000

8.	20 03 99	Odpady komunalne niewymienione w innych podgrupach	477,000
----	----------	--	---------

Wyżej wymienione odpady zostały dopuszczone do unieszkodliwiania na składowisku w Mostkach w następujący sposób:

- odpady wymienione w Tabeli 35 będą podlegały unieszkodliwieniu metodą D5 - Składowanie na składowiskach odpadów niebezpiecznych lub na składowiskach odpadów innych niż niebezpieczne. Składowanie odpadów odbywać się będzie w sposób uporządkowany, metodą oddolnego, pasmowego układania odpadów. Powierzchnię kwatery dzieli się na sektory robocze.
- wyładowane odpady będą rozplantowywane tak, aby utworzyły warstwę o miąższości około 50 cm. Warstwę następnie zagęszcza się przy użyciu spychacza
- po utworzeniu warstwy zagęszczonej o miąższości około 1,9 m odpady przykrywane będą warstwą izolacyjną o grubości około 10cm. Na przesypkę wykorzystywana będzie ziemia z wykopu pod budowę kolejnej kwatery składowiska oraz odpady inertne.

W pozwoleniu zintegrowanym zostało również udzielone zezwolenie na zbieranie na terenie składowiska odpadów, których zestawienie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 36 Wykaz odpadów przewidzianych do zbierania na składowisku w Mostkach

Lp.	Kod odpadu	Rodzaj odpadu
1.	02 03 04	Surowce i produkty nie nadające się do spożycia i przetwórstwa
2.	02 07 99	Inne niewymienione odpady
3.	04 02 99	Inne niewymienione odpady
4.	07 02 13	Odpady z tworzyw sztucznych
5.	07 02 99	Inne niewymienione odpady
6.	17 01 01	Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów
7.	17 01 02	Gruz ceglany
8.	17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06
9.	17 01 80	Usunięte tynki, tapety, okleiny itp.
10.	17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu (w tym odpady zmieszane) zawierające substancje niebezpieczne

11.	19 08 01	Skratki
12.	19 08 02	Zawartość płaskowników
13.	19 08 05	Ustabilizowane komunalne osady ściekowe
14.	19 12 04	Tworzywo sztuczne i guma
15.	19 12 09	Minerały (np. piasek kamienie)
16.	19 12 12	Inne odpady (w tym zmieszane substancje i przedmioty) z mechanicznej obróbki odpadów inne niż wymienione w 19 12 11
17.	19 12 01	Papier i tektura
18.	19 12 02	Metale żelazne
19.	19 12 03	Metale nieżelazne
20.	19 12 04	Tworzywa sztuczne i guma
21.	19 12 05	Szkło
22.	19 12 08	Tekstyli
23.	19 12 12	Inne odpady (w tym zmieszane substancje i przedmioty) z mechanicznej obróbki odpadów inne niż wymienione w 19 12 11
24.	20 01 01	Papier i tektura
25.	20 01 02	Szkło
26.	20 01 39	Tworzywa sztuczne
27.	20 02 02	Gleba i ziemia, w tym kamienie
28.	20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji
29.	20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne
30.	20 03 02	Odpady z targowisk
31.	20 03 03	Odpady z czyszczenia ulic i placów
32.	20 03 07	Odpady wielkogabarytowe
33.	20 03 99	Odpady komunalne niewymienione w innych podgrupach

Składowisko posiada naturalne zabezpieczenie-uszczelnienie w postaci glin. Wpływ składowiska na środowisko monitorowany jest przy pomocy 4 piezometrów. Maksymalna rzędna składowania wynosi 202 m n.p.m.

Według danych uzyskanych od prowadzącego składowisko, jego eksploatacja będzie trwała szacunkowo do 2050 r.

16.1.8.3. Krótki opis składowiska

W obrębie składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w miejscowości Mostki znajdują się następujące urządzenia infrastrukturalne i obiekty budowlane:

1. Kwatera składowiska odpadów - Niecka II o rzędnej maks. 202 m n.p.m.
2. Sortownia odpadów o wydajności 150 000 ton/rok wraz z placem rozładunkowym
3. Boksy na odzyskane odpady z linii sortowniczej oraz na surowce wtórne zebrane u źródła,
4. Linia technologiczna do przerobu twardych plastyków, tworzyw sztucznych, makulatury tzw. kruszarka młynowa do przygotowywania odpadów w postaci granulatu (w pomieszczeniu warsztatowo-garażowym),
5. Prasa pozioma do belowania zlokalizowana w hali (butelek PET, makulatury, folii),
6. Elektroniczna waga samochodowa,
7. Śluza dezynfekcyjna - zabetonowany, uszczelniony brodzik wypełniony rozcieńczonym płynem dezynfekcyjnym, polewaczka dezynfekująca (12 m x 4,5 m),
8. Kontenery o pojemności 7 i 40m³,
9. System piezometrów,
10. System biernego odgazowania składowiska (docelowo aktywnego systemu odgazowania),
11. Punkt pomiaru parametrów meteorologicznych - wielkości opadów atmosferycznych - deszczomierz,
12. Rów opaskowy, drenaż skarpowy wraz ze zbiornikiem chłonny,
13. Budynek socjalno-biurowy z częścią garażową, - w którym mieści się stanowisko pracy wagowego, magazyny, szatnie, umywalnia, wc, jadalnia, pomieszczenia biurowe, kotłownia,
14. Myjnia płytowa z osadnikiem błota i tłuszczu,
15. Magazyn materiałów łatwopalnych 36,3 m² (magazyn paliw),
16. Agregaty prądotwórcze (2 szt),

Ponadto składowisko wyposażone jest w sieć infrastruktury technicznej:

- Sieć wodociągowa do obiektów związanych z instalacją IPPC,

- Sieć kanalizacji ścieków przemysłowych z myjni i bytowych z obiektów związanych z instalacją IPPC,
- Zbiornik bezodpływowy dwukomorowy na ścieki sanitarne z kręgów betonowych 03000, pojemność 25 m³,
- Drogi technologiczne - z płyt wielootworowych żelbetowych lub specjalnie utwardzone materiałem mineralnym i żużla,
- Place utwardzone,
- Instalacja p.poż.
- Ogrodzenie z siatki.
- Instalacja oświetlenia składowiska

Składowisko wyposażone jest w sprzęt techniczny zapewniający prawidłową eksploatację składowiska:

- Spychacz gąsienicowy DT-75 - 2 szt.
- Samochód ciężarowy Star 200 (wywrotki) - 2 szt.,
- Samochód specjalistyczny - 3 szt.,
- Koparko-spycharka - 1 szt.,
- Ciągnik rolniczy - 2 szt.,
- Ładowacz Cyklop - 1 szt.,
- Przyczepy - 4 szt. (w tym jedna niskopodwoziowa).

Średnioroczna wielkość składowanych odpadów na składowisku wynosi 16 500 Mg. Maksymalna ilość odpadów deponowanych w niecce II nie przekracza 25 000 Mg/rok.

Na terenie kwatery składowiska odpadów dojazd do poszczególnych sektorów roboczych odbywa się po technologicznych drogach manewrowych. Kwaterna (niecka II) jest podzielona na sektory robocze o powierzchni około 500 m² każdy, składowanie odpadów w sektorze roboczym prowadzone jest przez okres około pół roku. Rozładowane odpady zagęszczane są ciężkim sprzętem gąsienicowym typu DT-75. Po utworzeniu warstwy o miąższości około 2,0 m odpady przykrywane są warstwą izolacyjną o grubości 10 cm. Po dojściu do rzędnej 202 m. npm. zostanie wykonana warstwę wysiewana jest roślinność ograniczającą:

- infiltrację wody opadowej w złożę odpadów,

- emisję substancji odoroczących i pyłów, a zarazem poprawiającą estetykę użytkowanego obiektu.

16.1.8.3.1. Karta składowiska odpadów w Mostkach (stan na 31 grudnia 2006)

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

L.p.	Elementy charakterystyki składowiska odpadów	Zakres danych	Informacje o składowisku odpadów
1.	Ogólne informacje o obiekcie		
1.1	Nazwa i adres składowiska odpadów	Miejskie składowisko odpadów	Mostki 25 98-220 Zduńska Wola
1.2	Gmina	Zduńska Wola	
1.3	Powiat	Zduńskowolski	
1.4	Województwo	Łódzkie	
1.5	REGON (jeśli posiada)		
1.6	NIP (jeśli posiada)	829-10-03-928	
1.7	Typ składowiska	(N/O/IN; O/UO)i	IN
1.8	Nazwa i adres właściciela składowiska odpadów	Podać, czy jest to jednostka samorządu terytorialnego, Skarbu Państwa, przedsiębiorca prywatny, kapitał mieszany (podać % udziału jednostek samorządu terytorialnego).	Jednostka samorządu terytorialnego- Urząd Miasta w Zduńskiej Woli ul. Złotnickiego 12 98-220 Zduńska Wola
1.9	REGON (jeśli posiada)		
1.10	NIP (jeśli posiada)	829-10-03-928	
1.11	Nazwa i adres właściciela gruntu pod składowiskiem odpadów	Podać, czy jest to jednostka samorządu terytorialnego, Skarbu Państwa, przedsiębiorca prywatny, kapitał mieszany (podać % udziału jednostek samorządu terytorialnego).	Jednostka samorządu terytorialnego- Urząd Gminy w Zduńskiej Woli ul. Zielona 30 98-220 Zduńska Wola
1.12.	REGON (jeśli posiada)	000551071	
1.13	NIP (jeśli posiada)	829-12-89-540	
1.14	Nazwa i adres zarządzającego składowiskiem odpadów	Podać, czy jest to jednostka samorządu terytorialnego, Skarbu Państwa, przedsiębiorca prywatny, kapitał mieszany (podać % udziału jednostek samorządu terytorialnego).	Przedsiębiorca prywatny- Leszek Felsztyński prowadzący firmę EKO SYSTEM Mostki 25 98-220 Zduńska Wola
1.15	REGON (jeśli posiada)	730161525	
1.16	NIP (jeśli posiada)	829-100-16-16	
1.17	Czy kierownik składowiska odpadów posiada wymagane kwalifikacje	[tak/nie]	tak
1.18	Liczba kwater	szt.	1
1.19	Liczba kwater eksploatowanych	szt.	1
1.20	Liczba kwater zamkniętych	szt.	0
2.21	Czy składowisko jest w trakcie budowy?	[tak/nie]	Nie
1.22	Czy składowisko jest w trakcie eksploatacji (przed zamknięciem)?	[tak/nie]	Tak

1.23	Czy składowisko jest w trakcie rekultywacji?	[tak/nie]	nie
1.24	Czy składowisko jest w trakcie monitoringu po zakończeniu rekultywacji?	[tak/nie]	Nie
1.25	Czy składowisko jest w okresie po zakończeniu monitoringu?	[tak/nie]	nie
2	Decyzje administracyjne		
2.1	Decyzja lokalizacyjna (jeśli dotyczy)	Podać: organ wydający, datę wydania decyzji, znak decyzji.	Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego w Sieradzu 17.01.1983r. A.III-1/8331-101/83
2.2	Decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (jeśli dotyczy)	Podać: organ wydający, datę wydania decyzji, znak decyzji.	
2.3	Pozwolenie na budowę	Podać: organ wydający, datę wydania decyzji, znak decyzji; wskazać, jeśli decyzja została uchylona	
2.4	Pozwolenie na użytkowanie (jeśli dotyczy)	Podać: organ wydający, datę wydania decyzji, znak decyzji.	
2.5	Decyzja o wykonaniu przeglądu ekologicznego na podstawie art.33 ust. 1 ustawy wprowadzającej)	Podać: organ wydający, datę wydania decyzji, znak decyzji.	Starostwo Powiatowe w Zduńskiej Woli Nr SR.7630-1/02 27.06.2002r
2.6	Decyzja o dostosowaniu na podstawie art. 33 ust. 2 pkt 1 ustawy wprowadzającej) (jeśli dotyczy)	Podać: organ wydający, datę wydania decyzji, znak decyzji, wyznaczony rok dostosowania.	Wojewoda Łódzki 31.12.2003r. SR.VL6622-d/84/2003 31.12.2005r
2.7	Czy przepisów w.spr decyzji o dostosowaniu na podstawie art. 33 ust. 2 pkt 1 ustawy wprowadzającej) została wykonana?	[tak/nie] Jeżeli nie, to wyjaśnić, które postanowienia i dlaczego nie zostały wykonane	Tak
2.8	Czy decyzja o dostosowaniu została przedłużona?	Jeżeli tak, to na podstawie jakiej decyzji - podać: podstawę prawną, organ wydający, datę wydania decyzji, znak decyzji, wyznaczony rok dostosowania	Nie
2.9	Czy przedłużona decyzja została wykonana?	[tak/nie] Jeżeli nie, to wyjaśnić, które postanowienia i dlaczego nie zostały wykonane.	
2.10	Rok faktycznego dostosowania składowiska odpadów	Podać datę dostosowania.	2006

2.11	Decyzja o dostosowaniu na podstawie art. 33 ust. 2 pkt 2 ustawy wprowadzającej (jeśli dotyczy)	Podać: organ wydający, datę wydania decyzji, znak decyzji, wyznaczony rok dostosowania.	
2.12	Czy przepisów w decyzji o dostosowaniu na podstawie art. 33 ust. 2 pkt 2 ustawy wprowadzającej została wykonana?	[tak/nie] Jeżeli nie, to wyjaśnić, które postanowienia i dlaczego nie zostały wykonane.	
2.13	Czy decyzja o dostosowaniu została przedłużona?	Jeżeli tak, to na podstawie jakiej decyzji - podać: podstawę prawną, organ wydający, datę wydania decyzji, znak decyzji, wyznaczony rok dostosowania.	nie
2.14	Czy przedłużona decyzja została wykonana?	[tak/nie] Jeżeli nie, to wyjaśnić, które postanowienia i dlaczego nie zostały wykonane.	
2.15	Rok faktycznego dostosowania składowiska odpadów	Podać rok.	
2.16	Decyzja o zamknięciu składowiska na podstawie art. 33 ust. 6 ustawy wprowadzającej (jeśli dotyczy)	Podać: organ wydający, datę wydania decyzji, znak decyzji, wyznaczony rok zamknięcia.	
2.17	Czy decyzja o zamknięciu składowiska na podstawie art. 33 ust. 6 ustawy wprowadzającej została wykonana?	[tak/nie] Jeżeli nie, to wyjaśnić dlaczego.	
2.18	Czy decyzja o zamknięciu została przedłużona?	Jeżeli tak, to na podstawie jakiej decyzji. podać: podstawę prawną, organ wydający, datę wydania decyzji, znak decyzji, wyznaczony rok zamknięcia.	
2.19	Czy przedłużona decyzja o zamknięciu została wykonana?	[tak/nie] Jeżeli nie, to wyjaśnić dlaczego	

2.20	Zgoda na zamknięcie wydzielonej części składowiska na podstawie art. 54 ustawy o odpadach	Podać: organ wydający, datę wydania decyzji, znak decyzji, wyznaczony rok zamknięcia, datę zaprzestania przyjmowania odpadów.	
2.21	Zgoda na zamknięcie składowiska odpadów na podstawie art. 54 ustawy o odpadach	Podać: organ wydający, datę wydania decyzji, znak decyzji, wyznaczony rok zamknięcia, datę zaprzestania przyjmowania odpadów.	
2.22	Rok faktycznego zamknięcia składowiska odpadów	Podać datę zamknięcia.	
2.23	Decyzja zatwierdzająca instrukcję eksploatacji składowiska	Podać: organ wydający, datę wydania decyzji, znak decyzji.	Starosta Zduńskowski 31.12.2002r. SR-7643-11/02
2.24	Czy decyzja zatwierdzająca instrukcję eksploatacji składowiska była czasowa?	Jeżeli tak, to wskazać na jaki okres.	nie
2.25	Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów (jeśli dotyczy)	Podać: organ wydający, datę wydania decyzji, znak decyzji, termin obowiązywania.	Wójt Gminy 02.01.2002r. GKM-7620-1/4/2001 do 31.12.2001r.
2.26	Pozwolenie zintegrowane (jeśli dotyczy)	Podać: organ wydający, datę wydania decyzji, znak decyzji, termin obowiązywania.	Wojewoda Łódzki 30 stycznia 2007 SR.VII-M/6617-2/PZ/46/2007 do 30 stycznia 2017
2.27	Czy składowisko jest przewidziane do uzyskania pozwolenia zintegrowanego?	Jeżeli tak, to podać termin (planowany) złożenia wniosku.	tak 2005r.
2.28	Czy dla składowiska była wydana decyzja w sprawie wstrzymania działalności?	Jeżeli tak, to podać dane nt. decyzji: podstawę prawną, organ wydający, datę wydania decyzji, znak decyzji, termin wstrzymania działalności.	nie
3.	Bazy danych i wykazy		
3.1	Czy składowisko jest ujęte w wykazie zamieszczonym w wojewódzkim planie gospodarki odpadami?	[tak/nie]	tak

3.2	Czy w wojewódzkim planie gospodarki odpadami określono termin zamknięcia składowiska?	Jeżeli tak, to podać rok.	
3.3	Czy składowisko jest ujęte w wojewódzkiej bazie o gospodarce odpadami?	[tak/nie]	tak
3.4	Czy składowisko odpadów jest ujęte w bazie Wojewódzkiej Inspekcji Ochrony Środowiska?	[tak/nie]	tak
3.5	Czy składowisko jest ujęte w bazie Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego?	[tak/nie]	tak
3.6	Czy składowisko zostało ujęte w wykazie przekazywanym przez Urząd Wojewódzki do Ministerstwa Środowiska w 2004 r.?	[tak/nie]	tak
3.7	Czy składowisko zostało ujęte w wykazie przekazywanym przez Urząd Wojewódzki do Ministerstwa Środowiska w 2005 r.?	[tak/nie]	tak
3.8	Czy składowisko zostało ujęte w wykazie przekazywanym przez Urząd Wojewódzki do Ministerstwa Środowiska w 2006 r.?	[tak/nie]	tak
4.	Wymagania techniczne		
4.1	Pojemność całkowita	nu 1032500	
4.2	Pojemność zapełniona	ma 471064	
4.3	Pojemność pozostała do zapełnienia	ma 561436	
4.4	Powierzchnia w granicach korony	1T12	
4.5	Uszczelnienie	Brak [tak/nie]	nie
		Naturalna bariera geologiczna (miąższość, współczynnik filtracji)	warstwa piasków drobnych i średnich 2,5 -3,0 m k śr - 0,0003 m/s
		Sztuczna bariera geologiczna (rodzaj, miąższość, współczynnik filtracji)	
		Izolacja syntetyczna (materiał, grubość)	
4.6	Drenaż odcieków	Brak [tak/nie]	brak
		Warstwa drenażowa (miąższość, współczynnik filtracji)	

		Kolektory (materiał, średnica)	
		Ukształtowanie misy (nachylenie wzdłuż kolektorów i w kierunku kolektorów, %)	
		Zewnętrzny system rowów	tak
4.7	Gromadzenie odcieków	Brak [tak/nie]	tak
		W specjalnych zbiornikach (pojemność, m ³)	zbiornik o pojemności 35 m ³ do wylapywania wód opadowych
4.8	Postępowanie z odciekami	Odprowadzenie do kanalizacji miejskiej [tak/nie]	nie
		Wywóz do oczyszczalni miejskiej [tak/nie]	według potrzeb
		Wykorzystanie do celów technologicznych	według potrzeb
		Oczyszczanie podczyszczanie we własnej oczyszczalni (odbiornik ścieków oczyszczonych)	
4.9	Instalacja do odprowadzania	Brak [tak/nie]	nie
		Z emisją do atmosfery	tak
		Spalanie w pochodni	
		Odzysk energii	
4.10	Pas zieleni	Brak [tak/nie]	nie
		Szerokość pasa (m)	10,0 m
4.11	Ogrodzenie	[tak/nie]	Tak
4.12	Rejestracja wjazdów	[tak/nie]	Tak
4.13	Ewidencja odpadów	[tak/nie]	Tak
4.14	Waga	[tak/nie]	Tak
4.15	Urządzenia do mycia i dezynfekcji	[tak/nie]	Tak
4.16	Wykonywanie warstw	[tak/nie]	tak
		Materiał (jeśli odpady, podać kod)	
4.17	Monitoring w fazie przedeksplatacyjnej	Dane meteorologiczne	
		Kontrola wykonywania elementów służących do monitoringu	
		Wody powierzchniowe	tak
		Wody podziemne	
4.18	Monitoring w fazie eksploatacji lub poeksplatacyjnej	Opad atmosferyczny	tak

		Wody powierzchniowe	tak
		Wody odciekowe	
		Wody podziemne	tak
		Gaz składowiskowy	tak
		Osiadanie powierzchni składowiska	tak
		Struktura i skład odpadów	tak
5	Dofinansowanie		
5.1	Czy dostosowanie składowiska wymaga dodatkowych środków finansowych (poza środkami własnymi zarządzającego)?	Jeżeli tak, to wskazać szacowaną całkowitą kwotę i Środki własne zarządzającego. Jeśli nie, wstawić „0”	0
5.2	Czy rekultywacja składowiska wymaga dodatkowych środków finansowych (poza środkami własnymi zarządzającego)?	Jeżeli tak, to wskazać szacowaną całkowitą kwotę i środki własne zarządzającego. Jeśli nie, wstawić „0”	
6.	Odpady		
6.1	Czy na składowisku odpadów są deponowane odpady komunalne?	[tak/nie]	tak
6.2	Czy na składowisku odpadów są deponowane wyłącznie odpady wydobywcze określone w dyrektywie 2006/21/WE?.	[tak/nie]	nie
6.3	Kody odpadów, które są dopuszczone do składowania na składowisku odpadowa)		Załącznik nr 1
6.4	Czy odpady są składowane zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki?4)	[tak/nie]	tak
6.5	Kody odpadów dopuszczonych do odzysku na składowisku odpadów (jeśli dotyczy)	Podać, w jakim celu są wykorzystywane poszczególne rodzaje odpadów.	Załącznik nr 2
6.6	Czy do rekultywacji wykorzystywane są odpady?	Jeżeli tak, to podać jakie rodzaje odpadów (kody) i na podstawie jakiej decyzji, ze wskazaniem podstawy prawnej, organu wydającego, daty decyzji, znaku decyzji.	nie
6.7	Masa odpadów składowana w 2003 r. (jeśli dotyczy)	[Mg]	15.539,80

6.8	Masa odpadów poddana odzyskowi na składowisku odpadów w trakcie eksploatacji składowiska w 2003 r. (jeśli dotyczy)	[Mg]	15.472,44
6.9	Masa odpadów stosowana do rekultywacji po zamknięciu składowiska w 2003 r. (jeśli dotyczy)	[Mg] (kod odpadów)	
6.10	Masa odpadów składowana w 2004 r. (jeśli dotyczy)	[Mg]	17.022,38
6.11	Masa odpadów poddana odzyskowi na składowisku odpadów w trakcie eksploatacji składowiska w 2004 r. (jeśli dotyczy)	[Mg]	16.964,44
6.12	Masa odpadów stosowana do rekultywacji po zamknięciu składowiska w 2004 r. (jeśli dotyczy)	[Mg] (kod odpadów)	
6.13	Masa odpadów składowana w 2005 r. (jeśli dotyczy)	[Mg]	19.244,18
6.14	Masa odpadów poddana odzyskowi na składowisku odpadów w trakcie eksploatacji składowiska w 2005 r. (jeśli dotyczy)	[Mg]	19.198,26
6.15	Masa odpadów stosowana do rekultywacji po zamknięciu składowiska w 2005 r. (jeśli dotyczy)	[Mg] (kod odpadów)	
6.16	Masa odpadów składowana w 2006 r. (jeśli dotyczy)	[Mg]	20.358,63
6.17	Masa odpadów poddana odzyskowi na składowisku odpadów w trakcie eksploatacji składowiska w 2006 r. (jeśli dotyczy)	[Mg]	20.193,80
6.18	Masa odpadów stosowana do rekultywacji po zamknięciu składowiska w 2006 r. (jeśli dotyczy)	[Mg] (kod odpadów)	

16.1.9. Dzikie wysypiska

Problemem dla mieszkańców, jak również i Władz Gminy są tzw. „dzikie” wysypiska. Powstają głównie przy brzegach terenów leśnych, rzek oraz na peryferiach miejscowości. Bezprawne pozbywanie się odpadów dotyczy zarówno odpadów komunalnych, jak i odpadów przemysłowych. Usuwaniem nielegalnie zgromadzonych na obrzeżach miejscowości odpadów zajmują się na zlecenie firmy działające na zlecenie

Urzędów Gmin. Szacuje się, że na terenie Gminy Zduńska Wola rocznie gromadzone jest ok. 100 Mg odpadów na tzw. „dzikich” wysypiskach, częściowo ukrywanych, zasypywanych. Ze wzrostem ilości zawartych umów na odbiór odpadów, przewiduje się, że proceder ten będzie się zmniejszał.

16.2. Problemy i zagrożenia

- niewystarczająca ilość instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów ulegających biodegradacji czego konsekwencją jest niska ilość odpadów poddawanych procesom biologicznego i termicznego przekształcania;
- zbyt niski postęp w selektywnym zbieraniu odpadów komunalnych, w tym odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych;
- niskie opłaty za składowanie zmieszanych odpadów komunalnych;
- niski procent odpadów zbieranych selektywnie,
- niski poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- brak zorganizowanego systemu zbiórki oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych ze źródeł rozproszonych, w tym również odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych;

17. CELE ŚRODOWISKOWE GMINY ZDUŃSKA WOLA I ICH ZGODNOŚĆ Z POLITYKĄ EKOLOGICZNĄ PAŃSTWA, WOJEWÓDZTWA ORAZ POWIATU

Całokształt celów i priorytetów ekologicznych wynika z licznych zapisów „II Polityki ekologicznej państwa” i stanowiącej jej kontynuację „Polityki ekologicznej państwa na lata 2007–2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014”. W „II Polityce (...)” określono zakres dobrych praktyk gospodarowania i systemów zarządzania środowiskowego (rozdział 1, pkt 32) oraz liczne zagadnienia szczegółowe (rozdziały 2 i 3). Przyczyniają się one także do realizacji priorytetowych kierunków rozwoju województwa łódzkiego sprecyzowanych w „Strategii rozwoju województwa”, „Polityce Ekologicznej” oraz „Programie Ochrony Środowiska” zarówno województwa jak i powiatu.

Realizacja przyjętych przez gminę celów i priorytetów jest spójna z przyjętymi programami i zadaniami określonymi w „Regionalnym Planie Rozwoju Lokalnego”

W oparciu o wytyczne Ministerstwa Środowiska a także na podstawie Projektu Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Łódzkiego opracowano zestawienie celów i priorytetów Gminnego Programu Ochrony Środowiska.

Przedstawione w niniejszym zestawieniu cele obejmują 11 grup zagadnień a mianowicie:

1. **Utrzymanie dobrej jakości powietrza**
2. **Poprawa bilansu hydrologicznego**
3. **Poprawa jakości wód powierzchniowych**
4. **Minimalizacja zagrożeń dla jakości wód podziemnych**
5. **Ochrona i odnowa powierzchni ziemi**
6. **Zachowanie naturalnej rzeźby terenu i likwidacja powstałych szkód**
7. **Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych i surowców mineralnych**
8. **Zachowanie i wzrost różnorodności biologicznej**
9. **Zachowanie dobrego klimatu akustycznego i utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej poziomów dopuszczalnych**
10. **Bezpieczeństwo ekologiczne (powodzie, pożary, zagrożenia chemiczne)**
11. **Edukacja ekologiczna i promocja walorów przyrodniczych powiatu**

Każdy z wyżej wymienionych celów zawiera priorytety i zadania szczegółowe, które zostały zestawione z podziałem na zadania długoterminowe, tj. na lata 2011 – 2014 (po 2007) i krótkoterminowe 2008 – 2010 zawarte w tabeli zbiorczej.

Tabela 37 Zestawienie celów i priorytetów ekologicznych gminy Zduńska Wola

Priorytet	Wyszczególnienie	do 2010	po 2010
CEL I: POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA			
Priorytet I.1	Zmniejszenie niskiej emisji zanieczyszczeń z indywidualnych palenisk domowych i lokalnych kotłowni	X	X
Priorytet I.2	Wspieranie wykorzystania nośników energii przyjaznych środowisku	X	X
Priorytet I.3	Budowa systemu monitoringu powietrza		X
Priorytet I.4	Budowa sieci gazociągowej	X	X
Priorytet I.5	Rozwój infrastruktury drogowej	X	X
Priorytet I.6	Poprawa stanu technicznego dróg	X	X
Priorytet I.7	Rozwój sieci tras rowerowych	X	X
Priorytet I.8	Optymalizacja systemu transportu publicznego	X	X
CEL II: POPRAWA BILANSU HYDROLOGICZNEGO			
Priorytet II.1	Realizacja budowy zbiornika retencyjnego	X	X
Priorytet II.2	Upowszechnianie działań mających na celu racjonalizację zużycia wody	X	X

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Priorytet	Wyszczególnienie	do 2010	po 2010
Priorytet II.3	Kompleksowe rozpoznanie możliwości budowy zlewniowych systemów małej retencji w skali gminy	X	X
Priorytet II.4	Działania sprzyjające zwiększeniu retencyjności lokalnych zlewni, w tym budowa lub odbudowa małych zbiorników retencyjnych	X	X
Priorytet II.5	Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania systemów melioracji (w tym melioracje nawadniające na obszarach o deficycie wodnym)	X	X
CEL III. POPRAWA JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH			
Priorytet III.1.	Uporządkowanie gospodarki ściekowej w ramach gminy	X	X
Priorytet III.2.	Ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych (zwłaszcza z terenów rolniczych) ze źródeł obszarowych	X	X
Priorytet III.3.	Ograniczenie zagrożeń związanych z liniowymi źródłami zanieczyszczeń (główne drogi)	X	X
CEL IV. MINIMALIZACJA ZAGROZEŃ DLA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH			
Priorytet IV.1.	Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami wód podziemnych	X	X
Priorytet IV.2.	Zintensyfikowanie kontroli stanu technicznego szamb oraz ich likwidacja na terenach skanalizowanych	X	X
Priorytet IV.3.	Wyeliminowanie zagrożeń związanych z gospodarką odpadową	X	X
Priorytet IV.4.	Ograniczenie zrzutu ścieków nieoczyszczonych	X	X
Priorytet IV.5.	Rozwój sieci kanalizacyjnej w gminie	X	X
CEL V. OCHRONA I ODNOWA POWIERZCHNI ZIEMI OGRANICZENIE ILOŚCI WYTWARZANYCH ODPADÓW			
Priorytet V.1.	Prawidłowa gospodarka odpadowa w gminie	X	X
Priorytet V.2.	Gospodarka surowcami mineralnymi	X	X
CEL VI. ZACHOWANIE NATURALNEJ RZEŻBY TERENU, STRUKTURY GEOLOGICZNEJ I LIKWIDACJA POWSTAŁYCH SZKÓD			
Priorytet VI.1.	Rekultywacja terenów zdegradowanych, w tym po eksploatacji surowców mineralnych	X	X
Priorytet VI.2.	Rekultywacja terenów po „dzikich” wysypiskach odpadów	X	X
Priorytet VI.3.	Ochrona gleb przed degradacją	X	X
Priorytet VI.4.	Działania przeciwozyjne (erozja wietrzna), zwłaszcza na terenach rolniczych	X	X
Priorytet VI.5.	Przywracanie zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i krajobrazowych	X	X
CEL VII. RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW GLEBOWYCH I SUROWCÓW MINERALNYCH			
Priorytet VII.1.	Wspieranie zalesiania najłabszych gruntów	X	X
Priorytet VII.2.	Ochrona i wzbogacenie zasobów leśnych	X	X
Priorytet VII.3.	Wapnowanie gleb na terenach rolniczych	X	X
Priorytet VII.4.	Wspieranie rolnictwa ekologicznego oraz rolnictwa integrowanego	X	X
CEL VIII. ZACHOWANIE I PODWYŻSZENIE WALORÓW KRAJOBRAZOWYCH ORAZ RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ			

Priorytet	Wyszczególnienie	do 2010	po 2010
Priorytet VIII.1.	Wspieranie działań łączących zadania ochrony i rekonstrukcji zieleni urządzonej z ochroną i rekonstrukcją obiektów zabytkowych (np. założenia parkowo-pałacowe)	X	X
Priorytet VIII.2.	Dostosowanie drzewostanów leśnych do warunków siedliskowych (w tym przebudowa monokultur sosnowych)	X	X
Priorytet VIII.3.	Upowszechnianie technik gospodarki leśnej przyjaznych dla środowiska przyrodniczego	X	X
Priorytet VIII.4.	Ochrona zasobów leśnych gminy	X	X
Priorytet VIII.5.	Działania minimalizujące i kompensujące naruszenie różnorodności biologicznej	X	X
Priorytet VIII.6.	Renaturyzacja ekosystemów wodno-błotnych, w szczególności dolin małych cieków		X
Priorytet VIII.7.	Uzupełnienie waloryzacji przyrodniczej gminy	X	
Priorytet VIII.8.	Stworzenie spójnej koncepcji zagospodarowania przestrzennego gminy	X	
CEL IX. POPRAWA KLIMATU AKUSTYCZNEGO I UTRZYMANIE POZIOMÓW PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH PONIŻEJ POZIOMÓW DOPUSZCZALNYCH			
Priorytet IX.1.	Rozpoznanie stref zagrożenia hałasem komunikacyjnym	X	X
Priorytet IX.2.	Wprowadzenie technicznych (nawierzchnie dróg, ekrany akustyczne, pasy zieleni) i organizacyjnych (płynność ruchu) rozwiązań minimalizujących emisję hałasu komunikacyjnego	X	X
Priorytet IX.3.	Dążenie do wyprowadzenia ruchu pojazdów ciężkich z terenów zabudowy mieszkaniowej	X	X
Priorytet IX.4.	Ewidencja źródeł promieniowania niejonizującego i określenie poziomów zagrożeń	X	X
CEL X. BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE OGRANICZENIE MOŻLIWOŚCI POWSTANIA POWAŻNEJ AWARII			
Priorytet X.1.	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania zachowań w sytuacji wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska		X
Priorytet X.2.	Zmniejszenie zagrożenia pożarowego, powodziowego oraz chemicznego		X
Priorytet X.3.	Stworzenie i rozpropagowanie publicznego systemu informowania i wczesnego ostrzegania o NZŚ (z wykorzystaniem internetu)		X
CEL XI. EDUKACJA EKOLOGICZNA I PROMOCJA WALORÓW PRZYRODNICZYCH			
Priorytet XI.1.	Rozwój różnorodnych form edukacji szkolnej i pozaszkolnej	X	X
Priorytet XI.2.	Dostosowanie treści programów szkolnych (edukacja ekologiczna, edukacja regionalna, wiedza o społeczeństwie) do uwarunkowań przyrodniczych i społecznych gminy i powiatu	X	X
Priorytet XI.3.	Edukacja na rzecz minimalizowania ilości wytwarzanych odpadów	X	X
Priorytet XI.4.	Wspieranie projektowania i wytyczania ścieżek dydaktycznych wraz z opisem przyrody	X	X
Priorytet XI.5.	Promocja walorów krajobrazowych gminy	X	X

Tabela 38 Zbiorcze zestawienie zadań w zakresie ochrony środowiska z wyszczególnieniem przewidywanych środków finansowych na ich realizację oraz źródeł finansowania w latach 2008 – 2011

Lp.	Cel					
		Priorytet	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania	Partnerzy
I	Poprawa jakości powietrza					
	I.1	Zmniejszenie niskiej emisji zanieczyszczeń z indywidualnych palenisk domowych i lokalnych kotłowni				
	I.1.1	Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń z indywidualnych systemów grzewczych i lokalnych kotłowni (poprzez zmianę nośników energii)	b.d.	środki własne dysponentów instalacji, WFOŚiGW, NFOŚiGW banki	WIOŚ, NFOŚiGW, WFOŚiGW, Przedsiębiorcy	
	I.1.2	Wspieranie przedsięwzięć mających na celu wykorzystanie oleju, gazu i biomasy do celów grzewczych	b.d.	środki własne dysponentów instalacji, WFOŚiGW, NFOŚiGW banki	WIOŚ, NFOŚiGW, WFOŚiGW	
	I.1.3	Modernizacja/zamiana kotłowni węglowych i miałowych na olejowe i opalane biomasą w gminie		Budżet własny WFOŚ	Właściciele poszczególnych obiektów	
	I.1.4	Wykonanie przedsięwzięć termomodernizacyjnych w jednostkach gminnych	b.d.	środki własne, WFOŚiGW, banki	NFOŚiGW, WFOŚiGW Właściciele poszczególnych obiektów	
	I.1.5	Modernizacja kotłowni w Zespole Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego w Wojsławicach, gm. Zduńska Wola	350 tys PLN	Budżet powiatu, WFOŚiGW, środki UE		
	I.1.6	Docieplenie budynków w Zespole Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego w Wojsławicach, gm. Zduńska Wola	500 tys PLN	Budżet powiatu, WFOŚiGW, środki UE		
	I.1.7	Docieplenie elewacji budynku Szkoły Podstawowej w Krobanowie, gm. Zduńska Wola		Budżet gminy, WFOŚiGW, środki UE		
	I.1.8	Budowa kotłowni olejowej Ochotniczej Straży Pożarnej w Korczewie	b.d.	Budżet gminy, WFOŚiGW,	Ochotnicza Straż Pożarna w Korczewie, WFOŚiGW,	

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Lp.	Cel				
		Priorytet	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania
	I.2	Wspieranie wykorzystania nośników energii przyjaznych środowisku			
	I.2.1	Rozpoznanie możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii w gminie	b.d.	WFOŚiGW, budżet gminy, dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków	Gmina, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, NFOŚiGW, WFOŚiGW,
	I.1.2	Zamiana kotłowni węglowej na kotłownię opalaną biomasą, docieplenie ścian zewnętrznych budynku Parafii w Karsznicach, wymianę stolarki okiennej oraz budowa sieci ciepłej	b.d.	b.d.	Parafia Rzymskokatoli- cka w Zduńskiej Woli – Karsznicach
	I.2.3	Promowanie wśród mieszkańców gminy działań zmierzających do produkcji energii za źródeł odnawialnych, głównie kolektorów słonecznych, palenisk wykorzystujących drewno opałowe i słomę, biogazowni	b.d.	Środki własne	Gmina szkoły
	I.2.4	Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego gminy terenów możliwych do lokalizacji elektrowni wodnych, wiatrowych i innych obiektów źródeł odnawialnych energii	b.d.	Środki własne	Gmina Organizacje ekologiczne Instytucje
	I.2.5	Wspieranie przedsięwzięć wykorzystujących odnawialne źródła energii	b.d.	Budżety Gmin, dofinansowanie ze środków powiatowych w miarę możliwości budżetowych	Gminy Powiatu., Organizacje ekologiczne Instytucje
	I.2.6	Budowa elektrowni wodnych, wiatrowych, kolektorów słonecznych w gminie	b.d.	WFOŚiGW NFOŚiGW, Prywatni inwestorzy	Prywatni inwestorzy
	I.2.7	Budowa lokalnych kotłowni na biomasę i innych systemów wykorzystujących odnawialne źródła energii	b.d.	środki własne inwestorów, NFOŚiGW, WFOŚiGW, banki	Gmina, zainteresowane podmioty, organizacje pozarządowe
	I.2.8	Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego gmin zapisów dotyczących zmiany konwencjonalnych kotłowni opalanych węglem na kotłownie ekologiczne	b.d.		

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Lp.	Cel					
		Priorytet	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania	Partnerzy
		I.2.9	Konieczność uzyskania dobrego stanu powietrza na terenach wiejskich przez wymianę palenisk węglowych na gazowe i olejowe, gazyfikacje gospodarstw domowych	b.d.	Środki własne inwestorów	Właściciele poszczególnych posesji
		I.3	Budowa systemu monitoringu powietrza (zwłaszcza pył zawieszony, SO₂, NO_x)			
		I.4.1	Budowa monitoringu powietrza (utworzenie stanowisk pomiarowych SO ₂ , NO _x , pyłu zawieszzonego, ozonu)	b.d.	Fundusze unijne, WIOŚ	WIOŚ, Starostwo Powiatowe
		I.4	Budowa sieci gazociągowej			
		I.4.1	Opracowanie planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i gaz w tym budowy sieci gazowych rozdzielczych niskiego ciśnienia oraz stacji redukcyjno – pomiarowych II stopnia	b.d.	Środki własne Fundusze unijne	Gmina PGNIG
		I.4.2	Opracowanie programu gazyfikacji gminy	b.d.	-	-
		I.5	Rozwój infrastruktury drogowej			
		I.5.1	Budowa systemów oświetlenia ulicznego, lewoskrętów, rozwiązań technicznych poprawiających płynność ruchu na drogach	w miarę stwierdzonych potrzeb	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet województwa, powiatu, środki UE	ZDP, gmina
		I.5.2	Modernizacja dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych	b.d.	AGENCJA BUDOWY DRÓG I AUTOSTRAD Środki własne	Zarządcy dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i samorządy gminne
		I.6	Poprawa stanu technicznego dróg – budowa grogi szybkiego ruchu S8			
		I.6.1	Prace remontowe i modernizacyjne dróg powiatowych sprzyjające poprawie płynności ruchu	b.d.	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet powiatu, środki UE	ZDP, gmina
		I.6.2	Budowa drogi ekspresowej S – 8 relacji Wrocław – Sieradz – Łódź	b.d.	Środki własne inwestora, środki pomocowe, budżet państwa	Zarządca dróg krajowych
		I.7	Rozwój sieci tras rowerowych, w tym o zasięgu gminnym i ponadgminnym			
		I.7.1	Opracowanie projektów tras rowerowych o zasięgu gminnym	b.d.	WFOŚiGW, budżet gminy, wsparcie z budżetu powiatu w miarę	Gminy, nadleśnictwo, organizacje pozarządowe

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Lp.	Cel						
			Priorytet	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania	Partnerzy
			I.7.2	Urządzenie tras rowerowych o zasięgu gminnym	b.d.	możliwości finansowych NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżety gminy, dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków	Gminy, nadleśnictwo, organizacje pozarządowe
			I.7.3	Opublikowanie informacji o trasach rowerowych	b.d.	WFOŚiGW, budżet gminy wsparcie z budżetu powiatu w miarę możliwości finansowych	Gmina, nadleśnictwo, organizacje pozarządowe
			I.8	Optymalizacja systemu transportu publicznego			
			I.8.1	Dążenie do ograniczenia lokalnego ruchu samochodowego przez zwiększenie sieci obsługi drogowych przewozów pasażerskich	b.d.	przedsiębiorstwa obsługujące ruch pasażerski	gmina, administratorzy dróg, Zakład Komunikacji Miejskiej
II	Poprawa bilansu hydrologicznego						
			II.1	Realizacja budowy zbiorników retencyjnych			
			II.1.1.	Budowa zbiorników retencyjnych	b.d.	środki UE, środki budżetu państwa, środki, NFOŚiGW, WFOŚiGW	RZGW Poznań WZMiUW Łódź Samorządy gminne i wiejskie
			II.2	Upowszechnianie działań mających na celu racjonalizację zużycia wody			
			II.2.1	Wdrażanie zamkniętych obiegów wody w zakładach przemysłowych (zwłaszcza przetwórstwie rolno-spożywczym)	b.d.	-	Przedsiębiorstwa, WFOŚiGW
			II.2.2	Wspieranie działań mających na celu zagospodarowanie wód opadowych w gospodarstwach domowych i zakładach przemysłowych	b.d.	-	Gmina, przedsiębiorstwa, WFOŚiGW, organizacje ekologiczne
			II.3	Kompleksowe rozpoznanie możliwości budowy zlewniowych systemów małej retencji w skali gminy			
			II.3.1	Wspieranie lokalnych inicjatyw na rzecz	b.d.	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet gminy,	gmina, spółki wodne, WZMiUW, RZGW Poznań,

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Lp.	Cel						
			Priorytet	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania	Partnerzy
				budowy niewielkich zbiorników i mokradeł o znaczeniu lokalnym ¹		dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków	Fundacja EKOFUNDUSZ
		II.3.2		Tworzenie zbiorników wodnych na terenach po wyrobiskach surowców mineralnych (w zakresie zgodnym z uwarunkowaniami terenowymi)	b.d.	WFOŚiGW, budżet gminy, właściciele gruntów (koncesjonobiorcy)	gmina, spółki wodne, WZMiUW, RZGW Poznań
		II.4	<i>Działania sprzyjające zwiększeniu retencyjności lokalnych zlewni</i>				
		II.4.1		Opracowanie gminnego Programu zagospodarowania terenów zalewowych		środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet powiatu w miarę posiadanych środków	gminy, spółki wodne, RZGW Poznań, WZMiUW Łódź
		II.5	<i>Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania systemów melioracji (w tym melioracje nawadniające na obszarach o deficycie wodnym)</i>				
		II.5.1		Podjęcie działań w zakresie wykorzystania środków na modernizację i remonty obiektów melioracyjnych	b.d.	Spółki wodne PFOŚ i WFOŚ	SPÓŁKI WODNE
		II.5.2		Pełne rozeznanie potrzeb i opracowanie koncepcji rozwiązania problematyki melioracji w skali gminy	b.d.	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet gminy, fundusze unijne, fundusze celowe	NFOŚiGW, WFOŚiGW, gmina, spółki wodne, administratorzy cieków, ARMiR
		II.5.3		Odnowienie i rozbudowa sieci melioracyjnej dla nadania jej charakteru nawadniającego, w tym modernizacja rowów melioracyjnych	b.d.	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet gminy, budżet powiatu w miarę posiadanych środków	NFOŚiGW, WFOŚiGW, gmina, administratorzy cieków
III	Poprawa jakości wód powierzchniowych oraz zachowanie zasobów wód podziemnych						
		III.1	<i>Uporządkowanie gospodarki ściekowej w ramach gminy</i>				
		III.1.1		Podjęcie budowy i rozbudowy systemów	b.d.	środki UE, NFOŚiGW,	NFOŚiGW, WFOŚiGW

¹ Zadanie w ramach realizacji planów ochrony obszarów chronionego krajobrazu (OChK). Zadania zwiększające retencję dolinową są nie tylko zgodne z wykonywaniem „ochrony krajobrazu”, ale służą także ochronie przeciwpowodziowej.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Lp.	Cel					
		Priorytet	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania	Partnerzy
			kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków na terenie gminy		WFOŚiGW, środki własne gminy	
		III.1.2	Podjęcie pozostałych gminnych - inicjatyw w zakresie budowy kanalizacji i indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, zarówno na etapie koncepcyjnym jak realizacyjnym	b.d.	NFOŚiGW, WFOŚiGW, środki własne, budżet gminy	gmina, NFOŚiGW, WFOŚiGW
		III.1.3	Wspieranie budowy małych grupowych oczyszczalni ścieków oraz oczyszczalni przydomowych na terenach nie przewidzianych do kanalizacji	b.d.	WFOŚiGW, środki budżety gmin, środki własne inwestorów, dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków	Gmina, NFOŚiGW, WFOŚiGW, SJST ZK
		III.2	Ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych (zwłaszcza z terenów rolniczych) ze źródeł obszarowych			
		III.2.1	Inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych dla ścieków		-	-
		III.2.2	Przygotowanie i wdrożenie systemu indywidualnego oczyszczania ścieków w terenach o rozproszonej zabudowie		-	-
		III.2.3	Osiągnięcie planowanych klas czystości rzek			
		III.2.4	Propagowanie przestrzegania zasad nawożenia gruntów w zgodzie z kodeksem dobrych praktyk rolniczych	-	-	rolnicy indywidualni , grupy producenckie, Izba Rolnicza, gmina
		III.2.5	Wspieranie praktycznych działań zmierzających do organizacji i budowy stref biologicznie czystych, tak zwanych ekotonów wzdłuż dolin cieków wodnych, zwłaszcza na terenach rolniczych	-		gmina, rolnicy, organizacje pozarządowe, WZMiUW, RZGW
		III.3	Ograniczenie zagrożeń związanych z liniowymi źródłami zanieczyszczeń (główne drogi)			
		III.3.1	Rozpoznanie potrzeb w zakresie podczyszczania wód opadowych/roztopowych z odwodnienia dróg		Budżet Zarządów Dróg	Zarząd Dróg, gmina

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Lp.	Cel						
			Priorytet	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania	Partnerzy
			III.3.2	Instalacja urządzeń podczyszczających w systemie odwodnienia dróg	w miarę rozpoznanych potrzeb	Poszczególne Zarządy Dróg	Zarządy Dróg , Gmina
			III.3.3	Poprawa istniejącego odwodnienia dróg gminnych	W ramach środków na remonty i modernizację dróg	Budżet gminy	Zarządy Dróg , Gmina
IV	Minimalizacja zagrożeń dla jakości wód podziemnych						
		IV.1	<i>Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami wód podziemnych</i>				
		IV.1.1	Stopniowa modernizacja stacji uzdatniania wód przeznaczonych dla odbiorców zbiorowych	b.d.		właściciele i dysponenci instalacji, WFOŚiGW	Gmina
		IV.1.2	Uzupełnienie stref ochronnych ujęć wód podziemnych	b.d.		właściciele i dysponenci instalacji,	gmina, RZGW, właściciele i dysponenci instalacji
		IV.1.3	Dażenie do zmniejszenia wykorzystania wód podziemnych dla celów przemysłowych	b.d.		właściciele i dysponenci instalacji	gmina, RZGW, właściciele i dysponenci instalacji
		IV.2	<i>Zintensyfikowanie kontroli stanu technicznego szamb oraz ich likwidacja na terenach skanalizowanych</i>				
		IV.2.1	Stopniowa eliminacja nieszczelnych zbiorników do gromadzenia nieczystości (szamb) w miarę rozwoju sieci kanalizacyjnych	b.d.			Gmina PINB
		IV.3	<i>Wylimitowanie zagrożeń związanych z gospodarką odpadową</i>				
		IV.3.1	Likwidacja dzikich wysypisk śmieci w gminie			budżet gminy, WFOŚiGW	
		IV.3.3	Przeprowadzenie akcji promocyjnej systemu segregacji odpadów	b.d		Środki gminne WFOŚiGW	Gmina
		IV.4	<i>Ograniczenie zrzutu ścieków nieoczyszczonych</i>				
		IV.4.1	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Czechy				Gmina
		IV.4.2	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Ochraniew			Środki własne Kredyty Środki UE	Gmina
		IV.4.3	Budowa oczyszczalni w Krobanowie o przepustowości 330 m ³ /d				Gmina
V	Ochrona i odnowa powierzchni Ziemi						
		V.1	<i>Prawidłowa gospodarka odpadowa w gminie</i>				

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Lp.	Cel						
			Priorytet	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania	Partnerzy
			V.1.1	Inwentaryzacja ilości odpadów komunalnych powstających na terenie gminy z gospodarstw domowych, oczyszczalni ścieków, małych i średnich przedsiębiorstw	5 000	Budżet gminy	Gmina
			V.1.2	Opracowanie gminnego programu selektywnej zbiórki: <ul style="list-style-type: none"> • odpadów opakowaniowych, • odpadów wielkogabarytowych, • odpadów budowlanych • opon i wraków samochodowych 	5 000	Budżet gminy	Gmina przedsiębiorcy
			V.1.3	Stworzenie bazy informacyjnej zawierającej dane dotyczące lokalizacji, ilości i stanu wyrobów zawierających azbest	5 000	Budżet powiatu Budżet gminy	Gmina PINB WIOŚ
			V.1.4	Opracowanie systemu zbierania padliny i zwłok zwierzęcych (podpisanie umów, akcja informacyjna)	2 000	Budżet gminy	Gmina
			V.1.5	Opracowanie gminnego systemu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi występującymi w strumieniu odpadów komunalnych	2 000	Środki własne gminy Środki PFOŚiGW	Gmina Firmy odbierające Zarządzający składowiskiem
			V.1.6	Wyizolowanie spośród strumienia odpadów komunalnych odpadów niebezpiecznych i wielkogabarytowych, poprzez utworzenie gminnego systemu odbioru odpadów wielkogabarytowych i niebezpiecznych	10 000	Środki własne gminy Środki WFOŚiGW Środki PFOŚiGW	Gmina Zarządzający składowiskiem
			V.1.7.	Skierowanie odpadów komunalnych na składowiska odpadów w Mostkach - rozbudowa ZZO	3 000 000	b.d.	Zarządzający składowiskiem

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Lp.	Cel					
		<i>Priorytet</i>	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania	Partnerzy
		V.1.8.	Redukcja ilości odpadów ulegających biodegradacji poprzez wprowadzenie selekcji i odzysku u źródła	600 000	Środki własne gminy Środki WFOŚiGW Fundusze unijne Firmy odbierające	Gmina
		V.1.9.	Dążenie do zmniejszenia ilości odpadów trafiających na składowisko, poprzez rozszerzenie selektywnej zbiórki surowców wtórnych na terenie gminy	50 000	Budżet gminy PFOŚiGW WFOŚiGW	Gmina Firmy odbierające
		V.1.10	Likwidacja dzikich wysypisk	50 000	Budżet gminy PFOŚiGW WFOŚiGW	Gmina
		V.1.11	Pomoc indywidualnym posiadaczom w likwidacji azbestu na terenie posesji	300 000	Budżet gminy PFOŚiGW WFOŚiGW	Gmina
		V.1.12	Utworzenie Stacji Demontażu samochodów wycofanych z eksploatacji oraz odbioru opon samochodowych	100 000	Srodki własne inwestora	
		V.1.13	Budowa spalarni odpadów komunalnych	90 000 000	b.d.	Zarządzający składowiskiem
		V.1.14	Budowa spalarni odpadów niebezpiecznych	20 000 000	b.d.	Zarządzający składowiskiem
		V.2	<i>Gospodarka surowcami mineralnymi</i>			
		V.2.1	Ograniczenie naruszeń powierzchni litosfery towarzyszących wydobywaniu kopalin poprzez: – kontrolowanie przestrzegania realizacji wynikających z udzielonej koncesji, – rekultywację terenów poeksploatacyjnych.	bezinwestycyjnie		Przedsiębiorcy
		V.2.2	Kontynuacja badań geologicznych mających na celu poszukiwanie nowych złóż surowców.		PIG Przedsiębiorcy	Budżet Państwa Przedsiębiorcy
VI	Zachowanie naturalnej rzeźby terenu, struktury geologicznej i likwidacja powstałych szkód					
		VI.1	<i>Rekultywacja terenów zdegradowanych, w tym po eksploatacji surowców mineralnych</i>			
		VI.1.1	Przeprowadzenie kompleksowej inwentaryzacji terenu gminy w zakresie istniejących terenów wymagających rekultywacji	b.d.	WFOŚiGW, fundusze celowe,	gmina, Urząd Wojewódzki

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Lp.	Cel						
			<i>Priorytet</i>	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania	Partnerzy
			VI.1.2	Inwentaryzacja terenów zdegradowanych, na których przekroczone zostały standardy jakości gleby lub ziemi	b.d.	budżet powiatu, WFOŚiGW, fundusze celowe	gminy, Urząd Wojewódzki
			VI.1.3	Rekultywacja terenów po eksploatacji surowców mineralnych	w miarę rozpoznanych potrzeb	Środki właścicieli gruntów, WFOŚiGW, NFOŚiGW	gmina, Urząd Wojewódzki, Okręgowy Urząd Górniczy
		VI.2	<i>Rekultywacja terenów po „dzikich” wysypiskach odpadów i wyrobisk</i>				
			VI.2.1	Inwentaryzacja stanu w zakresie występowania "dzikich" wysypisk odpadów		właściciele gruntów gmina	gmina, właściciele gruntów
			VI.2.2	Rekultywacja terenów po "dzikich" wysypiskach odpadów	50 000	właściciele gruntów gmina	gmina, właściciele gruntów
			VI.2.3	Uwzględnienie w mpzp oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego terenów złóż surowców.		-	-
		VI.3	<i>Ochrona gleb przed degradacją</i>				
			VI.3.1	Inwentaryzacja terenów zdegradowanych. Opracowanie i wdrożenie gminnego programu rekultywacji zdegradowanych gleb.		Budżet powiatu Środki podmiotów odpowiedzialnych za rekultywację	Starostwo powiatowe Gmina
			VI.3.2	Szczególna ochrona gleb wysokich klas bonitacyjnych poprzez maksymalne ograniczenie przeznaczenia ich na cele nierolnicze.			Gmina
			VI.3.3	Przekazywanie informacji dla mieszkańców gminy o wynikach monitoringu gleb.		Budżet gminy WFOŚiGW	Gmina
		VI.4	<i>Działania przeciwerozyjne (erozja wietrzna), zwłaszcza na terenach rolniczych</i>				
			VI.4.1	Zalesianie terenów porolnych zgodnie z krajowym programem zwiększania lesistości oraz strategią rozwoju gminy	-	Środki Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, WFOŚiGW, środki własne właścicieli, Budżet Państwa	gmina, rolnicy, Nadleśnictwo, Starostwo Powiatowe
			VI.4.2	Rozpoznanie skali potrzeb i wykonanie uzupełnienia pasów zadrzewień ochronnych	w miarę stwierdzonych potrzeb	Budżet gminy	Gmina (nasadzenia drzew po planowanych inwestycjach kanalizacyjnych)

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Lp.	Cel						
			Priorytet	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania	Partnerzy
				wzdłuż dróg gminnych			
		VI.4.3		Uzupełnienie zieleni wiejskiej na terenie użytkowanym przez Gminę i jej jednostki	3 000 zł/rok	Budżet gminy, WFOŚiGW	-
		VI.5	Przywracanie zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i krajobrazowych				
		VI.5.1		Rozpoznanie skali potrzeb w zakresie niedoborów zadrzewień śródpolnych, krajobrazowych oraz ochronnych wzdłuż dróg	w miarę stwierdzonych potrzeb	wsparcie z budżetu powiatu w miarę możliwości finansowych	Gmina, właściciele gruntów, nadleśnictwo
VII	Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych i surowców mineralnych						
		VII.1	Wspieranie zalesiania najstabszych gruntów				
		VII.1.1		Dostosowanie drzewostanów leśnych do warunków siedliskowych	-	Budżety Nadleśnictw	Gminy powiatu, Nadleśnictwa
		VII.1.2		Realizacja „Programu zwiększania lesistości gminy.		Środki własne właścicieli zalesianych gruntów WFOŚiGW Fundusz leśny AR i MR Fundusze UE	Starostwo powiatowe Właściciele zalesianych gruntów Gmina AR i MR WFOŚi GW
		VII.1.3		Kontynuacja zalesień najstabszych gleb VI i VIz klasy bonitacyjnej oraz nieużytków.		Środki własne właścicieli zalesianych gruntów WFOŚiGW Fundusz leśny AR i MR Fundusze UE	Starostwo powiatowe Właściciele zalesianych gruntów Gmina AR i MR WFOŚi GW
		VII.1.4		Szkolenie rolników w zakresie zalesiania gruntów rolnych, prowadzenia upraw leśnych i pielęgnacji lasów		Budżet powiatu i gminy	Starostwo powiatowe, Gmina
		VII.1.5		Opracowanie planów urządzania lasów Nadleśnictwa Kolumna i Poddębice. Sprecyzowane konkretne 10-letnie zadania dla gospodarki leśnej w zakresie wszystkich funkcji.		Budżet Nadleśnicta	Nadleśnictwo
		VII.1.6		Opracowanie programu edukacji leśnej zgodnie z zarządzeniem nr 57 Dyrektora Generalnego		Budżet Nadleśnicta	Nadleśnictwo

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Lp.	Cel					
		<i>Priorytet</i>	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania	Partnerzy
			Lasów Państwowych z dn. 09.05.2003r.			
	VII.2	<i>Ochrona i wzbogacenie zasobów leśnych</i>				
	VII.2.1		Ograniczenie przeznaczania gruntów leśnych na cele nieleśne.		Budżet powiatu Fundusze LP WFOŚiGW	Starostwo Powiatowe Nadleśnictwo Kolumna i Poddębice Właściciele lasów Gmina
	VII.2.2		Renaturalizacja lasów polegająca na przywracaniu naturalności zatraconej przez niewłaściwą gospodarke.		Budżet powiatu Fundusze LP WFOŚiGW	Starostwo Powiatowe Nadleśnictwo Kolumna i Poddębice Właściciele lasów Gmina
	VII.3	<i>Wapnowanie gleb na terenach rolniczych</i>				
	VII.3.1		Wspieranie wapnowania gleb na terenie gminy		rolnicy, gminy, wsparcie z budżetu powiatu w miarę możliwości finansowych,	Gminy, rolnicy
	VII.4	<i>Wspieranie rolnictwa ekologicznego oraz rolnictwa integrowanego</i>				
	VII.4.1		Upowszechnianie społecznej wiedzy na temat zawartości i celów programu rolno-środowiskowego	b.d.	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet gminy, dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków	Gmina
	VII.4.2		Promowanie i dofinansowanie zadań mających na celu zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk półnaturalnych	b.d.	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet gminy, dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków	Gmina
	VII.4.3		Promowanie i dofinansowanie zadań mających na celu przywracanie stref buforowych (ekotonów) na granicy terenów użytkowanych rolniczo	b.d.	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet gminy, dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków	
	VII.4.4		Promowanie i dofinansowanie zadań mających na celu odtwarzanie korytarzy ekologicznych i lokalnych ostoi przyrodniczych na terenach użytkowanych rolniczo	b.d.	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet gminy, dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków	
	VII.4.5		Promowanie ekologicznego gospodarowania		Środki promotorów	Gospodarstwa ekologiczne WODR

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Lp.	Cel						
			Priorytet	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania	Partnerzy
				na gruntach rolnych położonych na terenach objętych ochroną prawną i promocją żywności ekologicznej w społeczeństwie.			
		VI.4.6		Wspieranie przedsięwzięć mających na celu tworzenie i rozwój gospodarstw ekologicznych	b.d.	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet gminy, dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków	Gmina, NFOŚiGW, WFOŚiGW
		VII.4.7		Promowanie i dofinansowanie zadań mających na celu zwiększanie udziału trwałych użytków zielonych – w tym łąk, pastwisk i zadrzewień/zakrzewień śródpolnych	3 000 zł/rok	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet gminy, dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków	Gmina, NFOŚiGW, WFOŚiGW
		VII.4.8		Udział w organizacji cyklicznych seminariów poświęconych prośrodowiskowym metodom produkcji rolnej	b.d.	Budżet gminy, WFOŚiGW	gmina, producenci żywności, organizacje zrzeszające producentów zdrowej żywności
		VII.4.9		Udział producentów z terenu gminy w targach producentów zdrowej żywności	b.d.		gmina, producenci żywności, organizacje zrzeszające producentów zdrowej żywności
		VII.4.10		Udział w dystrybucji materiałów promujących ekologiczną produkcję rolną	b.d.		gmina, producenci żywności, organizacje zrzeszające producentów zdrowej żywności
		VII.4.11		Zakładanie plantacji energetycznych przez rolników w gminie		Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolniczej – Fundusz Strukturalny UE, Środki własne rolnika	Prywatni plantatorzy
		VII.4.12		Wprowadzanie, na słabszych glebach w zastępstwie lasu plantacji drzew szybko rosnących np. wierzby energetycznej.		Środki własne właścicieli zalesianych gruntów WFOŚiGW Fundusz leśny AR i MR Fundusze UE	Właściciele zalesianych gruntów Gminy AR i MR WFOŚi GW
		VII.4.13		Uprawa rzepaku na paliwo rzepakowe i budowa agrorafinerii przez inwestora prywatnego w gminie		Rolnicy prywatni	Rolnicy prywatni

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Lp.	Cel						
			Priorytet	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania	Partnerzy
VIII	Zachowanie i podwyższenie walorów krajobrazowych oraz różnorodności biologicznej						
		VIII.1	Wspieranie działań łączących zadania ochrony i rekonstrukcji zieleni urządzonej z ochroną i rekonstrukcją obiektów zabytkowych (np. założenia parkowo-pałacowe)				
		VIII.1.1	Rozpoznanie potrzeb i możliwego zakresu odnowy zabytkowych zadrzewień (w tym parkowych, przypałacowych, podworskich, itd.)	b.d.	gmina, WFOŚiGW, inwestorzy	gmina, inwestorzy, ośrodki naukowe, instytucje związane z ochroną zabytków	
		VIII.1.2	Podjęcie działań mających na celu odnowę zabytkowych zadrzewień w gminie	b.d.	gmina, WFOŚiGW, inwestorzy	gmina, inwestorzy, ośrodki naukowe, instytucje związane z ochroną zabytków	
		VIII.1.3	Współpraca z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie ochrony starodrzewia, parków podworskich i wiejskich				
		VIII.1.4	Realizacja terenów zieleni urządzonej	b.d.	środki WFOŚiGW, fundusze celowe	gmina	
		VIII.2	Dostosowanie drzewostanów leśnych do warunków siedliskowych (w tym przebudowa monokultur sosnowych)				
		VIII.2.1.	Prowadzenie proekologicznej gospodarki leśnej polegającej między innymi na zróżnicowaniu składu gatunkowego, wieku i struktury drzewostanów.		Fundusze LP WFOŚiGW	Nadleśnictwo Kolumna i Poddębice Właściciele lasów Gmina	
		VIII.2.2	Stosowanie różnorodności gatunkowej w zalesieniach porolnych w powiązaniu z warunkami siedliskowymi	-	Nadleśnictwo Kolumna i Poddębice WFOŚiGW	ośrodki naukowe	
		VIII.2.3	Stosowanie, w odnowieniach, składu nowo zakładanych upraw leśnych wg opracowań typologicznych leśnych (reintrodukcja gatunków typu jodła i buk)	-	Nadleśnictwo Kolumna i Poddębice	Gmina	
		VIII.2.4	Wspieranie działań mających na celu restytucję siedlisk mokradłowych i renaturyzację dolin niewielkich cieków	b.d.	środki własne inwestorów, fundusze celowe, dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków	NFOŚiGW, WFOŚiGW, gminy, administratorzy cieków	

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Lp.	Cel						
			<i>Priorytet</i>	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania	Partnerzy
			VIII.2.5	Wykonanie uproszczonych planów urządzania lasów na terenie gminy		fundusze celowe, fundusze unijne, dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków	Nadleśnictwo, instytucje naukowe
			VIII.2.6	Prowadzenie gospodarki leśnej uwzględniającej wymogi ochrony przyrody dla konkretnych obszarów przyrodniczych.		Budżet Państwa	Właściciele lasów prywatnych Nadleśnictwo Kolumna i Poddębice
			VIII.2.7	Wspieranie inicjatyw na rzecz utrzymania udziału obszarów chronionych na terenie gminy	b.d.	budżety gminy, środki finansowe wojewody, dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków	gminy, Nadleśnictwo, WFOŚiGW, NFOŚiGW
			VIII.2.8	Realizacja programów rolno-środowiskowych dla rolników.		AR i MR	Fundusze UE
		VIII.3	<i>Upowszechnianie technik gospodarki leśnej przyjaznych dla środowiska przyrodniczego.</i>				
			VIII.3.1	Prowadzenie działań zgodnie z Certyfikatem RDLP Łódź-SSC „Dobrej gospodarki leśnej i kontroli pochodzenia produktu”.	-	Budżet Nadleśnictwa	Nadleśnictwo
		VIII.4	<i>Ochrona zasobów leśnych</i>				
			VIII.4.1	Realizacja wspólnych działań z administratorami zasobów leśnych na rzecz ich ochrony oraz promocji racjonalnej gospodarki leśnej	b.d.	środki nadleśnictw, fundusze celowe; dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków	Gmina
		VIII.5	<i>Działania minimalizujące i kompensujące naruszenie różnorodności biologicznej</i>				
			VIII.5.1	Kontrola przestrzegania przepisów o ochronie przyrody w trakcie gospodarczego wykorzystywania zasobów przyrody.		Budżet Powiatu Budżet Gminy	WIOŚ Starostwo Powiatowe, Gmina
			VIII.5.2	Wzmoczenie kontroli inspekcji ochrony środowiska w zakresie przestrzegania praw ekologicznych na terenach cennych przyrodniczo.		-	WIOŚ

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Lp.	Cel					
		Priorytet	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania	Partnerzy
		VIII.5.3	Ustanawianie na obszarze gminy nowych form ochrony przyrody		-	Wojewoda
		VIII.6	<i>Renaturyzacja ekosystemów wodno-błotnych, w szczególności dolin małych cieków</i>			
		VIII.6.1	Udział w inicjowaniu i realizacji programów restytucji gatunków roślin i zwierząt cennych ze względów przyrodniczych	b.d		gmina, ośrodki naukowe, instytucje oraz organizacje związane z ochroną przyrody
		VIII.7	<i>Uzupelnienie waloryzacji przyrodniczej gminy</i>			
		VIII.7.1	Waloryzacja przyrodnicza gminy		budżet gminy, WFOŚiGW, dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków	Gmina, instytucje naukowe
		VIII.7.2	Wypracowanie spójnej koncepcji przestrzennego zagospodarowania gminy uwzględniającej założenia programu rolno-środowiskowego, wielkoprzestrzennego systemu ochrony przyrody	b.d	Fundusze unijne, fundusz celowe, NFOŚiGW, dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków	urząd Wojewódzki, Ministerstwo Środowiska, gmina, organizacje pozarządowe
		VIII.8	<i>Stworzenie spójnej koncepcji zagospodarowania przestrzennego gminy</i>			
		VIII.8.1	Wdrażanie Programów ochrony przyrody stanowiących integralną część planów urzędzenia lasów dla Nadleśnictwa Kolumna i Poddębice.		Budżet Nadleśnictwa	Nadleśnictwo
IX.	Poprawa klimatu akustycznego i utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej poziomów dopuszczalnych					
		IX.1	<i>Rozpoznanie skali zagrożeń hałasem komunikacyjnym, zwłaszcza drogowym</i>			
		IX.1.1	Budowa monitoringu zagrożenia hałasem komunikacyjnym (w tym mapy akustyczne)	-	udział budżetu powiatowego w odniesieniu do dróg powiatowych - w miarę posiadanych środków, środki WIOŚ, środki administratorów dróg	administratorzy dróg
		IX.1.2	Opracowanie programu ograniczania	-	środki własne	administratorzy dróg

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Lp.	Cel						
			Priorytet	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania	Partnerzy
				uciążliwości akustycznych na terenach rozpoznanych jako zagrożone hałasem komunikacyjnym		administratorów dróg dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków w odniesieniu do dróg powiatowych	Inspekcja Transportu Drogowego WIOŚ
			IX.1.3	Eliminowanie z ruchu pojazdów mechanicznych będących w złym stanie technicznym oraz niespełniających wymagań dotyczących oddziaływania na środowisko			WIOŚ Inspekcja Transportu Drogowego
			IX.2	<i>Wprowadzenie technicznych (nawierzchnie dróg, ekrany akustyczne, pasy zieleni) i organizacyjnych (płynność ruchu) rozwiązań minimalizujących emisję hałasu</i>			
			IX.2.1	Wprowadzanie rozwiązań technicznych ograniczających uciążliwość akustyczną istniejących dróg i węzłów komunikacyjnych	b.d.	środki własne administratorów dróg	administratorzy dróg, NFOŚiGW, WFOŚiGW
			IX.2.2	Budowa zabezpieczeń przed uciążliwościami akustycznymi / osłon, ekranów akustycznych.		środki własne administratorów dróg	administratorzy dróg, NFOŚiGW, WFOŚiGW
			IX.2.3	Rozbudowa infrastruktury drogowej - drogi inne niż powiatowe		Budżety właściwych Zarządów Dróg (GDDKiA),	Właściwy Zarząd Dróg
			IX.2.4	Poprawa stanu technicznego dróg poprzez planowe remonty i modernizacje		budżet powiatu, środki UE, WFOŚiGW	Gmina, ZDP
			IX.3	<i>Dążenie do wyprowadzenia ruchu pojazdów ciężkich z terenów zabudowy</i>			
			IX.3.1	Sprawowanie funkcji koordynującej i inspirującej w zakresie ograniczania uciążliwości akustycznych	w ramach bieżących zadań		Gmina, PIOŚ, WIOŚ
			IX.4	<i>Ewidencja źródeł promieniowania niejonizującego i określenie poziomów zagrożeń</i>			
			IX.4.1	Sformułowanie wskazań do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (w związku z zagrożeniami promieniowaniem dla ludzi)	b.d.	-	Gmina
			IX.4.3	Przestrzeganie zasad analizy wpływu na środowisko nowych obiektów emitujących pola	b.d.	-	WIOŚ, Gmina

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

Lp.	Cel						
			Priorytet	Zadania	Szacunkowa wielkość nakładów	Źródła finansowania	Partnerzy
				elektromagnetyczne oraz zobowiązanie inwestorów do pomiarów rzeczywistego rozkładu promieniowania niejonizującego			
X	Bezpieczeństwo ekologiczne (nadzwyczajne zagrożenia środowiska)						
	<i>X.1</i>	<i>Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania zachowań w sytuacji wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska</i>					
	X.1.1	Prowadzenie akcji edukacyjnej z wykorzystaniem lokalnych środków masowego przekazu oraz Internetu	-		WFOŚiGW, NFOŚiGW	Gmina	
	<i>X.2</i>	<i>Zmniejszenie zagrożenia pożarowego, powodziowego oraz chemicznego</i>					
	X.2.1	Wyznaczenie zalecanych tras przewozu substancji niebezpiecznych przez teren gminy	b.d.		administratorzy dróg	gmina	
	X.2.2	Wyznaczenie i budowa parkingów dla pojazdów przewożących materiały niebezpieczne	b.d.		administratorzy dróg	administratorzy dróg, gmina, Straż Pożarna	
	X.2.3	Wdrażanie procedur zarządzania środowiskowego (ISO14000) w przedsiębiorstwach	b.d.		budżety przedsiębiorstw	przedsiębiorstwa	
	X.2.4	Doposażenie systemu ratownictwa drogowego w zakresie zwalczania zagrożeń środowiskowych	b.d.		Fundusze celowe		
	<i>X.3</i>	<i>Stworzenie i rozpropagowanie publicznego systemu informowania i wczesnego ostrzeżenia o NZŚ (z wykorzystaniem internetu)</i>					
	X.3.1	Integracja systemów informacji o środowisku i jego zagrożeniach (WIOŚ, leśnictwo, straż pożarna, SANEPID, RZGW, IMGW) z wykorzystaniem Internetu	15 000 zł		środki unijne., budżet powiatu w miarę posiadanych środków	Straż Pożarna, WIOŚ, Inspekcja Sanitarna i Weterynaryjna, Gmina	
	X.3.2	Udział w tworzeniu systemu kontroli przewozu materiałów niebezpiecznych TSP (Toksyczne Substancje Przemysłowe)	b.d.		administratorzy dróg, przedsiębiorstwa transportowe	administratorzy dróg, przedsiębiorstwa transportowe Straż Pożarna, WIOŚ	

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

XI	Edukacja ekologiczna i promocja walorów przyrodniczych gminy				
	XI.1	Rozwój różnorodnych form edukacji szkolnej i pozaszkolnej			
	XI.1.1	Akcja szkoleniowa w zakresie ochrony środowiska	w miarę możliwości budżetu	budżet gminy w miarę posiadanych środków, WFOŚiGW, NFOŚiGW	Gmina, organizacje pozarządowe
	XI.1.2	Warsztaty dla nauczycieli nt. „Gospodarstwo ekologiczne jako miejsce edukacji”.		PFOŚiGW Fundusze Pomocowe	Wydział Oświaty Gmina
	XI.1.3	Wspieranie rozwoju „Zielonych Szkół”.		-	Wydział Oświaty Gmina
	XI.1.4	Współdziałanie z Politechniką Łódzką, Uniwersytetem Łódzkim i innymi szkołami wyższymi w zakresie kształcenia ekologicznego studentów (praktyki studentów, staże ekologiczne, prace licencjackie, magisterskie itp.).		-	Wykładowcy uczelni wyższych
	XI.1.5	Udział w upowszechnianiu informacji o możliwościach wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie gminy	b.d.	stowarzyszenia rolnicze, budżety gminy, dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków	Gminy, stowarzyszenia rolnicze
	XI.1.6	Udział w upowszechnianiu zasad zawartych w Kodeksie Dobrych Praktyk Rolniczych	b.d.	stowarzyszenia rolnicze, budżety gminy w miarę posiadanych środków	Gmina, stowarzyszenia rolnicze
	XI.1.7	Udział w upowszechnianiu informacji o możliwościach wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie gminy	b.d.	WFOŚiGW, NFOŚiGW, budżet gminy, organizacje pozarządowe, inwestorzy,	Gmina
	XI.1.8	Udział w upowszechnianiu informacji na temat możliwości oszczędzania wody i wykorzystania wód opadowych w przedsiębiorstwach oraz w gospodarstwach domowych	b.d.	WFOŚiGW, NFOŚiGW, budżety gminy, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	Gmina, NFOŚiGW, WFOŚiGW, przedsiębiorstwa wodociągowe
	XI.1.9	Edukacja na rzecz proekologicznych zachowań komunikacyjnych	b.d.	WFOŚiGW, budżet gminy, organizacje pozarządowe	Gmina, Kuratorium Oświaty, Komenda Policji, Komenda Straży Pożarnej
	XI.2	Dostosowanie treści programów szkolnych (edukacja ekologiczna, edukacja regionalna, wiedza o społeczeństwie) do uwarunkowań przyrodniczych i społecznych gminy			
	XI.2.1	Wsparcie finansowe przedsięwzięć w zakresie ścieżki międzyprzedmiotowej „edukacja	-	budżet gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW	Kuratorium Oświaty, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Gmina

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

	ekologiczna” w szkołach podstawowych			
XI.2.2	Zakup programów edukacji ekologicznej dla szkół podstawowych	-	Budżet gminy	Gmina, Kuratorium Oświaty
XI.2.3	Inicjowanie nowych projektów związanych z edukacją ekologiczną w szkołach podstawowych	-	-	instytucje naukowe, organizacje pozarządowe, Gmina
XI.2.4	Dofinansowanie pracowni ekologicznych oraz funkcjonujących projektów związanych z edukacją ekologiczną w szkołach podstawowych	-	budżet gminy WFOŚiGW, NFOŚiGW	Kuratorium Oświaty, WFOŚiGW, NFOŚiGW, Gmina
XI.2.5	Doskonalenie nauczycieli różnych przedmiotów z zakresu edukacji ekologicznej	b.d.	dofinansowanie z budżetu powiatu w miarę posiadanych środków, WFOŚiGW, budżet gminy	Kuratorium oświaty, Wojewódzki Ośrodek Metodyczny
XI.3	<i>Edukacja na rzecz minimalizowania ilości wytwarzanych odpadów</i>			
XI.3.1	Dofinansowanie działań edukacyjnych na rzecz ograniczania ilości wytwarzanych odpadów oraz ich segregacji „u źródła”		WFOŚiGW, NFOŚiGW	Gmina Kuratorium Oświaty, WFOŚiGW, NFOŚiGW
XI.3.2	Propagowanie indywidualnego kompostowania odpadów organicznych powstających w gospodarstwach domowych i rolniczych		WFOŚiGW, NFOŚiGW,	Gminy, Kuratorium Oświaty, WFOŚiGW, NFOŚiGW, stowarzyszenia rolnicze
XI.3.3	Kampania edukacji ekologicznej w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w gminie.		EKO - Region	Gmina
XI.4	<i>Wspieranie projektowania i wytyczania ścieżek dydaktycznych wraz z opisem przyrody</i>			
XI.4.1	Projektowanie ścieżek dydaktycznych	b.d.	budżety gminy, WFOŚiGW, NFOŚiGW	Gmina, Kuratorium Oświaty, WFOŚiGW, NFOŚiGW
XI.4.2	Wspieranie inicjatyw na rzecz projektowania i wytyczania ścieżek przyrodniczych o zasięgu gminnym	b.d.	WFOŚiGW, NFOŚiGW, budżet gminy	Gmina, Kuratorium Oświaty, WFOŚiGW, NFOŚiGW
XI.5	<i>Promocja walorów krajobrazowych gminy</i>			
XI.5.1	Propagowanie walorów przyrodniczych gminy (wydawnictwa zwarte, Internet)	2 000 zł w 2004 i 2005r. a w kolejnych latach –4 000 zł/rok	WFOŚiGW, NFOŚiGW, sponsorzy	Gmina, WFOŚiGW, NFOŚiGW
XI.5.2	Inicjowanie inwestycji proekologicznych w gminie zwłaszcza na terenach cennych		-	Gmina

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

	przyrodniczo objętych ochroną.			
XI.5.3	Promocja walorów przyrodniczych gminy ze szczególnym uwzględnieniem korzyści płynących z zamieszkiwania ludności na terenach cennych przyrodniczo. Promocja agroturystyki.		-	Gmina
XI.6	<i>Edukacja ekologiczna społeczeństwa.</i>			
XI.6.1	Podpisanie porozumień z WODR o/Kościerzyn w sprawie działań na rzecz wzrostu świadomości ekologicznej społeczeństwa.		-	Wójt gminy WODR o/Kościerzyn
XI.6.2	Organizacja i rozwój bazy danych o środowisku i jego ochronie		PFOŚiGW Środki UE	Gmina
XI.6.3	Organizacja szkoleń, warsztatów w zakresie ochrony środowiska dla: – radnych gminy, – sołtysów, – spółek wodnych.		PFOŚiGW	Gmina
XI.6.4	Organizacja imprez masowych: – Dzień Ziemi, – Dzień Ochrony Środowiska, – Sprzątanie świata.		PFOŚiGW WFOŚiGW Sponsorzy	Gmina
XI.6.5	Wzbogacenie księgozbioru biblioteki gminy.		PFOŚiGW WFOŚiGW	Gmina
XI.6.6	Promowanie ciekawych wydawnictw ekologicznych w środkach masowego przekazu.		-	Gmina
XI.6.7	Warsztaty dla rolników chcących przystosować gospodarstwo do prowadzenia metodami ekologicznymi.		PFOŚiGW Środki WODR	WODR o/Kościerzyn Gmina
XI.6.8	Programy dla rolników nt. racjonalnego gospodarowania środowiskiem, zalesieniami.		Środki WODR	WODR o/Kościerzyn Gmina
XI.6.9	Tworzenie i rozwijanie gminnego centrum edukacji ekologicznej.		-	-
XI.6.10	Przeprowadzanie szkoleń dla mieszkańców w zakresie prowadzenia gospodarstw agroturystycznych, przewodników po Ziemi		Środki Powiatowego Urzędu Pracy	Powiatowy Urząd Pracy we współpracy z WODR, Nadleśnictwem.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA GMINY ZDUŃSKA WOLA

			Zduńskowolskiej, sposobu zalesiania gruntów rolnych i pielęgnacji upraw leśnych, prowadzenia gospodarstw ekologicznych, odnawialnych źródeł energii itp.			
		XI.6.11	Promowanie instrumentów finansowych oferowanych rolnikom przez programy rolno-środowiskowe i inne, udzielanie rolnikom porad, pomoc w wypełnianiu wniosków.		Fundusze UE	Gmina
		XI.6.12	Wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskiem przedstawiane w środkach masowego przekazu podmiotów posiadających certyfikaty ISO 14001, zintegrowane pozwolenia ekologiczne.		Budżet Państwa	Gmina
		XI.6.13	Rozpropagowywanie regulaminów, konkursów, przeprowadzanie etapu gminnego konkursów: ekologiczna szkoła i innych.		-	-

18. OSZACOWANIE MOŻLIWOŚCI I ZAGROŻEŃ FINANSOWANIA PROGRAMU

Analiza ekonomiczno – finansowa budżetu gminy jest nieodłączną częścią Programu Ochrony Środowiska, gdyż możliwości finansowania zadań infrastrukturalnych z budżetu gminy są ograniczone, a zadania inwestycyjne, które stoją przed samorządem są bardzo duże. Stan środowiska przyrodniczego w Polsce ulega jednak stopniowej poprawie dzięki wzrostowi nakładów inwestycyjnych na jego ochronę głównie za sprawą możliwości ich współfinansowania ze środków funduszy unijnych. Przeznaczenie środków w budżecie na daną inwestycję jest bardzo ważnym elementem planowania, gdyż samorząd finansuje różne sfery życia społeczności lokalnej. Mając świadomość znaczenia planowanych inwestycji dla poprawy stanu środowiska naturalnego stwierdza się, że wielkość projektowanych zamierzeń daleko wykracza poza możliwości finansowe, stąd też realizacja wnioskowanych zadań jest możliwa wyłącznie przy wspomaganie ich wykonywania ze źródeł zewnętrznych.

Dla gminy dostępnymi sposobami finansowania inwestycji są:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki o oprocentowaniu preferencyjnym udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin,
- dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych.

Osiągane przez Polskę coraz lepsze wyniki w ochronie środowiska są w dużej mierze efektem funkcjonującego systemu finansowania przedsięwzięć proekologicznych. Podstawę tego systemu stanowią przede wszystkim instytucjonalne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Nasze członkostwo w Unii Europejskiej daje większe możliwości korzystania z programów i funduszy strukturalnych. Fundacje i programy pomocowe udzielają bezzwrotnej pomocy finansowej w różnych formach. Są to między innymi: pomoc finansowa na zadania inwestycyjne lub projekty, pomoc konsultingowa oraz pomoc szkoleniowa.

Źródła finansowania inwestycji związanych z ochroną środowiska można podzielić na:

- publiczne - pochodzące z budżetu państwa, miasta, gminy lub pozabudżetowych instytucji publicznych

- prywatne - pochodzące z banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych
- prywatno - publiczne - pochodzące ze spółek prawa handlowego z udziałem gminy.

Obecnie potencjalne źródła finansowania działań związanych z ochroną środowiska to przede wszystkim:

Fundusze własne gminy

www.ugzw.com.pl

Prognoza dochodów i wydatków bieżących gminy Zduńska Wola pozwala na określenie przewidywanej kwoty nadwyżki operacyjnej (środków dostępnych na inwestycje i obsługę zadłużenia).

Gmina ze względu na kompetencje i wielkość dochodów nie ma większych możliwości na samodzielną realizację inwestycji. Niemniej jednak efektywne wydatkowanie środków na realizację zadań bieżących daje pewne możliwości inwestowania.

W wyniku przeprowadzonej prognozy dochodów i wydatków bieżących w latach 2007 – 2013 otrzymano wartości będące nadwyżką operacyjną.

Tabela 39 Prognoza dochodów i wydatków gminy na lata 2007 -2013

WYNIK	LATA						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
dochody	20928287	21218661	21537179	21900839	22299250	22742213	23223582
wydatki (bez obsługi długu publicznego)	16788236	16943327	17184796	17448434	17735845	18048440	18376456
NADWYŻKA	4 140 051	4 275 334	4 352 383	4 452 405	4 563 405	4 693 773	4 847 126

Wysokość wolnych środków określa kwotę, jaką gmina może wydać w poszczególnych latach na realizację programu inwestycyjnego ze środków własnych. Gmina może realizować inwestycje przekraczając tę wartość, korzystając z zewnętrznych źródeł finansowania.

Tabela 40 Prognoza wolnych środków w budżecie gminy Zduńska Wola w latach 2007 – 2013

WOLNE ŚRODKI	LATA						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
dochody	20928287	21218661	21537179	21900839	22299250	22742213	23223582
wydatki	16788236	16943327	17184796	17448434	17735845	18048440	18376456
NADWYŻKA	4 140 051	4 275 334	4 352 383	4 452 405	4 563 405	4 693 773	4 847 126
obsługa zadłużenia	679 417	654 873	638 883	283 414	155 251	0	0
WOLNE ŚRODKI	3 460 634	3 620 461	3 713 500	4 168 991	4 408 154	4 693 773	4 847 126

Na podstawie wcześniejszych założeń i przeprowadzonej projekcji można zauważyć, że gmina Zduńska Wola będzie posiadała w latach 2007-2013 wolne środków, które może przeznaczyć na inwestycje również w zakresie ochrony środowiska.

Budżet państwa (Program dla Odry –2006)

www.programodra.pl

Wieloletni „Program dla Odry – 2006” został ustanowiony ustawą z dnia 6 lipca 2001 roku (Dz. U. Nr 98, poz. 1067) dla modernizacji Odrzańskiego Systemu Wodnego w latach 2002 - 2016. Program jest realizowany przez Radę Ministrów.

Program podejmuje zadania dotyczące:

- zbudowania systemu biernego i czynnego zabezpieczenia przeciwpowodziowego
- ochrony środowiska przyrodniczego i czystości wód
- usunięcia szkód powodziowych
- prewencyjnego zagospodarowania przestrzennego oraz renaturyzacji ekosystemów
- zwiększenia lesistości
- utrzymania i rozwoju żeglugi śródlądowej
- energetycznego wykorzystania rzek.

Gmina Zduńska Wola może korzystać ze środków przeznaczonych na realizację Programu Odra, pod warunkiem podjęcia inwestycji o znaczeniu krajowym.

Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Zasady funkcjonowania narodowego, wojewódzkich oraz gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej określa ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 129, poz. 902 z późniejszymi zmianami). Zasadniczym celem funkcjonowania funduszy jest wspieranie przedsięwzięć podejmowanych dla poprawy stanu środowiska w Polsce. Główne kierunki ich działania określa II Polityka Ekologiczna Państwa, natomiast co roku aktualizowane są cele szczegółowe. Podstawowe źródła zasilania wymienionych funduszy stanowią środki z opłat za korzystanie ze środowiska, kar za naruszenie stanu środowiska oraz opłat produktowych. Przychodami funduszy mogą być ponadto dobrowolne wpłaty, zapisy, darowizny, świadczenia rzeczowe, środki pochodzące z fundacji, wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz inne wpływy. Do przychodów Narodowego Funduszu należą także min. wpływy z opłat produktowych. Fundusze ekologiczne służą finansowaniu przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska i

gospodarki wodnej, zgodnie z celami wskazanymi w cytowanej wyżej ustawie. Zasady gospodarowania funduszami określone są w przywołanej wyżej ustawie oraz w regulaminach poszczególnych funduszy.

Narodowy Fundusz oraz wojewódzkie fundusze mają osobowość prawną i prowadzą samodzielną gospodarkę finansową. Fundusze powiatowe i gminne są funduszami celowymi pozostającymi w dyspozycji odpowiednich jednostek samorządu terytorialnego.

Narodowy Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

www.nfosigw.gov.pl

Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska. Dofinansowaniem objęte są przedsięwzięcia o znaczeniu priorytetowym z punktu widzenia Polityki Ekologicznej Państwa oraz zobowiązań międzynarodowych Polski, a także przedsięwzięcia ujęte w listach priorytetów wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach następujących dziedzin:

- ochrona powietrza
- ochrona wód i gospodarka wodna
- ochrona powierzchni ziemi
- ochrona przyrody i krajobrazu oraz leśnictwo
- geologia i górnictwo
- edukacja ekologiczna
- Państwowy Monitoring Środowiska
- programy międzydziedzinowe
- nadzwyczajne zagrożenia środowiska
- ekspertyzy i prace badawcze.

Wysokość dofinansowania udzielanego przez Narodowy Fundusz jest uzależniona od efektywności wykorzystania środków Funduszu, z zastosowaniem zasady uzyskania optymalnego efektu ekologicznego i ekonomicznego. Udzielone przez Narodowy Fundusz dofinansowanie, w formie pożyczek i kredytów generalnie nie może przekroczyć 80% kosztów realizacji przedsięwzięcia. Pożyczki mogą być częściowo umarżane, pod warunkiem terminowego wykonania zadań i osiągnięcia planowanych w nich efektów.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej dokonując wyboru przedsięwzięć do dofinansowania przeznacza środki przede wszystkim na dofinansowywanie przedsięwzięć realizowanych z udziałem bezzwrotnych środków Unii Europejskiej i innych bezzwrotnych środków zagranicznych. Dofinansowanie ma za zadanie służyć osiągnięciu przez Polskę efektów ekologicznych określonych w Traktacie Akcesyjnym.

Szczegółowe zasady udzielania i umarzania pożyczek, udzielania dotacji oraz dopłat do oprocentowania preferencyjnych kredytów i pożyczek są uchwalane corocznie przez Radę Nadzorczą Funduszu.

Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Zasadniczym celem funkcjonowania wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej jest wspomaganie działalności w dziedzinie ochrony środowiska i gospodarki wodnej o znaczeniu i zasięgu regionalnym (wojewódzkim). Zakres działalności, na którą mogą być przeznaczone środki z wojewódzkiego funduszu określa ustawa Prawo ochrony środowiska. Obejmuje on między innymi:

- realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,
- realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi,
- zapobiegania lub usuwania skutków zanieczyszczenia środowiska, w przypadku, gdy nie można ustalić podmiotu za nie odpowiedzialnego.

W kryteriach wyboru przedsięwzięć do dofinansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi znaczenie priorytetowe nadaje się zadaniom, które:

- znajdują odzwierciedlenie w polityce ekologicznej województwa,
- zawarte są w lokalnych, długookresowych programach ochrony środowiska,
- realizowane są w zakładach szczególnie uciążliwych dla środowiska,
- spełniają rolę dźwigni finansowej przez pobudzenie wykorzystania środków podmiotów gospodarczych, samorządów terytorialnych oraz gminnych i powiatowych funduszy ochrony środowiska, ograniczając uciążliwości dla środowiska,
- realizują zobowiązania Polski w zakresie integracji z Unią Europejską.

Przy wyborze przedsięwzięcia stosuje się ponadto:

- kryterium efektywności ekologicznej, mierzonej ilością wyeliminowanych zanieczyszczeń, stopniem powiązania z innymi działaniami na rzecz

ochrony środowiska lub oszczędności energii oraz możliwością docelowego osiągnięcia norm ekologicznych wynikających z obowiązujących przepisów:

- kryterium efektywności ekonomicznej, wyrażającym się stosunkiem planowanego efektu ekologicznego do kosztów zadania, z uwzględnieniem okresu realizacji inwestycji, zbilansowania źródeł finansowania inwestycji oraz wysokości zaangażowania środków własnych inwestora;
- kryterium uwarunkowań technicznych i jakościowych, z preferencjami dla przedsięwzięć wprowadzających technologie zapewniające wysoką skuteczność ochrony środowiska lub podnoszących sprawność istniejących urządzeń, które służą ochronie środowiska.
- kryterium zasięgu oddziaływania, zachowujące hierarchię: regionalny, wynikający z lokalnych programów ochrony środowiska, dotyczący obszarów szczególnej ochrony środowiska.

Ze środków Funduszu mogą być pokryte koszty poniesione po dniu podjęcia uchwały o przyznaniu dofinansowania. Środki funduszu nie mogą być wykorzystywane na pokrycie kosztów związanych z przygotowaniem inwestycji oraz na realizację zadań uzupełniających bezpośrednią inwestycję.

Dominującą formą pomocy finansowej ze środków Funduszu są oprocentowane pożyczki udzielane na preferencyjnych warunkach. Istnieją możliwości częściowego umorzenia udzielonych pożyczek.

Dotacje mogą być udzielane na proekologiczne zadania inwestycyjne i modernizacyjne realizowane przez jednostki sfery budżetowej, jednostki samorządów i inne jednostki organizacyjne prowadzące działalność w zakresie ochrony zdrowia, profilaktyki zdrowotnej, pomocy społecznej, oświaty i kultury.

Szczegółowe warunki udzielania pomocy finansowej są określone w dokumencie "Zasady udzielania pomocy finansowej" uchwalonym przez Radę Nadzorczą Funduszu.

Powiatowe i gminne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Środki gromadzone w powiatowych i gminnych funduszach są generalnie przeznaczone na wspomaganie ustalonych przez radę powiatu lub radę gminy przedsięwzięć ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w tym związanych z ochroną powierzchni ziemi. Cele wydatkowania wymienionych środków określa ustawa Prawo ochrony środowiska, a sposób dysponowania - ustawa o finansach publicznych.

Fundacja EkoFundusz

www.ekofundusz.org.pl

EkoFundusz jest fundacją powołaną w 1992 r. przez Ministra Finansów dla efektywnego zarządzania środkami finansowymi pochodzącymi z zamiany części zagranicznego długu na wspieranie przedsięwzięć w ochronie środowiska (tzw. ekokonwersja długu). Dotychczas decyzję o ekokonwersji polskiego długu podjęły Stany Zjednoczone, Francja, Szwajcaria i Norwegia.

Zadaniem Fundacji jest finansowanie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska, które mają istotne znaczenie w skali regionu, kraju lub wpływają na osiągnięcie celów ekologicznych w skali europejskiej, a nawet światowej uznanych za priorytetowe. Przyznane środki Fundacja przeznaczona na dofinansowanie przedsięwzięć w pięciu dziedzinach uznanych jako priorytetowe:

- a. Ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenu azotu oraz eliminacja niskich źródeł ich emisji (ochrona powietrza).
- b. Przywracanie czystości wód Morza Bałtyckiego oraz ochrona zasobów wody pitnej (ochrona wód).
- c. Ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu ziemi (ochrona klimatu).
- d. Racjonalizacja gospodarki odpadami i rekultywacja gleb (gospodarka odpadami).
- e. Ochrona różnorodności biologicznej (ochrona przyrody)

Sektor I - Ochrona powietrza

- i. likwidacja niskich źródeł emisji w miastach o udokumentowanym ponadnormatywnym stężeniu dwutlenku siarki,
- ii. budowa kotłów z paleniskami fluidalnymi,
- iii. budowa turbin gazowo - parowych (preferowane będą układy wykorzystujące biogaz, gaz
- iv. odpadowy lub lokalne złoża gazu ziemnego),
- v. zmniejszenie emisji zanieczyszczeń atmosfery z pojazdów samochodowych w miastach.

Sektor II - Ochrona wód

- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej w ramach Krajowego Programu Budowy Oczyszczalni Ścieków Komunalnych w aglomeracjach o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) 15 - 100 tys., położonych w pasie nadmorskim o szerokości 50 km i w zlewniach: Zalewu Wiślanego, Zalewu Szczecińskiego, rzek Przymorza, Wisły – poniżej ujścia Brdy, Odry – poniżej ujścia Warty,
- budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM mających wpływ na jakość wody pitnej dla mieszkańców Warszawy i Krakowa,
- budowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków i kanalizacji niezbędnych dla zachowania czystości jezior o dużej wartości przyrodniczej lub wód w obrębie parków narodowych i rezerwatów przyrody,
- budowa systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków na obszarach wybranych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych w strefach bardzo wysokiego zagrożenia określonych przez Państwowy Instytut Geologiczny,
- budowa instalacji do utylizacji osadów ściekowych w komunalnych oczyszczalniach ścieków.

Sektor III - Ochrona klimatu

- oszczędność energii w miejskich systemach zaopatrzenia w ciepło,
- wykorzystanie biomasy do celów energetycznych w sektorze komunalno - bytowym i w zakładach przemysłowych,
- gospodarcze wykorzystanie biogazu z odpadów pochodzenia rolniczego, z wysypisk odpadów komunalnych i z oczyszczalni ścieków oraz gazu odpadowego z procesów przemysłowych,
- produkcja biopaliwa z rzepaku,
- wykorzystanie energii solarnej (kolektory słoneczne i panele fotowoltaiczne),
- wykorzystanie energii wiatru,
- wykorzystanie energii geotermalnej w zakresie naziemnej części ciepłowniczej wraz z centralą geotermalną,
- wykorzystanie płytkiej geotermii (pompy ciepła),
- promocja technologii ogniwo paliwowych,
- wykorzystanie energii odpadowej z procesów przemysłowych i z procesów spalania.

Sektor IV - ochrona przyrody

- ochrona gatunków fauny i flory zagrożonych wyginięciem,
- ochrona cennych przyrodniczo obszarów wodno – błotnych,
- czynna ochrona przyrody w parkach narodowych i krajobrazowych,
- ochrona obszarów Europejskiej Sieci Ekologicznej „Natura 2000”,
- budowa infrastruktury edukacji ekologicznej w parkach narodowych,
- dostosowanie składu gatunkowego lasu do siedlisk w parkach narodowych i w ich otulinach.

Sektor V - Gospodarka odpadami

- organizacja kompleksowych systemów zbiórki, recyklingu i zagospodarowania odpadów komunalnych obsługujących 50 - 250 tys. mieszkańców,
- unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych,
- budowa instalacji do recyklingu odpadów komunalnych i niebezpiecznych,
- modernizacje technologii przemysłowych prowadzące do eliminacji powstawania odpadów niebezpiecznych (tzw. „czyste technologie”).

W sektorach tych EkoFundusz wspiera jedynie projekty inwestycyjne w ich fazie realizacyjnej, a w dziedzinie ochrony przyrody również projekty nieinwestycyjne.

Dofinansowanie ze środków EkoFunduszu ma wyłącznie formę bezzwrotnych dotacji. Dotacja EkoFunduszu dla pojedynczego projektu nie może być niższa niż 50 tys. zł.

Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego

www.eog.pl

Mechanizmy te są bezzwrotnymi źródłami pomocy w dofinansowaniu rozwoju Polski. Całkowita pula środków finansowych dostępnych dla Polski w ramach obu mechanizmów wynosi ponad 533 mln euro z możliwością wykorzystania do 2009 roku. Głównym celem utworzonego przez państwa - darczyńców jest realizacja przedsięwzięć prorozwojowych przyczyniających się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Poziom dofinansowania

Minimalna wartość dofinansowania pojedynczego projektu ze środków Mechanizmu Norweskiego i Mechanizmu Finansowego EOG wynosi 250 000 euro. Poziom dofinansowania zależy od źródeł finansowania po stronie polskiego beneficjenta. Jeśli

projekt finansowany jest z budżetu państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, wnioskodawca może uzyskać dofinansowanie maksymalnie do 85% całkowitych kosztów kwalifikowanych. W przypadku realizacji projektu we współpracy z podmiotami prywatnymi, poziom współfinansowania z Mechanizmów Finansowych może wynieść maksymalnie do 60% kosztów kwalifikowanych.

Norweski Mechanizm Finansowy i Mechanizm Finansowy EOG przekazują swoje środki finansowe na realizację projektów w ramach określonych obszarów priorytetowych.

Obszary priorytetowe

Środki finansowe w ramach *Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego* są dostępne na realizację projektów w następujących sześciu obszarach priorytetowych:

1. Ochrona środowiska, w tym środowiska ludzkiego, poprzez m.in. redukcję zanieczyszczeń promowanie odnawialnych źródeł energii.
2. Promowanie zrównoważonego rozwoju poprzez lepsze wykorzystanie i zarządzanie zasobami.
3. Ochrona kulturowego dziedzictwa europejskiego, w tym transport publiczny i odnowa miast.
4. Rozwój zasobów ludzkich poprzez m.in. promowanie wykształcenia i szkoleń wzmacnianie w samorządzie i jego instytucjach potencjału z zakresu administracji lub służby publicznej, a także wzmacnianie wspierających go procesów demokratycznych.
5. Opieka zdrowotna i opieka nad dzieckiem.
6. Badania naukowe.

Środki finansowe z *Norweskiego Mechanizmu Finansowego* mogą wspierać działania podejmowane w ramach wszystkich sześciu priorytetów *Mechanizmu Finansowego EOG*, oraz na zasadach pierwszeństwa w zakresie następujących dodatkowych czterech obszarów priorytetowych:

7. Wdrażanie przepisów z Schengen, wspieranie Narodowych Planów Działania z Schengen, jak również wzmacnianie sądownictwa.
8. Ochrona środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem wzmocnienia zdolności administracyjnych do wprowadzania w życie odpowiednich przepisów istotnych dla realizacji projektów inwestycyjnych.
9. Polityka regionalna i działania transgraniczne.

10. Pomoc techniczna przy wdrażaniu *acquis communautaire*.

Fundusze unijne

W okresie programowania, obejmującym lata 2007 - 2013, obowiązują następujące rozporządzenia regulujące zasady realizacji wspólnotowej polityki spójności:

- Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie *Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999*,
- Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie *Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999*,
- Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie *Europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT)*,
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 roku *ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999*,
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1084/2006 z dnia 11 lipca 2006 roku *ustanawiające Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1164/94*.

W latach 2007 - 2013 przewidywane są następujące etapy programowania:

1) Rada, po przyjęciu rozporządzeń i w oparciu o propozycje Komisji Europejskiej przyjęła w dniu 6 października 2006 roku *Strategiczne Wytyczne Wspólnoty (SWW)* będące podstawą działań rozwojowych podejmowanych w państwach członkowskich w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności

2) Na podstawie powyższych wytycznych Polska przygotowała dokument *Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 - 2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie - Narodowa Strategia Spójności (NSRO)*, który wyznacza priorytety polityki spójności w oparciu o SWW. Dokument ten jest podstawą budowania, w ramach polityki spójności, poszczególnych Programów Operacyjnych. NSRO zawiera listę tych programów wraz z orientacyjną alokacją środków finansowych.

Unia Europejska przewiduje udzielenie Polsce pomocy w zakresie ochrony środowiska poprzez Programy Operacyjne z Narodowej Strategii Ram Odniesienia (NSRO) oraz Program Operacyjny Rozwój Obszarów Wiejskich z Krajowego Planu Strategicznego dla Obszarów Wiejskich według Strategii Rozwoju Kraju 2007 - 2015.

Aktualnie istnieje możliwość finansowania inwestycji w ochronie środowiska w latach 2007 - 2013 w ramach Programów Operacyjnych:

- PO Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ),
- Regionalny Program Operacyjny (RPO),
- PO Rozwój Obszarów Wiejskich.

Głównymi źródłami finansowania mają być fundusze:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- Fundusz Spójności (FS) - współfinansuje tylko duże projekty inwestycyjne (o budżecie nie mniejszym niż 10 mln euro),
- Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007 - 2013 (RPOWŁ)

www.lodzkie.pl/lodzkie/fundusze/programowanie/rop/index.html

Każde województwo opracowuje program, który będzie umożliwił finansowanie inwestycji w różnych dziedzinach, w tym także działań związanych z ochroną środowiska. Według Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) województwo łódzkie w latach 2007 - 2013 będzie dysponować kwotą z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w wysokości 863,85 mln euro, co z wkładem własnym beneficjentów wyniesie 1 123,96 mln euro.

Główne cele Regionalnego Programu Operacyjnego zostały ujęte w 7 osiach priorytetowych:

- I. Infrastruktura transportowa
- II. Ochrona środowiska
- III. Gospodarka, innowacyjność, przedsiębiorczość
- IV. Społeczeństwo informacyjne
- V. Infrastruktura społeczna
- VI. Odnowa obszarów miejskich
- VII. Pomoc techniczna.

Ochrona środowiska została ujęta w ramach osi priorytetowej II - Ochrona środowiska (cel - poprawa stanu środowiska naturalnego i bezpieczeństwa energetycznego):

- racjonalizacja gospodarki w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych i przemysłowych,
- racjonalizacja zaopatrzenia w wodę,

- racjonalizacja gospodarki odpadami komunalnymi i odpadami z sektora gospodarczego,
- ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych,
- poprawa jakości powietrza,
- przeciwdziałanie powstawaniu zagrożeń środowiskowych i zmniejszanie ich skutków,
- rozwój i poprawa stanu infrastruktury energetycznej województwa,
- dywersyfikacja źródeł energii ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2013 w swoich zadaniach nie obejmuje zadań z terenu gminy Zduńska Wola.

Program Operacyjny Rozwój Obszarów Wiejskich

www.minrol.gov.pl

Wsparcie rozwoju obszarów wiejskich jest finansowane w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich utworzonego na mocy Rozporządzenia Rady 1290/2005 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej. Biorąc pod uwagę problemy i wyzwania, przed jakimi stoją obszary wiejskie, wyznaczono główne cele nowej polityki POROW:

Cel 1: Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych poprzez ich restrukturyzację.

Cel 2: Poprawa stanu środowiska oraz krajobrazu poprzez racjonalną gospodarkę ziemią.

Cel 3: Poprawa warunków życia ludności wiejskiej i promocja dywersyfikacji działalności gospodarczej.

LIFE+

www.ekoportal.pl/jetspeed/portal/portal/Fundusze_UE/LIFE

LIFE+ jest kontynuacją Instrumentu Finansowego LIFE, który został utworzony przez Komisję Europejską w 1992 roku. Nowy program LIFE+ będzie jedynym programem wspólnotowym poświęconym wyłącznie zagadnieniom związanym z ochroną środowiska. Realizacja tego programu rozpocznie się w 2007 roku wraz z wejściem w życie Rozporządzenia o Lifie+.

Celem Programu będzie:

- ochrona przyrody i bioróżnorodności,
- przeciwdziałanie zmianom klimatu,

- zminimalizowanie negatywnych skutków wpływu zanieczyszczeń środowiska na zdrowie ludzi,
- zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych i racjonalna gospodarka odpadami.

Bank Ochrony Środowiska S.A.

www.bosbank.pl

Bank Ochrony Środowiska S.A. jest jednym z kilkudziesięciu banków komercyjnych, działających na polskim rynku, ale jedynym specjalizującym się w finansowaniu ochrony środowiska. Jego specyfika powoduje, że obok Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Fundacji EkoFundusz jest jednym z filarów systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce. Aktualnie w ofercie Banku jest około 30 produktów, które wiążą się z jego proekologiczną misją.

Bank Ochrony Środowiska proponuje w tej formule nisko oprocentowane kredyty na:

- usuwanie wyrobów zawierających azbest oraz budowę składowisk przystosowanych do unieszkodliwiania odpadów azbestowych i wodociągów w technologii rur bezazbestowych w miejsce wodociągów z rur azbestowych,
- ograniczenie emisji spalin z pojazdów komunikacji zbiorowej,
- uszczelnianie i hermetyzację przeładunku i dystrybucji paliw,
- budowę ścieżek rowerowych,
- ograniczenie hałasu (wyciszanie stacjonarnych źródeł, budowa ekranów dźwiękochłonnych przy istniejących trasach komunikacyjnych),
- termomodernizację budynków,
- ograniczenie zużycia energii elektrycznej, w tym modernizację oświetlenia,
- budowę i modernizację systemów ciepłowniczych,
- zadania z zakresu czystszej produkcji.

19. MONITORING REALIZACJI CELÓW ŚRODOWISKOWYCH GMINY ZDUŃSKA WOLA, KRYTERIA I ZASADY ORGANIZACYJNE, LIMITY, WSKAŹNIKI

19.1. Ogólne zasady zarządzania środowiskiem

Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki polityki rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego. Dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego sporządza się na wszystkich szczeblach, ale nie wszystkie mają jednakową moc prawną i rolę w całym systemie. Z punktu widzenia prawnego najmocniejszą pozycję w omawianej strukturze ma gmina, gdyż tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uchwalane przez gminy mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Oznacza to w uproszczeniu, że wszelkie programy, plany i strategie formułowane na różnych szczeblach mają tylko wtedy szansę realizacji, jeśli znajdą odzwierciedlenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Zarządzanie środowiskiem odbywa się na kilku szczeblach. W powiecie zarządzanie dotyczy działań własnych oraz działań poszczególnych gmin, a także jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Ponadto administracja publiczna województwa również w ramach swoich obowiązków i kompetencji realizuje zadania związane z zarządzaniem środowiskiem.

Proces zarządzania środowiskiem spoczywa na władzach lokalnych. Władze gminy, pełniąc w odniesieniu do Programu, kilka funkcji. Jedną z ważniejszych jest funkcja regulacyjna, na którą składają się akty prawa lokalnego – uchwały oraz decyzje administracyjne związane odpowiednio z określonymi obszarami zagadnień środowiskowych. Władze pełni również funkcje wykonawcze (zadania wynikające z ustaw) i kontrolne.

Inną grupę stanowią partnerzy wykonujący zadania Programu, a jeszcze inną społeczność lokalna będąca zarazem beneficjentem jego rezultatów.

Podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska kierują się głównie efektami ekonomicznymi i zasadami konkurencji rynkowej, a od niedawna liczą się także z głosami opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,

- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska poprzez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Podstawowymi organami wykonawczymi w dziedzinie ochrony środowiska są wojewoda (od 1 stycznia 2008r. marszałek) i starosta. Istotnym nowum w nowym podziale kompetencji jest nałożenie na wszystkie szczeble samorządu i organów rządowych ochrony środowiska obowiązku wzajemnego informowania się i uzgadniania. Na uwagę zasługuje w tym kontekście wzmocnienie relacji i wpływu organów samorządowych na działania Inspekcji Ochrony Środowiska, a także przyznanie odpowiednich uprawnień kontrolnych organom samorządowym, pełniącym w tym temacie niebagatelną rolę.

19.2. Zarządzanie Programem Środowiska

Podstawową zasadą realizacji programu ochrony środowiska powinna być zasada wykonywania zadań przez poszczególne jednostki włączone w zagadnienia ochrony środowiska, świadome istnienia programu i swojego uczestnictwa w nim. Szansę na skuteczne wdrożenie Programu daje dobra organizacja zarządzania nim.

Z punktu widzenia pełnionej roli w realizacji Programu można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim. Są to:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem.
- Podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu.
- Społeczność gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa w naszym przypadku na Wójcie, który składa Radzie Gminy raporty z wykonania Programu. Wójt współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz

powiatowego, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Wojewoda (oraz podległe mu służby zespolone) dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Zarządu Województwa znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań programu (poprzez WFOŚiGW). Ponadto Gmina współdziała z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (IS, WIOŚ), prowadzą monitoring wód (RZGW).

Gmina odpowiedzialna za wdrażanie Programu powinna być wspierana przez Zespół Konsultacyjny, ukonstytuowany dla potrzeb niniejszego Programu. Zespół Konsultacyjny będzie nadzorował proces jego wdrażania, zapoznając się z okresowymi raportami nt. wykonania zadań i uzyskanych efektów ekologicznych. Zadaniem Zespołu jest uzyskanie płaszczyzny społecznego uzgadniania sposobu osiągnięcia celów Programu. Przedstawiciele różnych stron włączonych w realizację Programu będą mieli różne poglądy nt. realizacji celów Programu i konkretnych przedsięwzięć. Istnieje zatem potrzeba stworzenia obiektywnych warunków uzgadniania współpracy w realizacji zadań programu i udziału we wdrażaniu Programu. Tę właśnie rolę ma spełniać Zespół Konsultacyjny. Posiedzenia Zespołu powinny się odbywać ok. 3-4 razy w roku (nie rzadziej niż 2 razy).

Wypracowane procedury i strategie powinny, po ustaleniu i weryfikacji, stać się rutyną i podstawą zinstytucjonalizowanej współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za ostateczny wizerunek obszaru. Następuje uporządkowanie i uczytelnienie samego procesu planowania i zarządzania na tyle, że pewne działania stając się rutyną, powodują samoistne powtarzanie się dobrych rozwiązań wytwarzając mechanizmy samoregulacji.

Jak już wspomniano wcześniej, odbiorcą Programu są mieszkańcy gminy, którzy subiektywnie oceniają efekty wdrożonych przedsięwzięć. Ocenę taką można uzyskać poprzez wprowadzenie odpowiednich mierników świadomości społecznej, co opisano w dalszej części dokumentu.

19.3. Monitoring wdrażania Programu

19.3.1. Zakres i częstotliwość monitoringu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- Określenia stopnia wykonania przedsięwzięć / działań
- Określenia stopnia realizacji przyjętych celów
- Oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem
- Analizy przyczyn tych rozbieżności.

Wójt Gminy Zduńska Wola będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia Programu, natomiast na bieżąco będzie kontrolowany postęp w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w programie. Pod koniec 2010 roku nastąpi ocena realizacji przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2008 - 2010. Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla nowej listy przedsięwzięć, obejmujących okres 2011 - 2013. Ten cykl będzie się powtarzał co każde dwa lata, co zapewni ciągły nadzór nad wykonaniem Programu.

W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych. Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

- ✓ Ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu - co dwa lata,
- ✓ Aktualizacja listy przedsięwzięć - co dwa lata,
- ✓ Aktualizacja polityki ochrony środowiska, tj. celów ekologicznych i kierunków działań - co cztery lata.

Na poniższym schemacie przedstawiono harmonogram monitoringu realizacji Programu.

Tabela 41 Harmonogram monitoringu programu

Monitoring	2008	2009	2010	2011	Itd.
Monitoring stanu środowiska					
Monitoring polityki środowiskowej					
Mierniki efektywności Programu					
Ocena realizacji listy przedsięwzięć					
Raporty z realizacji Programu					
Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska					

Monitorowanie programu wymaga posiadania odpowiednich informacji:

- Pochodzących z monitoringu środowiska. Informacje te powinny być opracowane przez WIOŚ.
- Pochodzących z przeprowadzenia odpowiednich badań społecznych, np. raz na 4 lata.

Badania powinny być prowadzone przez wyspecjalizowane jednostki badania opinii społecznej. Mierniki społecznych efektów programu są wielkościami wolnozmiennymi. Są wynikiem badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów programu przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do Urzędu Gminy, Starosty, Wojewody, WIOŚ.

19.3.2. Monitoring realizacji poszczególnych działań programu

Priorytet	Działanie/monitoring
CEL I: POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA	
Priorytet I.1	Zmniejszenie niskiej emisji zanieczyszczeń z indywidualnych palenisk domowych i lokalnych kotłowni
Priorytet I.2	Wspieranie wykorzystania nośników energii przyjaznych środowisku
Priorytet I.3	Budowa systemu monitoringu powietrza
Priorytet I.4	Budowa sieci gazociągowej
Priorytet I.5	Rozwój infrastruktury drogowej
Priorytet I.6	Poprawa stanu technicznego dróg

Priorytet	Działanie/monitoring
Priorytet I.7	Rozwój sieci tras rowerowych
Priorytet I.8	Optymalizacja systemu transportu publicznego
Monitorowany wskaźnik	<ul style="list-style-type: none"> • wielkość zanieczyszczeń wyemitowanych do powietrza • ilość budynków własności gminy, w których dokonano termomodernizacji • ilość kotłowni na biopaliwo w obiektach stanowiących własność gminy • ilość wybudowanych elektrowni wiatrowych i biogazowych • długość zmodernizowanych nawierzchni dróg • długość wybudowanych tras rowerowych • długość sieci gazowej średniego i wysokiego ciśnienia • ilość nowych przyłączy niskiego ciśnienia
CEL II: POPRAWA BILANSU HYDROLOGICZNEGO	
Priorytet II.1	Realizacja budowy zbiornika retencyjnego
Priorytet II.2	Upowszechnianie działań mających na celu racjonalizację zużycia wody
Priorytet II.3	Kompleksowe rozpoznanie możliwości budowy zlewniowych systemów małej retencji w skali gminy
Priorytet II.4	Działania sprzyjające zwiększeniu retencyjności lokalnych zlewni, w tym budowa lub odbudowa małych zbiorników retencyjnych
Priorytet II.5	Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania systemów melioracji (w tym melioracje nawadniające na obszarach o deficycie wodnym)
Monitorowany wskaźnik	<ul style="list-style-type: none"> • ilość wybudowanych zbiorników retencyjnych • powierzchnia zmeliorowanych i nawadnianych użytków rolnych • ilość pobranej wody podziemnej • ilość pobranej wody powierzchniowej
CEL III. POPRAWA JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH	
Priorytet III.1.	Uporządkowanie gospodarki ściekowej w ramach gminy
Priorytet III.2.	Ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych (zwłaszcza z terenów rolniczych) ze źródeł obszarowych
Priorytet III.3.	Ograniczenie zagrożeń związanych z liniowymi źródłami zanieczyszczeń (główne drogi)
Monitorowany wskaźnik	<ul style="list-style-type: none"> • długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej • długość wybudowanej sieci kanalizacji deszczowej • stan czystości wód powierzchniowych (klasy czystości) • ilość wybudowanych i zmodernizowanych oczyszczalni ścieków sanitarnych
CEL IV. MINIMALIZACJA ZAGROZEŃ DLA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH	
Priorytet IV.1.	Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami wód podziemnych
Priorytet IV.2.	Zintensyfikowanie kontroli stanu technicznego szamb oraz ich likwidacja na terenach skanalizowanych
Priorytet IV.3.	Wyeliminowanie zagrożeń związanych z gospodarką odpadową
Priorytet IV.4.	Ograniczenie zrzutu ścieków nieoczyszczonych
Priorytet IV.5.	Rozwój sieci kanalizacyjnej w gminie
Monitorowany wskaźnik	<ul style="list-style-type: none"> • ilość wybudowanych i zmodernizowanych oczyszczalni ścieków sanitarnych • wartości wskaźników zanieczyszczeń w oczyszczonych • długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej • klasa czystości wód podziemnych • ilość wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków • ilość wybudowanych i zmodernizowanych stacji
CEL V. OCHRONA I ODNOWA POWIERZCHNI ZIEMI OGRANICZENIE ILOŚCI WYTWARZANYCH ODPADÓW	
Priorytet V.1.	Prawidłowa gospodarka odpadowa w gminie
Priorytet V.2.	Gospodarka surowcami mineralnymi
Monitorowany wskaźnik	<ul style="list-style-type: none"> • ilość składowanych odpadów • ilość wysegregowanych surowców wtórnych

Priorytet	Działanie/monitoring
	<ul style="list-style-type: none"> • ilość umów podpisanych na odbiór odpadów • ilość wyeksploatowanych surowców naturalnych • udział % mieszkańców województwa objętych zorganizowaną selektywną zbiórką odpadów • ilość wyselekcjonowanych odpadów ulegających biodegradacji
CEL VI. ZACHOWANIE NATURALNEJ RZEŻBY TERENU, STRUKTURY GEOLOGICZNEJ I LIKWIDACJA POWSTAŁYCH SZKÓD	
Priorytet VI.1.	Rekultywacja terenów zdegradowanych, w tym po eksploatacji surowców mineralnych
Priorytet VI.2.	Rekultywacja terenów po „dzikich” wysypiskach odpadów
Priorytet VI.3.	Ochrona gleb przed degradacją
Priorytet VI.4.	Działania przeciwozyjne (erozja wietrzna), zwłaszcza na terenach rolniczych
Priorytet VI.5.	Przywracanie zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i krajobrazowych
Monitorowany wskaźnik	<ul style="list-style-type: none"> • ilość zlikwidowanych dzikich wysypisk odpadów • wielkość zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i krajobrazowych • powierzchnia terenów zdegradowanych • liczba koncesji na wydobywanie kopalin
CEL VII. RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW GLEBOWYCH I SUROWCÓW MINERALNYCH	
Priorytet VII.1.	Wspieranie zalesiania najsłabszych gruntów
Priorytet VII.2.	Ochrona i wzbogacenie zasobów leśnych
Priorytet VII.3.	Wapnowanie gleb na terenach rolniczych
Priorytet VII.4.	Wspieranie rolnictwa ekologicznego oraz rolnictwa integrowanego
Monitorowany wskaźnik	<ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia zalesień • ilość wprowadzonych zadrzewień śródpolnych • liczba koncesji na wydobywanie kopalin • liczba koncesji na poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż • powierzchnia gruntów wyłączonych z produkcji rolnej • udział gleb kwaśnych w ogólnej powierzchni gleb • zużycie nawozów mineralnych • liczba gospodarstw ekologicznych • ilość i rodzaj zastosowanych zabiegów ochronnych w lasach (prywatnych) • wielkość wyrębu w lasach niestanowiących własności skarbu państwa
CEL VIII. ZACHOWANIE I PODWYŻSZENIE WALORÓW KRAJOBRAZOWYCH ORAZ RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ	
Priorytet VIII.1.	Wspieranie działań łączących zadania ochrony i rekonstrukcji zieleni urządzonej z ochroną i rekonstrukcją obiektów zabytkowych (np. założenia parkowo-pałacowe)
Priorytet VIII.2.	Dostosowanie drzewostanów leśnych do warunków siedliskowych (w tym przebudowa monokultur sosnowych)
Priorytet VIII.3.	Upowszechnianie technik gospodarki leśnej przyjaznych dla środowiska przyrodniczego
Priorytet VIII.4.	Ochrona zasobów leśnych gminy
Priorytet VIII.5.	Działania minimalizujące i kompensujące naruszenie różnorodności biologicznej
Priorytet VIII.6.	Renaturyzacja ekosystemów wodno-błotnych, w szczególności dolin małych cieków
Priorytet VIII.7.	Uzupełnienie waloryzacji przyrodniczej gminy
Priorytet VIII.8.	Stworzenie spójnej koncepcji zagospodarowania przestrzennego gminy

Priorytet	Działanie/monitoring
Monitorowany wskaźnik	<ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia wprowadzonych nowych zalesień • powierzchnia lasów • wskaźnik lesistości gminy • ilość wprowadzonych zadrzewień śródpolnych • liczba chronionych i zagrożonych gatunków fauny i flory • ilość i rodzaj zastosowanych zabiegów ochronnych w lasach (prywatnych) • wielkość wyrębu w lasach niestanowiących własności skarbu państwa • liczba nowoutworzonych rezerwatów przyrody • powierzchnia nowoutworzonych obszarów chronionego krajobrazu • powierzchnia nowoutworzonych zespołów przyrodniczo-krajobrazowych • liczba pomników przyrody
CEL IX. POPRAWA KLIMATU AKUSTYCZNEGO I UTRZYMANIE POZIOMÓW PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH PONIŻEJ POZIOMÓW DOPUSZCZALNYCH	
Priorytet IX.1.	Rozpoznanie stref zagrożenia hałasem komunikacyjnym
Priorytet IX.2.	Wprowadzenie technicznych (nawierzchnie dróg, ekrany akustyczne, pasy zieleni) i organizacyjnych (płynność ruchu) rozwiązań minimalizujących emisję hałasu komunikacyjnego
Priorytet IX.3.	Dążenie do wyprowadzenia ruchu pojazdów ciężkich z terenów zabudowy mieszkaniowej
Priorytet IX.4.	Ewidencja źródeł promieniowania niejonizującego i określenie poziomów zagrożeń
Monitorowany wskaźnik	<ul style="list-style-type: none"> • długość zmodernizowanych dróg • długość wybudowanych tras rowerowych • długość wybudowanych obwodnic • długość wybudowanych ekranów akustycznych • wielkość promieniowania elektromagnetycznego • liczba miejsc ze stwierdzonym przekroczeniem dopuszczalnego promieniowania
CEL X. BEZPIECZEŃSTWO EKOLOGICZNE OGRANICZENIE MOŻLIWOŚCI POWSTANIA POWAŻNEJ AWARII	
Priorytet X.1.	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania zachowań w sytuacji wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska
Priorytet X.2.	Zmniejszenie zagrożenia pożarowego, powodziowego oraz chemicznego
Priorytet X.3.	Stworzenie i rozpropagowanie publicznego systemu informowania i wczesnego ostrzegania o NZŚ (z wykorzystaniem internetu)
Monitorowany wskaźnik	<ul style="list-style-type: none"> • ilość poważnych awarii przemysłowych • ilość kolizji drogowych związanych z zagrożeniem środowiska • długość tras drogowych objętych monitoringiem w sprawie zagrożeń
CEL XI. EDUKACJA EKOLOGICZNA I PROMOCJA WALORÓW PRZYRODNICZYCH	
Priorytet XI.1.	Rozwój różnorodnych form edukacji szkolnej i pozaszkolnej
Priorytet XI.2.	Dostosowanie treści programów szkolnych (edukacja ekologiczna, edukacja regionalna, wiedza o społeczeństwie) do uwarunkowań przyrodniczych i społecznych gminy i powiatu
Priorytet XI.3.	Edukacja na rzecz minimalizowania ilości wytwarzanych odpadów
Priorytet XI.4.	Wspieranie projektowania i wytyczania ścieżek dydaktycznych wraz z opisem przyrody
Priorytet XI.5.	Promocja walorów krajobrazowych gminy

Priorytet	Działanie/monitoring
Monitorowany wskaźnik	<ul style="list-style-type: none"> • ilość przeszkolonych nauczycieli • liczba dzieci objętych edukacją ekologiczną • liczba szkoleń i uczestników szkoleń z zakresu edukacji ekologicznej • liczba festynów, konkursów i innych imprez dotyczących ekologii • liczba akcji informacyjnych wśród społeczeństwa

19.4. Upowszechnianie informacji o środowisku

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska organy administracji są zobowiązane udostępniać każdemu informacje o środowisku i jego ochronie, znajdujące się w ich posiadaniu (art. 19 ww. Ustawy). Zakres informacji i zasady ich udostępniania zostały określone w Dziale IV Informacje o środowisku.

Gmina będzie maksymalnie wykorzystywać nowoczesne środki komunikowania się. Sukcesywnie będzie rozszerzany zakres informacji dostępny na stronach internetowych o dane nt. realizacji niniejszego programu.

Zostaną podjęte działania zmierzające do udostępniania społeczeństwu danych poprzez elektroniczne bazy łatwo osiągalne poprzez publiczne sieci telekomunikacyjne.

Istotną rolę w systemie informacji o środowisku będą pełniły pozarządowe organizacje ekologiczne prowadzące działalność informacyjną lub konsultacyjną. Intensyfikowane będą działania wynikające z Narodowej strategii edukacji ekologicznej oraz jej programu wykonawczego.

III. Wykorzystane materiały

20. AKTY PRAWNE

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz.483 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz.902 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz.251),
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz.1085, z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 30 lipca 2004 r. o międzynarodowym obrocie odpadami (Dz. U. Nr 191, poz. 1956 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. Nr 25, p. 202 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 21 stycznia 2005 r. o zmianie ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej (Dz. U. Nr 33, poz. 291),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. Nr 180, poz. 1495),
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych (Dz. U. Nr 63, poz. 638 z późniejszymi zmianami),
- Ustawa z dnia 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i depozytowej (Dz. U. Nr 63, poz. 639),
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 236, poz.2008),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. Nr 66, poz. 620 z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów

- (Dz. U. Nr 112, poz.1206),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 21 marca 2002 r. w sprawie wymagań dotyczących prowadzenia procesu termicznego przekształcania odpadów (Dz. U. Nr 37, poz.339 z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 sierpnia 2002 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. Nr 134, poz.1140, z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz.1595),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz.1858),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie warunków i zakresu dostępu do wojewódzkiej bazy danych dotyczącej wytwarzania i gospodarowania odpadami (Dz. U. Nr 152, poz.1738),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie zasad sporządzania raportu wojewódzkiego (Dz. U. Nr 152, poz.1739),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z 11 grudnia 2001 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych, każdy posiadacz odpadów (Dz. U. Nr 152, poz. 1737),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie niezbędnego zakresu informacji objętych obowiązkiem zbierania i przetwarzania oraz sposobu prowadzenia centralnej i wojewódzkiej bazy danych dotyczącej wytwarzania
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. W sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649),

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 maja 2004 r. w sprawie warunków, w których uznaje się, że odpady nie są niebezpieczne (Dz. U. Nr 128, poz.1347),
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 lipca 2004 r. w sprawie działań w zakresie technologii bezpiecznych dla środowiska stosowanych w produkcji i zagospodarowaniu odpadów (Dz. U. Nr 162, poz. 1708),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 maja 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie określania rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 92, poz.769),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 maja 2005 r. w sprawie rocznych poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych i użytkowych (Dz. U. Nr 103, poz.872),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 7 września 2005 r. w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku danego typu (Dz. U. Nr 186, poz.1553 z późniejszymi zmianami),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 25 października 2005 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z odpadami opakowaniowymi (Dz. U. Nr 219, poz.1858),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 stycznia 2006 r. w sprawie wzoru sprawozdań odpadach pochodzących ze zużytego sprzętu oraz sposobu ich przekazywania (Dz. U. Nr 5, poz.34),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 stycznia 2006 r. w sprawie wzoru sprawozdania masie zebranego i przekazanego do prowadzącego zakład przetwarzania zużytego sprzętu (Dz. U. Nr 11, poz.60),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2006 r. w sprawie sposobów obliczania poziomów odzysku i recyklingu zużytego sprzętu (Dz. U. Nr 12, poz.78),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 stycznia 2006 r. w sprawie wzoru zaświadczenia zużytem sprzęcie oraz sposobu jego przekazania (Dz. U. Nr 21, poz.160),
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 24 lutego 2006 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz. U. Nr 38, poz.264),

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 marca 2006 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. Nr 46, poz.333),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 marca 2006 r. w sprawie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza instalacjami i urządzeniami (Dz. U. Nr 49, poz.356),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 kwietnia 2006 r. w sprawie listy rodzajów odpadów, które posiadacz odpadów może przekazać osobom fizycznym lub jednostkom organizacyjnym niebędącym przedsiębiorcami, oraz dopuszczalnych metod ich odzysku (Dz. U. Nr 75, poz.527),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 grudnia 2006 r. w sprawie dokumentów potwierdzających odrębnie odzysk i odrębnie recykling (Dz. U. Nr 247, poz.1816).

Publikacje i inne dokumenty

- [1] - Raport o stanie środowiska w województwie łódzkim w 2004 i 2005 roku. WIOŚ w Łodzi - Biblioteka Monitoringu Środowiska. Łódź 2005 rok.
- [2] - II Polityka ekologiczna państwa, grudzień 2000 rok.
- [3] - Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002 - 2010, Rada Ministrów, Warszawa listopad 2002 rok.
- [4] - Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2013. Łódź sierpień 2006 rok.
- [5] - Ochrona środowiska 2006. Główny Urząd Statystyczny. Informacje i opracowania statystyczne. Warszawa 2006 rok.
- [6] - Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim w 2005 roku. WIOŚ w Łodzi. 2006 rok.
- [7] - Krajowy program zwiększania lesistości na lata 1995-2020. Aktualizacja. Ministerstwo Środowiska. Warszawa 2003 rok.
- [8] - Krajowy plan gospodarki odpadami 2010 przyjęty uchwałą Nr 233 Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 2006 roku (M.P. z 2003 roku Nr 90, poz. 946).
- [9] - Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektyw na 2011-2014. Ministerstwo Środowiska. Warszawa grudzień 2006 rok.

- [10] - Program operacyjny Infrastruktura i Środowisko – Narodowa Strategia Spójności 2007-2013. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Warszawa sierpień 2006 rok.
- [11] - Narodowa Strategia Ochrony Środowiska na lata 2000□2006. Ministerstwo Środowiska. Warszawa 2000 rok.
- [12] - Program Ochrony Środowiska dla Województwa Łódzkiego. Łódź lipiec 2003 rok.
- [13] - Program Ochrony Środowiska dla Województwa Łódzkiego na lata 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012 - 1015 – Projekt
- [14] - Programy Ochrony Środowiska dla powiatu Zduńskowolskiego – 2004
- [15] - Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Zduńskowolskiego - 2004
- [16] - Rocznik statystyczny województw 2002, 2003, 2004, 2005, 2006. GUS Warszawa.
- [17] - Rocznik statystyczny województwa łódzkiego 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006. WUS Łódź.
- [18] - Rocznik statystyczny ochrona środowiska w województwie łódzkim w 2004 oku. WUS, Łódź.
- [19] - Dane udostępnione przez Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli
- [20] - Dane zawarte w ankietach dotyczących azbestu sporządzonych przez Gminę Zduńska Wola.
- [21] - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zduńska Wola

SPIS TABEL

Tabela 1 Zadania obejmujące gminę Zduńska Wola ujęte w projekcie Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska.....	26
Tabela 2 Zaludnienie poszczególnych wsi.....	35
Tabela 3 Podział gminy na sołectwa	37
Tabela 4 Użytkowanie gruntów objętych Programem Ochrony Środowiska.....	39
Tabela 5 Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	39
Tabela 6 Wykaz największych zakładów działających na terenie gminy Zduńska Wola.	40
Tabela 7 Drogi krajowe przebiegające przez teren gminy Zduńska Wola.	42
Tabela 8 Drogi gminne przebiegające przez teren gminy Zduńska Wola.....	42
Tabela 9 Zużycie energii elektrycznej w gminie Zduńska Wola.....	45
Tabela 10 Bilans potrzeb energetycznych terenów rozwojowych	45
Tabela 11 Długość czynnych gazociągów bez przyłączy	46
Tabela 12 Charakterystyka produkcji roślinnej.	49
Tabela 13 Kruszywo naturalne (stan na 31.12.2001 r.) [tys. ton].....	52
Tabela 14 Surowce ilaste ceramiki budowlanej (stan na 31.12.2001 r.) [tys. m ³].	52
Tabela 15 Wielkość emisji zanieczyszczeń z obiektów publicznych gminy Zduńska Wola	58
Tabela 16 Dopuszczalne poziomy hałasu powodowanego przez operacje naziemne	63
Tabela 17 Produkcja wody przez poszczególne ujęcia	86
Tabela 18 Systemy wodociągowe.	86
Tabela 19 Jakość wody surowej.....	87
Tabela 20 Długość czynnej sieci wodociągowej w poszczególnych miejscowościach	87
Tabela 21 Stan ścieków odprowadzanych ze stacji uzdatniania wody	88
Tabela 22 Gminna sieć kanalizacyjna	89
Tabela 23 Zamierzenia inwestycyjne w zakresie gospodarki ściekowej.....	89
Tabela 24 Ilość ścieków przyjętych na oczyszczalnię w Wojstawicach	90
Tabela 25 Jakość ścieków odprowadzanych z oczyszczalni w Wojstawicach.....	90
Tabela 26 Bilans ilości ścieków	91
Tabela 27 Skład ścieków surowych.....	91
Tabela 28 Ocena składu jakościowego rzek zlewni Warty w poszczególnych grupach zanieczyszczeń	92
Tabela 29 Wykaz firm prowadzących na terenie powiatu zduńskowolskiego Stacje Demontażu Pojazdów.....	97
Tabela 30 Ilość umów na odbiór odpadów podpisanych przez poszczególne firmy	100
Tabela 31 Morfologia odpadów komunalnych na podstawie danych opracowanych przez Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast oraz Ośrodek Badawczo – Rozwojowy Ekologii Miast „OBREM”	101
Tabela 32 Charakterystyka odpadów komunalnych	101
Tabela 33 Skład morfologiczny niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych powstających na terenie województwa łódzkiego. (według KPGO 2010).....	102
Tabela 34 Wykaz firm prowadzących gospodarkę odpadami zawierającymi azbest.....	107
Tabela 35 Wykaz odpadów dozwolonych do unieszkodliwiania metodą D5	110
Tabela 36 Wykaz odpadów przewidzianych do zbierania na składowisku w Mostkach ..	111
Tabela 37 Zestawienie celów i priorytetów ekologicznych gminy Zduńska Wola	125
Tabela 38 Zbiorcze zestawienie zadań w zakresie ochrony środowiska z wyszczególnieniem przewidywanych środków finansowych na ich realizację oraz źródeł finansowania w latach 2008 – 2011.....	128
Tabela 39 Prognoza dochodów i wydatków gminy na lata 2007 -2013	151
Tabela 40 Prognoza wolnych środków w budżecie gminy Zduńska Wola w latach 2007 – 2013	151
Tabela 41 Harmonogram monitoringu programu.....	168

SPIS TREŚCI

1.	Przesłanki do planowania polityki ochrony środowiska	4
2.	Cel, zakres i uwarunkowania prawne opracowania	5
3.	Zdefiniowanie planu, strategii oraz programów	8
4.	CELE EKOLOGICZNE I PRIORYTETY W ZAKRESIE PLANOWANIA I WDRAŻANIE POLITYKI OCHRONY ŚRODOWISKA	9
4.1.	Podstawowe zadania i cele w polityce ochrony środowiska	9
4.2.	Zasady ochrony środowiska	10
5.	Zakres opracowania	14
5.1.	Struktura opracowania	14
5.2.	Procedura formułowania celów ekologicznych i kierunków działań proekologicznych.	14
5.3.	Założenia do konstrukcji opracowania	15
6.	Wytyczne do opracowania	17
6.1.	Polityka Ekologiczna Kraju	17
6.2.	Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego (ogólne kierunki rozwoju).	18
6.3.	Wojewódzki Program Ochrony Środowiska	19
6.4.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego	27
6.5.	Strategia Rozwoju Powiatu Zduńskowolskiego	28
6.6.	Strategia Rozwoju Gminy Zduńska Wola	33
6.7.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zduńska Wola	33
7.	Dane ogólne o gminie Zduńska Wola	35
7.1.	Położenie administracyjne i geograficzne gminy	35
7.2.	Demografia	35
7.3.	Struktura przestrzenna gminy	37
7.4.	Struktura gospodarcza i warunki rozwoju gminy	39
7.4.1.	Wnioski	41
7.5.	Infrastruktura techniczna	42
7.5.1.	Komunikacja	42
7.5.1.1.	Wnioski wynikające z analizy systemu komunikacyjnego gminy	43
7.5.2.	Energetyka i telekomunikacja	44
7.5.3.	Wodociągi i kanalizacja	47
7.6.	Rolnictwo	47
8.	Geologia i surowce naturalne	50
8.1.	Morfologia i hydrografia terenu	50
8.1.1.	Charakterystyka geologiczna gminy Zduńska Wola	50
8.1.2.	Warunki hydrogeologiczne	51
8.1.3.	Charakterystyka własności technologicznych i przydatności kopalin użytecznych	51
8.2.	Wnioski	52
8.3.	Główne źródła zagrożeń	53
8.4.	Niezbędne działania zapobiegawcze	53
9.	Powietrze atmosferyczne	53
9.1.	Klimat	53
9.2.	Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego	55
9.2.1.	Źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza	55
9.2.2.	Monitoring zanieczyszczeń powietrza	56
9.2.3.	Stan zanieczyszczenia powietrza i klasyfikacja strefy	57
	Dwutlenek siarki SO ₂	57

Dwutlenek azotu NO ₂	57
9.2.4. Zagrożenia dla jakości powietrza atmosferycznego	59
9.2.5. Niezbędne działania zapobiegawcze	60
10. Stan środowiska akustycznego.....	60
10.1. Wprowadzenie	60
10.2. Główne źródła hałasu	61
10.3. Ocena klimatu akustycznego - zagrożenia	64
10.4. Niezbędne działania zapobiegawcze	65
11. Promieniowanie elektromagnetyczne	65
11.1. Promieniowanie elektromagnetyczne i mikrofalowe	67
11.2. Zagrożenia promieniowaniem.....	67
11.3. Niezbędne działania zapobiegawcze to:.....	68
12. Środowisko przyrodnicze, obszary i obiekty prawnie chronione	68
12.1. Natura 2000	69
12.2. Rezerwy przyrody	71
12.3. Parki krajobrazowe	73
12.4. Obszar chronionego krajobrazu.....	74
12.5. Użytki ekologiczne	75
12.6. Pomniki przyrody	76
12.7. Wnioski	76
12.8. Główne zagrożenia środowiska przyrodniczego	76
12.9. Działania zapobiegawcze	77
13. Leśnictwo, zalesienia i zadrzewienia	77
13.1. Skład gatunkowy drzewostanów	78
13.2. Struktura wiekowa drzewostanów.....	78
13.3. Siedliskowe typy lasów	78
13.4. Zasoby drzewne na pniu.....	78
13.5. Zalesianie gruntów rolnych	78
13.6. Analiza wpływu czynników wynikających z diagnozy stanu, w tym określenie stanu zagrożeń i uwarunkowań rozwojowych oraz wynikających z tego wniosków.	79
13.7. Stan zdrowotny lasów	79
13.7.1. Zagrożenie biotyczne	80
13.7.2. Zagrożenia abiotyczne	80
13.7.3. Zagrożenia pochodzenia antropogenicznego	82
13.8. Kierunki przekształceń gospodarki leśnej i przeciw-działanie zagrożeniom. ...	83
14. Gospodarka wodno-ściekowa.....	85
14.1. Zaopatrzenie w wodę.....	85
14.2. Gospodarka ściekowa	88
14.3. Charakterystyka wód powierzchniowych	92
14.4. Głównymi zagrożeniami dla wód podziemnych i powierzchniowych na terenie gminy Zduńska Wola są:.....	92
15. Charakterystyka gospodarki odpadami.....	94
15.1. Odpady komunalne.....	94
15.1.1. Odpady niebezpieczne w strumieniu odpadów komunalnych.....	95
15.1.2. Odpady wielkogabarytowe.....	96
15.1.3. Wraki samochodów	97
15.1.4. Selektywna zbiórka.....	98
15.1.5. Gromadzenie i transport odpadów komunalnych zmieszanych	98
15.1.6. Morfologia odpadów	100
15.1.7. Odpady zawierające azbest.....	102
15.1.7.1. Obwarowania prawne dotyczące azbestu.....	103

15.1.7.1.1.	Obowiązki organów rządowych i samorządowych.....	103
15.1.7.1.2.	Obowiązki podmiotów gospodarczych i obywateli	106
15.1.7.2.	Zamierzenia gminy Zduńska Wola w zakresie usuwania azbestu	109
15.1.8.	Rodzaj, usytuowanie oraz możliwości składowania odpadów komunalnych na Składowisku w Mostkach – gmina Zduńska Wola	110
15.1.8.1.	Lokalizacja składowiska	110
15.1.8.2.	Stan prawny istniejącego składowiska	110
15.1.8.3.	Krótki opis składowiska	113
15.1.8.3.1.	Karta składowiska odpadów w Mostkach (stan na 31 grudnia 2006) 115	
15.1.9.	Dziki wysypiska	123
15.2.	Problemy i zagrożenia	124
16.	CELE ŚRODOWISKOWE GMINY ZDUŃSKA WOLA i ICH ZGODNOŚĆ Z POLITYKĄ EKOLOGICZNĄ PAŃSTWA, WOJEWÓDZTWA ORAZ POWIATU.....	124
17.	Oszacowanie możliwości i zagrożeń finansowania programu	150
	Tabela 34 Prognoza wolnych środków w budżecie gminy Zduńska Wola w latach 2007 – 2013	151
18.	MONITORING REALIZACJI CELÓW ŚRODOWISKOWYCH GMINY ZDUŃSKA WOLA, KRYTERIA I ZASADY ORGANIZACYJNE, LIMITY, WSKAŹNIKI	164
18.1.	Ogólne zasady zarządzania środowiskiem	164
18.2.	Zarządzanie Programem Środowiska	165
18.3.	Monitoring wdrażania Programu	167
18.3.1.	Zakres i częstotliwość monitoringu	167
18.4.	Upowszechnianie informacji o środowisku	172
19.	Akty prawne	173